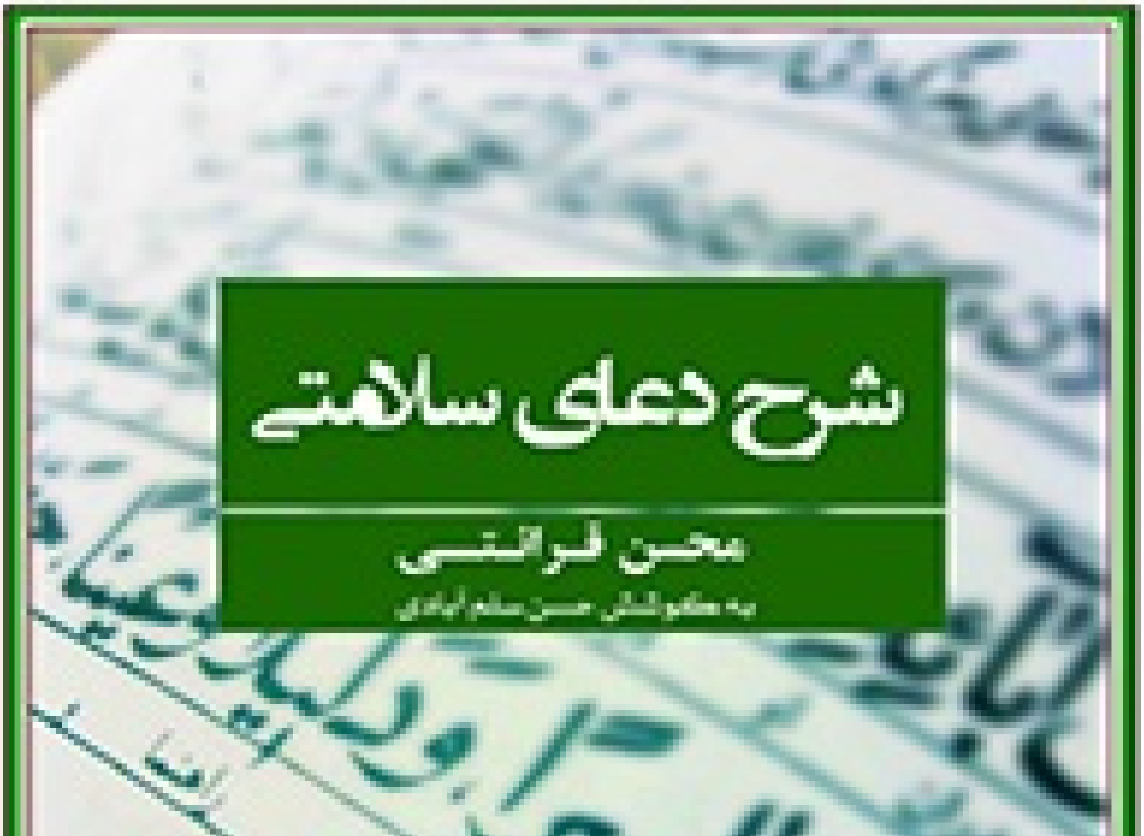

شرح دعای سلامتی
محسن قرائتی

بسم الله الرحمن الرحیم

شرح دعای سلامتی امام زمان عج الله تعالی فرجه الشریف

نویسنده:

محسن قرائتی

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

شرح دعای سلامتی امام زمان عج الله تعالی فرجه الشریف

مشخصات کتاب

سرشناسه : قرائتی، محسن، ۱۳۲۴ -

عنوان و نام پدیدآور : شرح دعای سلامتی امام زمان عج الله تعالی فرجه الشریف/ محسن قرائتی؛ به کوشش حسن سلم آبادی[برای] بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، مرکز تخصصی مهدویت.

مشخصات نشر : قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۱۱۲ ص.

شابک : ۳۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۲۰-۱۸-۷

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۰۶] - ۱۱۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : دعای سلامتی امام زمان (عج) -- نقد و تفسیر

شناسه افزوده : سلم آبادی، حسن، ۱۳۶۳ - ، گردآورنده

شناسه افزوده : بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)

شناسه افزوده : بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج). مرکز تخصصی امامت و مهدویت

رده بندی کنگره : BP۲۷۰ /س۸۰۴۲۲ق۴ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۷۴

شماره کتابشناسی ملی : ۳۴۱۶۵۹۷

ص:۱

اشاره

شرح دعای سلامتی

امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

***

محسن قرائتی

به کوشش حسن سلم آبادی

شرح دعای سلامتی

□ مؤلف: محسن قرائتی

□ به کوشش: حسن سِلم آبادی

□ ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

□ نوبت چاپ: اول/ بهار ۱۳۹۳

□ شابک: ۷_۱۸_۷۱۲۰_۶۰۰_۹۷۸

□ شمارگان: دو هزار نسخه

□ قیمت: ۳۰۰۰ تومان

تمامی حقوق© محفوظ است.

□ قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف / خیابان شهدا/ کوچه آمار(۲۲)/ بن بست شهید علیان/ پ: ۲۶/ همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱/ تلفن: ۳۷۷۴۹۵۶۵ و ۳۷۷۳۷۸۰۱(داخلی ۱۱۷و۱۱۶)/۳۷۸۴۱۱۳۰ (فروش)/ ۳۷۸۴۱۱۳۱ (مدیریت)/ فاکس:۳۷۷۳۷۱۶۰ و ۳۷۷۴۴۲۷۳

□ تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف / تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹/ فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹/ ص.پ:۳۵۵-۱۵۶۵۵

□ www.mahdi۳۱۳.com

□ www.mahdaviat.ir

□ info@mahdaviat.ir

□ Entesharatbonyad@chmail.ir

با قدردانی و تشکر از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند:

اعضای محترم شورای کتاب حجج اسلام مجتبی کلباسی، محمدصابر جعفری، مهدی یوسفیان، محمدرضا فؤادیان و آقایان

احمد مسعودیان (مدیر داخلی)، زینب احمدیان (ویراستار)، مرتضی دانش طلب (مدیر مالی)، عباس فریدی (طراح جلد)، سید مجتبی میررضوی (صفحه آرا) و کلیه کسانی که ما را یاری نمودند.

مدیر مسئول انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

حسین احمدی

کد فایل: ۰۹۲۰۰۲

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین

الهی انطقنی بالهدی و الهمنی التقوی

دعای سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

بسم الله الرحمن الرحیم

اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ الْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَنِ،

صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلی آبائِهِ،

فی هذِهِ السّاعَهِ وَفیکُلِّ ساعَهٍ،

وَلِیّاً وَحافِظاً وَقائِداً وَناصِراً،

وَدَلیلاً وَعَیْناً حَتّی تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً،

وَتُمَتِّعَهُ فیها طَویلاً.

«فهرست مطالب»

مقدمه

امـام صـادق علیه السـلام می فرماینـد: «همانا من در هر شـبانه روز، هزار مرتبه برای پیروان گناه کارم دعا می کنم». (۱) از آن جایی که اهل بیت علیهم السـلام نور واحـد هسـتند، می توانیم بگوییم که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف هم روزی هزار مرتبه برای مـا دعـا می کنـد؛ لـذا شایسـته است که مـا هم در شـبانه روز به یـاد او باشـیم و در نماز و قبل و بعـد آن برای حضرتش دعا کنیم.

یکی از دعاهایی که شـما با آن آشـنا هستید، «دعای سـلامتیِ» حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که به اشتباه، به «دعای فرج» معروف شـده است. (۲) مـا در این دعـا از خداونـد می خواهیم که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف را تحت حمایت کامل خود بگیرد و او را تا رسـیدن به هـدف نهایی اش، یعنی اسـتقرار عدل در سراسـر زمین، از هر جهت یاری کند.

جهـان هستی بر پـایه اسـباب و مسبّبات پـایه ریزی شـده است؛ به گونه ای که برای تحقق هر امری بایـد زمینه ها و شـرایط آن فراهم شـده باشـد. دعـا کردن نیز در این نظـام، جایگـاه خاص خود را دارد و در کنار سایر شـرایط، یکی از آن ها شـمرده می شود. از این رو، وظیفه هر انسان، دعا کردن است؛ همان گونه که باید تلاش و کوشش نیز داشته

۱- قال الصادق علیه السلام: «انی لادعوا الله لمذنبی شیعتنا فی الیوم والّیله الف مره»؛ کافی، ج ۱، ص ۴۷۲.

۲- چندین دعا، «دعای فرج» نامیده شده اند که دعای «الهی عظم البلاء ...» از جمله آن هاست.

باشد.

حقیقت دعـا، اظهار عجز و فقر و نیاز به درگاه پروردگار عالم و خالق جهان است. انسان هنگام دعا ارتباط ویژه ای با حضـرت حق برقرار کرده و ضـمن اعتراف به حقارت و کوچکی خود، عظمت باری تعالی را یاد می کنـد. او خود را مالک چیزی نمی داند و در برابر خداوند، خویش را هیچ به حساب می آورد و عبودیت و بندگی اش را در مقابل او اظهار می دارد.

دعا ارتباطی زیبا بین خدا و بنده است. در آن حال، بنده، نزد خدا عزت می یابد، به او نزدیک تر می شود و عنایت ویژه حق را شامل حال خود می کند. نیازش پذیرفته، حاجتش روا، و دعایش مستجاب می گردد.

چرا دعا؟!

ارزش و اعتبار انسان به دعاست. خداونـد می فرمایـد: ((قُلْ مَا یَعْبَؤا بِکُمْ رَبِّی لَوْلا دُعَاؤُکُمْ))؛ (۱) «بگو: اگر دعای شما نباشد، پروردگارم هیچ اعتنایی به شما نمی کند».

دعا در روایات، هم سنگ نماز، ستون دین، (۲) عبادت (۳) و بلکه بزرگ ترین عبادت، (۴) نور زمین و آسمان (۵) و نیز کلید پیروزی و رستگاری، (۶) سلاح مؤمن (۷) و نافذتر از نیزه (۸) بیان شده است.

۱- سوره فرقان، آیه ۷۷. سید بن طاووس قدس سرّه می فرماید: «إنّ محل الإنسان و منزلته عندالله جلّ جلاله علی قدر دعائه و قیمته بقـدر اهتمامه بمناجاته و نـدائه...؛ همانا جایگاه و منزلت انسان نزد خداونـد به انـدازه دعای اوست و بها و قیمت انسان به اندازه گفتگو و راز و نیاز با خداست». فلاح السائل، ص۲۶.

۲- «الدعاء ... عمود الدین». کافی، ج۲، ص۴۶۸.

۳- «الدعاء هی العباده». کافی، ج۲، ص۴۶۷.

۴- «الدعاء... هی العباده الکبری». مجمع البیان، ج۸، ص۴۵۱.

۵- «الدعاء... نور السموات و الأرض». کافی، ج۲، ص۴۶۸.

۶- «الدعاء... مفاتیح النجاح و مقالید الفلاح». بحارالأنوار، ج۳۷، ص۳۴۱ و ج۹۳، ص۳۰۰.

۷- «فـإنّ سـلاح المؤمن الـدعاء». مکارم الاخلاق، ج۲، ص۸. «علیکم بسـلاح الانبیـاء؛ فقیـل: و ما سـلاح الانبیاء؟ قال الـدعاء». کافی، ج۲، ص۴۶۸.

۸- «الدعاء أنفذ من السنان». مکارم الاخلاق، ج۲، ص۱۲.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَه؛ (۱) مغز عبادت، دعاست». یعنی روح عبادت، دعاست. امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند: «الدُّعَاءُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَه وَ مِصْبَاحُ الظُّلْمَهِ؛ (۲) دعا کلید رحمت و چراغ تاریکی هاست».

همان گونه که روایت شده: «الصَّلَاه عَمُودُ الدِّینِ»، (۳) در حدیث دیگری نیز آمده است: «الدُّعَاءُ عَمُودُ الدِّینِ؛ (۴) دعا ستون دین است». امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمایند: «أحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَی اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِی الْأَرْضِ الدُّعَاءُ؛ (۵) بهترین کاری که خدا دوست دارد دعاست».

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «إِنَّ أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ؛ (۶) آدم بدبخت و عاجز کسی است که حتی حال دعا هم ندارد». امام صادق علیه السلام فرمود: «إِنَّ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَنْزِلَهً لَا تُنَالُ إِلَّا بِمَسْأَلَهٍ؛ (۷) خداوند مواهبی دارد که تا دعا نکنی به تو نمی دهد».

آن امام در روایت دیگری فرمودند: «إِنَّ الدُّعَاءَ یَرُدُّ الْقَضَاءَ وَ قَدْ نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ وَ قَدْ أُبْرِمَ إِبْرَاماً». (۸) یعنی اگر چیزی برای انسان مقدر شده باشد، با دعا می شود آن را عوض کرد؛ اگر چه محکم و استوار شده باشد.

از مسائل مهمی که جزو نیازهای انسان محسوب می شود، دعا و نیایش است. دعا مثل

۱- إرشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۴۸.

۲- بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۳۰۰.

۳- المحاسن، ج ۱، ص ۴۴.

۴- «الدعاء ... عمود الدین». کافی، ج۲، ص۴۶۸.

۵- کافی، ج۲، ص ۴۶۷.

۶- أمالی، شیخ مفید، ص ۳۱۷.

۷- کافی، ج ۲، ص ۴۶۶.

۸- کافی، ج۲، ص ۴۶۹.

خداجویی، از فطرت و ضمیر آدمی نشأت می گیرد. وقتی سیر و سیاحتی در این کره خاکی می کنیم و با ملت های مختلف و ادیان گوناگون و سنن و رسوم متفاوت آن ها روبه رو می شویم، می بینیم که هر کدام برای خود، اوراد و اذکار و دعاهای مخصوصی دارند و هیچ جای دنیا را نمی یابیم که مردمش از دعا جدا و بی نیاز باشند. حتی آن ها که بت می پرستند هم در معابدشان به خاک می افتند و دعا می خوانند.

شیخ جواهر طنطاوی، صاحب تفسیر معروف طنطاوی، از علمای بزرگ مصر است. او در اواخر عمرش با صحیفه سجادیه آشنا می شود و پس از آشنایی با آن کتاب ارزشمند، نامه ای به آیت الله مرعشی نجفی قدس سرّه می نویسد که جداً خواندنی است. او در قسمتی از آن نامه می نگارد:

و من الشقا انا الی الآن لم نقف علی هذا الاثر القیم الخالد من مواریث النبوه و اهل البیت و انی کلما تاملتها رایتها فوق کلام المخلوق و دون کلام الخالق؛ (۱) این از بدبختی من بوده که تا امروز به این اثر جاودانه ای که از زبان اهل-بیت نبوت علیهم السلام صادر شده است، توجه نکرده ام. من هرچه در این کتاب دقت می کنم، آن را بالاتر از کلام مخلوق و پایین تر از کلام خالق می بینم.

دعای عرفه، دعای کمیل، دعای ندبه، مناجات شعبانیه و باقی ادعیه، حقایقی هستند که اگر بتوانیم با آن ها انس پیدا کنیم و لذت خواندن آن ها را درک نماییم و سپس به دیگران منتقل کنیم، در رفع مهجوریت و مظلومیت اهل بیت علیهم السلام کار بزرگی انجام داده ایم.

آیت الله مروی نقل می کند: «عصر روزی که حجاج ایرانی را در عربستان کشتند،

۱- جریان این نامه نگاری در مقدمه کتاب «صحیفه سجادیه» با مقدمه آیت الله مرعشی ذکر شده است. (دار الکتب الاسلامیه، ترجمه سید صدر الدین بلاغی، ۱۳۶۹ ق، صص ۳۷ _ ۳۸)

حکومت عربستان با دکتر عَدِّ مِرداش العُقیری تماس گرفت. او نویسنده معروف و از حقوق دان های درجه یک جهان عرب و مشاور حقوقی حُسنی مبارک بود و پطرُس غالی نیز از او دعوت کرده بود که به عنوان مشاور حقوقی به سازمان ملل برود. در تماسی که با او گرفتند، گفتند: «سریع به عربستان بیا که اگر ایران از این جریان به مجامع بین المللی شکایت کرد، شما به عنوان مشاور حقوقی ملک فهد بتوانی از نظر حقوقی این کشتار را توجیه کنی و این قضیه را قانونی جلوه دهی».

دکتر عَدِّ مِرداش روز قبل از عرفه به عربستان می رود، مُحرم می شود و در عرفات در خیمه رؤسای وهابیت مستقر می شود. آن ها برای او توجیه می آورند که ایرانی ها مشرک و مرتدند و می خواستند خانه خدا را خراب کنند، ما هم آن ها را کشتیم. حالا شما جریان حقوقی اش را درست کن.

عصر عرفه، دکتر به دو سه نفر از همراهانش ــ که از حکومت سعودی بودند ــ می گوید: مرا سمت چادر ایرانی ها ببرید تا ببینم آن ها چه کار می کنند؟! به طرف چادر ایرانی ها می آید و می بیند که صدای ضجه و گریه بلند است و دعایی می خوانند. میخ کوب می شود. کنار یکی از چادرها می نشیند و گوش می دهد. هرچه اطرافیان می گویند برویم، قبول نمی-کند و تا آخر دعا همان جا می نشیند.

بعداً متوجه می شود که ایرانی ها دعای عرفه امام حسین علیه السلام را قرائت می کنند؛ دعایی که امام با قرائت آن، با خدا راز و نیاز کرده است. با خود می گوید: این ها مشرک اند؟ این هایی که این حقایق بلند را دارند که من در طول عمرم نشنیده بودم، چگونه مشرک هستند؟!

او وقتی به مصر برمی گردد، تحقیقاتی درباره تشیع می کند و سرانجام شیعه می شود.

چند کتاب از ایشان منتشر شده که در یکی از آن ها مفصّل توضیح داده که چطور شیعه شده است». (۱)

ما اگر بتوانیم در منبرها و صحبت هایمان عظمت ادعیه را مطرح کنیم، کار مهمی انجام داده ایم. در ایام حج، مسلمانان وقتی صدای دعای کمیلِ حاجی های ایرانی را می شنوند، منقلب می شوند. از خصوصیات مکتب تشیع _ که در هیچ مذهب دیگری پیدا نمی شود _ مسأله دعاست. هرکس با ادعیه معصومین علیهم السلام آشنا شود، تحت تأثیر قرار می گیرد.

دعا آثار بسیار شگرفی بر زندگی انسان و روح و روان او دارد. دعا انسان را به خدا نزدیک می نماید، او را بنده خدا می کند، به او امید و تحرک می دهد و رابطه انسان با خدا را مستحکم و قوی می گرداند.

بنابراین دعا جزو مسائل فطری ماست و نمک نشناسی است که انسان فقط در مواقع گرفتاری و هجوم مشکلات به درگاه الهی التجا و انابه کند و همین که حاجتش برآورده شد و به مرادش رسید، دست از دعا و نیایش بردارد و از آن بدتر، گاهی ناسپاسی و طغیان کند: ((وَ إِذا مَسَّ الْإِنْسانَ ضُرٌّ دَعا رَبَّهُ مُنِیباً إِلَیهِ ثُمَّ إِذا خَوَّلَهُ نِعْمَهً مِنْهُ نَسِیَ ما کانَ یدْعُوا إِلَیهِ مِنْ قَبْلُ))؛ (۲) «چون انسان را سختی رسد، پروردگار خویش را بخواند و به سوی او بازگردد و چون خدا نعمتی از جانب خویش به او دهد، آن سختی را _ که سابقاً خدا را برای رفع آن می خواند _ فراموش کند».

به راستی راز و رمز فضیلت دعا و تأکید آن در آیات و روایات در چیست؟ نیایش چه ضرورتی دارد و چرا انسان باید دعا کند؟!

۱- این سخنان در پایان درس کفایهٔ الاصول، جلد اول، جلسه ۳۷ ایراد شده است.

۲- سوره زمر، آیه ۸.

دعـا نوعی ارتبـاط بـا خالق و درخواست از او و ابراز نیاز به درگاه اوست؛ (۱) چنان که پروردگار در قرآن کریم می فرمایـد: ((یَا أَیُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَی اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِیُّ الْحَمِیدُ))؛ (۲) «ای مردم، شما به خدا نیازمندید، و خداست که بی نیازِ ستوده است» و در آیه ای دیگر می فرماید: ((وَاللَّهُ الْغَنِیُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ))؛ (۳) «خداوند، بی نیاز [مطلق] است و شمایید که نیازمندید».

انسانی که این حقیقت (فقر محض) را درک کنـد و خود را محـدود و سـرتاپا نیاز ببیند، و از سوی دیگر بفهمد که پروردگار، بی همتا، بخشنده، مهربان و غنی است، به ضرورت دعا پی می برد و با افتخار و سربلندی، دست نیاز به آستان کبریایی او بلند می کند. او از ذات بی همتای الهی مدد می طلبد و این مسأله را برای خود و هم نوعانش ضـروری می داند. حضرت علی علیه السـلام فرمودند: «أعلم الناس بالله أکثرهم له مسأله؛ (۴) آن کس که بیش تر از همه دعا می کنـد، بیش از دیگران خـدا را می شناسد».

بنـابراین امامـان که به این حقیقت، معرفت کامـل داشـته و عجز و فقر خود را بیش تر احسـاس می کرده انـد، از همه انسـان ها بیش تر دعـا می کردنـد. آنـان بـا بی نیـازی از مردم و آن چه در دست آنـان است، خود را فقیر محضِ درگاه الهی معرفی می کردند.

امام حسین علیه السلام در دعای عرفه خود را این گونه معرفی می فرماید:

۱- حقیقت دعا، خواستن است، نه خواندن. ابن فارس در معجم مقاییس اللغه ذیل ماده «دعو» می نویسد: «دعو: أصل واحد، و هو أن تمیـل الشـیء إلیـک بصوت و کلام یکون منک». آقای مصـطفوی نیز در التحقیق، ج۳، ص۲۰۴ می نویسد: «إنّ الأصـل الواحد فی هذه المادّه: هو طلب الشیء.»

۲- سوره فاطر، آیه ۱۵.

۳- سوره محمد، آیه ۳۸.

۴- غرر الحکم، ص ۱۹۲.

الهی أنا الفقیر فی غنای فکیف لا أکون فقیراً فی فقری؛ (۱) خدایا! من در حال بی نیازی، فقیر هستم؛ پس چگونه در حال فقر، نیازمند و فقیر نباشم؟!.

بنابراین هرکس این ضرورت را احساس نکند و بپندارد که از خدا بی نیاز است، قطعاً در برهوت طغیان سقوط می کند. خداوند متعال که خالق همه موجودات است و کاملاً به نظام وجودی انسان آگاهی دارد، در این خصوص می فرماید: ((کَلَّا إِنَّ الْإِنسَانَ لَیَطْغَی أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَی))؛ (۲) «حقاً که انسان سرکشی می کند، همین که خود را بی نیاز پندارد».

۱- بحار الأنوار، ج ۹۵، ص۲۲۴.

۲- سوره علق، آیات ۶ و ۷.

چرا باید برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دعا کرد؟!

دعا به ساحت مقدس امام که ولی نعمت ما و واسطه فیض الهی است، اهمیت ویژه ای دارد. وظیفه هر انسان، دعا برای اوست.

تردیدی نیست که دعا از عبادت های عظیم است و آثار فراوانی دارد. دعا کردن راهی است برای آن که امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را یاد کنیم و با آن عزیز ارتباط روحی و معنوی بگیریم. این ارتباط، ثمرات بسیاری برای رشد و کمال روحی ما دارد.

دعا کردن برای امام، نوعی عرض ارادت و محبت نسبت به اوست و قطعاً از سوی آن امام کریم بی پاسخ نخواهد ماند و ایشان، دعاکننده را مورد لطف و عنایت خاص خود قرار خواهد داد.

دعا کردن برای امام، یعنی آن وجود عزیز را بر بسیاری از موجودات و پدیده ها مقدم دانستن و وجود و نقش او را مدنظر قرار دادن. این موضوع، سبب زیاد شدن محبت آن بزرگوار در دل ها و جان ها می گردد؛ زیرا ذکر محبوب، باعث فراوانی محبت نسبت به او خواهد شد.

در سیره معصومین علیهم السلام دعا کردن جایگاه ویژه ای داشته است. علاوه بر سیره عملی، آنان احادیث گران بهایی نیز در ضرورت، فضایل و آثار دعا نیز برای انسان ها به یادگار گذاشته اند. (۱) در این میان، ادعیه و زیارات مخصوص به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از جایگاه خاصی برخوردار است. کثرت این دعاها در میان گنجینه ادعیه، به ضرورت دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف اشاره دارد.

اهل ولا چو روی به سوی خدا کنند اول به جان گمشده خود دعا کنند (۲)

دعـا کردن برای آخریـن حجت الهی، خصوصاً برای سلامتی ایشـان، سیره و سـنت پیشوایـان دین در همه حـال و در بهـترین حالات، یعنی به هنگام نماز و راز و نیاز بوده است. امامان معصوم علیهم السلام بارها برای آخرین فرزنـد معصومشان دست به دعا برداشته اند.

صاحب مکیال المکارم بیش از یک صـد دعا را که از ناحیه مقـدس معصومان علیهم السـلام صادر شده، تقدیم منتظران کرده است. (۳) ضمناً ایشان در اثری دیگر می نویسد:

«بر کسـی که تتبع و ممارست در حالات و دعوات ائمه طاهرین علیهم السـلام داشته باشد، پوشیده نیست که آنان چقدر بر دعا نمودن به حضـرت صـاحب الزمـان عجـل الله تعالی فرجه الشـریف و مسـئلت فرج آن جناب از خداونـد عالمیان ـ جلّ شأنه ـ اهتمام داشـته انـد و اگر بخواهی انـدکی بر صدق این مدعی آگاه شوی، ملاحظه کن دعای حضـرت امیر علیه السـلام را ـ که ضمن حدیث روایت شده

۱- رک: میزان الحکمه (ترجمه فارسـی)، ج۴، ص۱۶۴۳. یکی از موضوعـات مهم در این بـاب، تشویق به دعـا کردن برای هر حاجتی است. حتی نمک غـذا، بنـد کفش و علوفه دام را که از موضوعات بسـیار ریز و ابتدایی است، دسـتور فرموده اند که از خـدا بخواهیم: «حتی شـسع النعل»، «حتی یساله شـسع نعله» (بحارالأنوار، ج۹۳، ص۲۹۵)، «حتی علف شانک و ملـح عجینک». (همان، ص۳۰۳)

۲- یار غایب از نظر، ص۲۰۸.

۳- مکیال المکارم، ج۲، صص ۲۵ ـ ۱۰۳.

در غیبت نعمانی آمده ـ و دعای حضرت سید الساجدین علیه السلام را در روز عرفه ـ که در صحیفه سجادیه آمده ـ و دعای آن حضرت را بعد از نماز ظهر و عصر روز جمعه ـ که در جمال الاسبوع آمده ـ و دعای حضرت صادق علیه السلام برای آن حضرت را بعد از نماز ظهر ـ که در فلاح السائل و بحار آمده ـ و دعای آن حضرت را در صبح بیست و یکم ماه رمضان ـ که در اقبال آمده ـ و دعای حضرت امام موسی کاظم علیه السلام را بعد از نماز عصر ـ که در فلاح السائل آمده ـ و دعای حضرت امام رضا علیه السلام در جمال الاسبوع و دعای امام محمدتقی علیه السلام در کافی و دعای امام حسن عسکری علیه السلام در مهج الدعوات و دعای روایت شده از خود آن جناب را در کمال الدین و تمام النعمه و قنوت نماز ظهر جمعه آن حضرت ـ که در کمال الدین و تمام النعمه آمده ـ و قنوت نماز ظهر جمعه آن حضرت ـ که در جمال الاسبوع روایت شده ـ و دعای آن حضرت بعد از دو رکعت اول نماز نافله شب ـ که در مصباح المتهجد و مفتاح الفلاح نقل شده ـ و دعای روز بیست و پنجم ماه ذی قعده و دعای صبح های روزهای جمعه و دعای بعد از نمازهای فریضه و دعای وقت رفتن به مسجد در روز جمعه و دعای افتتاح و غیر این ها، که ذکرش موجب طول است.

بلکه از عبارت دعای روز عرفه و قنوت روز جمعه ـ که در جمال الاسبوع روایت شده ـ و بعضی ادله دیگر ظاهر می شود که مؤمن باید هر دعایی که می نماید، ابتدا کند به دعا برای حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و دعا برای ایشان بعد از نماز عصر و بلکه بعد از هر نماز سفارش شده است. هم چنین دعا برای ایشان در قنوت نماز جمعه، در سجده، هر صبح و شب، روز جمعه، شب جمعه در حرم امام حسین علیه السلام، در صحرای عرفات، روز

عید فطر، روز عید قربان، نیمه شعبان و تمام روزهای ماه رمضان سفارش شده است». (۱)

بنابراین اگر سؤال شود که «چرا باید به حضرت دعا کرد؟» می گوییم:

۱. چون ایشان برترینِ مؤمنین است و پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «به مؤمنین دعا کنید».

۲. چون ایشان فریادرس بیچارگان است. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در این باره می فرماید: «إنا غیر مهملین لمراعاتکم و لا ناسین لذکرکم؛ (۲) ما در رسیدگی به شما کوتاهی نمی کنیم و یاد شما را از خاطر نمی بریم».

۳. چون ایشان احیاگر دین خداست. در دعای ندبه می گوییم: «أین محیی معالم الدین» (۳)و در قرآن می خوانیم: ((لِیُظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کُلِّهِ)). (۴) غلبه اسلام بر دیگر ادیان، توسط آن حضرت محقق می شود.

۴. چون ایشان انتقام گیرنده از دشمنان اسلام است. پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید: «قال الله و به أنتقم من أعدائی؛ (۵) خداوند فرموده است که به وسیله او از دشمنانم انتقام خواهم گفت». امام صادق علیه السلام نیز می فرماید: «إذا قام قائمنا انتقم لله و لرسوله و لنا أجمعین؛ (۶) هرگاه قائم ما قیام کند، انتقام ما را می گیرد».

۵. چون ایشان اقامه حدود می کند. امام صادق علیه السلام می فرماید: «و یقام حدود الله فی

۱- کنز الغنائم فی فوائد الدّعاء للقائم عجل الله تعالی فرجه الشریف، ص ۷۲ و ۷۳.

۲- احتجاج، ج ۲، ص ۴۹۵.

۳- إقبال الاعمال، ص ۲۹۷

۴- سوره توبه، آیه ۳۳.

۵- کمال الدین وتمام النعمه، ج ۱، ص ۲۵۲.

۶- بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۸۱.

خلقه؛ (۱) امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در میان خلایق، اقامه حدود می کند».

۶. چون ایشان مضطرّ است. از امام محمد باقر علیه السلام درباره تفسیر آیه ((امن یجیب المضطر)) (۲)سؤال شد. آن حضرت فرمود: «نزلت فی القائم؛ (۳) این آیه در مورد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است».

۷. چون ایشان عامل تألیف دل هاست. در دعای ندبه می خوانیم: «أین مؤلف شمل الصلاح و الرضا». (۴)

۸. چون ایشان مهربان و واسطه فیض است. در دعای ندبه می گوییم: «این سبب المتصل بین الارض والسماء» و در دعای عدیله می خوانیم: «بِیُمنه رُزق الوری و بوجوده ثبتت الارض و السماء».

۹. چون قبولی اعمال ما وابسته به رضایت آن حضرت است. در زیارت می خوانیم: «بولایتک تقبل الاعمال». (۵)

۱۰. چون به وسیله آن حضرت، از ما دفع بلا می شود: «و بی یدفع الله عز و جل البلاء عن أهلی و شیعتی». (۶) همان طور که درباره پیامبر در قرآن آمده است: ((وَ ما کانَ اللّهُ لِیُعَذِّبَهُمْ وَ أَنْتَ فِیهِمْ)). (۷) پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید: «أهل بیتی أمان لاهل الارض». (۸) در

۱- کمال الدین وتمام النعمه، ج ۲، ص ۶۴۵.

۲- سوره نمل، آیه ۶۲.

۳- الغیبهٔ، نعمانی، ص ۳۱۴.

۴- إقبال الاعمال، ص ۲۹۷.

۵- المصباح، کفعمی، ص ۴۹۲.

۶- کمال الدین وتمام النعمه، ج ۲، ص ۴۴۱.

۷- سوره انفال، آیه ۳۳.

۸- کمال الدین وتمام النعمه، ج ۱، ص ۲۰۵.

حال حاضـر تنها فرد از اهل بیت علیهم السـلام که امام حی و حاضـر و موجب امان اهل زمین است، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است.

۱۱. چون ایشان از ما شفاعت می کند. پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید: «المهدی شفیعهم یوم القیامه». (۱)

۱۲. چون ایشان در همین دنیا نیز به همه، توجه و عنایات فراوان دارد. به طور مثال، پدر شیخ صدوق بچه دار نمی شد. نامه ای به محضر مبارک امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نوشت تا آن حضرت در حقّش دعا کند و نامه را به وسیله حسین بن روح به آن حضرت رساند. امام نیز در حقّش دعا کرد و در جواب نامه اش نوشت: «قد دعونا الله لک بذلک، و سترزق ولدین ذکرین خیرین». (۲) به برکت دعای آن حضـرت، او صاحب دو فرزند عالم و فقیه شد که یکی از آن ها، شـیخ صدوق بود که قبرش در نزدیکی حرم حضرت عبدالعظیم حسنی است.

۱۳. مزد رسـالت پیامبر صـلی الله علیه و آله دعا برای حضـرت مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف است. وقتی به امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف دعا می کنیم، در واقع می گوییم: «یا رسول الله! مزد آن که خدا را به وسـیله تو شـناختم، ادا می کنم. مزد تو آن است که به نوه تو و پیـاده کننـده احکـام دین تو دعا کنم». او حق نعمت، حق رهبری و حق ارشاد بر گردن ما دارد. او ولی نعمت ماست، جدش ما را هدایت کرده، رهبر ماست و اگر او نبود، ما نبودیم.

۱- المناقب، ج ۱، ص ۲۹۲.

۲- الرجال، نجاشی، ص ۲۶۱.

با وجود آن که اساسی ترین نیاز هر انسان، امام و حجت الهی است، (۱) و بحث «اضطرار به حجت» یکی ازشکوفاترین بحث ها و بخش های دین به شمار می آید، آیا می توان دعا برای وجود نازنین امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و واسطه فیض الهی را ضروری ندانست؟!

در میان نیازهای انسان، نیاز به امام، اساسی ترین مسأله است و از نظر عقلی، مهم ترین نیاز، ضرورت جدی تری نیز دارد. بنابراین، دعا برای امام، ضروری ترین دعاهاست.

به راستی چه زیباست که بهترین حالات خودمان را به بهترین فرد اختصاص دهیم. دعا بهترین حالت انسان است و باید به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، بهترین مخلوق خداوند متعال، اختصاص یابد.

در این میان، دعای سلامتی آن حضرت، جایگاه والایی دارد. علما و محدثان بزرگ شیعه، از قرن های گذشته تاکنون، این دعای شریف را در متون اولیه و کتب معتبر به مناسبت اعمال شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان ثبت و ضبط کرده اند. علمایی که به ذکر این دعا پرداخته اند، بر اساس تقدم تاریخی و زمانی عبارت اند از:

۱. ثقه الاسلام محمدبن یعقوب اسحاق کلینی قدس سرّه

شیخ کلینی (متوفای ۳۲۹ قمری) در کتاب ارزش مند کافی (۲) این دعا را از محمد بن عیسی نقل کرده است. این کتاب از قدیمی ترین و معتبرترین کتاب های حدیثی شیعه به شمار می آید و در عصر غیبت صغری تألیف شده است.

۱- رک: معجم احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج۳، ص۳۳۹ و ج۴، ص۱۴۸؛ کافی، کتاب الحجه، باب اضطرار الی الحجه.

۲- ج۴، باب الدعاء فی العشر الاواخر من شهر رمضان، ص۱۶۲.

۲. شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی قدس سرّه

شیخ طوسی (متوفای ۴۶۰ قمری) در دو کتاب ارزش منـد تهذیب الأحکام (۱) و مصباح المتهجد و سلاح المتعبد (۲) این دعا را نقـل کرده است. ایشـان که به «بزرگ شـیعه» لقب گرفته، صـاحب دو کتـاب تهـذیب و اسـتبصار از چهار کتاب معتبر شـیعه است. کتاب ارزش منـد مصـباح المتهجـدِ ایشان از کتاب های بسـیار معتبر شـیعه در زمینه دعاست. این کتاب از متون روایی و حدیثی بر گرفته شده و از زمان نگارش تا به حال مورد توجه علما و مردم بوده است.

۳. محمد بن جعفر مشهدی حائری قدس سرّه

ابن مشهدی از علمای بزرگ شیعه است که قبل از ۵۸۰ قمری دیده از جهان فروبست. ایشان در کتاب ارزش مند المزار الکبیر (۳) این دعا را ذکر کرده اند. بزرگان شیعه در طول هشت قرنی که از تألیف آن می گذرد، همواره بدان اعتماد و استناد کرده اند.

۴. علی بن موسی بن طاووس حلی قدس سرّه

سیـد بن طاووس (متوفای ۶۶۴ قمری) در دو کتـاب خود، این دعای شـریف را ذکر فرموده است: الإقبال بالأعمال الحسـنهٔ فیما یعمل مره فی السنهٔ (۴) و فلاح السائل. (۵)

این آثار سودمند جایگاه ویژه ای نزد علمای شیعه دارد. کتاب هایی درباره دعا که بعد

۱- ج۳، ص۱۰۳.

۲- ص ۶۳۰.

۳- ص ۶۱۱.

۴- ج۱، ص۱۹۱.

۵- ص۱۱۳.

از ایشان تألیف شده، وام دار این آثار است.

۵. شیخ تقی الدین ابراهیم کفعمی قدس سرّه

شیخ کفعمی (متوفای ۹۰۰ قمری) نیز در دو اثر از آثار گران بهایش، این دعای شریف را ذکر فرموده است: جنه الأمان الواقیه و جنه الإیمان الباقیه (مشهور به مصباح) (۱) و البلد الأمین. (۲)

ایشان در مقدمه کتاب مصباح می نویسد:

این کتاب را از کتاب های مورد اعتماد جمع آوری کردم که باید به ریسمان محکم آن ها چنگ زده شود، و آن را به گونه ای مرتب کردم که خواننده آن را به بالاترین درجات وصول به حق برساند.

این کتاب مشتمل بر دعاهای پربهایی است که علمای شیعه در قرون متمادی آن را تأیید کرده اند.

۶. شیخ جلیل، حسن بن سلیمان حلّی قدس سرّه

شیخ حسن بن سلیمان حلی (متوفای قرن نهم هجری) در کتاب مختصر بصائر الدرجات (۳) این دعا را نقل کرده و برخی از بخش های آن را شرح داده است. (۴)

با توجه به منابع یاد شده، ارزش و اهمیت این دعا کاملاً روشن می نماید؛ اما برای اتقان بیشتر، بحث سندی این دعا را نیز مطرح می کنیم.

۱- ص ۷۷۹.

۲- ص ۲۰۳.

۳- ص ۱۹۲.

۴- البته علمای دیگری نیز این دعا را نقل فرموده اند؛ مانند علامه مجلسی در بحار الأنوار، ج۹۷، ص۳۴۹، محدث نوری در مستدرک الوسائل، ج۷، ص۴۸۳ و نجم الثاقب، ص۷۵۷؛ محدث قمی در مفاتیح الجنان و سفینه البحار و...

بررسی سند دعای سلامتی

سند این دعا در کتاب کافی این گونه ذکر شده است: «محمد بن عیسی باسناده عن الصالحین». در کتاب تهذیب، به جای «صالحین»، «صادقین» آمده و در کتاب اقبال نیز همین سند با طریق خودش ذکر گردیده است. (۱)

«محمد بن عیسی» در سند ۱۰۹۲ روایت، جزو راویان به شمار آمده است. (۲) این نام بین چند نفر مشترک است، ولی فرد مشخص این روایت، یعنی محمد بن عیسی بن عبید بن یقطین، ۱۶۳ روایت نقل کرده است. ایشان از شاگردان و اصحاب امام رضا و امام جواد و امام هادی و امام عسکری علیهم السلام به شمار می آید و در کتب رجالی از او به بزرگی و عظمت و عدالت یاد شده است. (۳)

۱- «ما ذکره جماعه من أصحابنا و قد اخترنا ما ذکره ابن أبی قرّه فی کتابه، فقال بإسناده إلی علی بن الحسن بن علی بن فضال، عن محمد بن عیسی بن عبید، بإسناده عن الصالحین». اقبال الأعمال، ج۱، ص۱۹۱.

۲- معجم رجال الحدیث، ج۱۸، ص۹۲.

۳- معجم رجال الحدیث، ج۱۸، صص۱۱۶_۱۲۶.

بنابراین اگرچه در سند این دعای شریف، تعلیق صورت گرفته (۱) و ـ همان طور که محدث خبیر، علامه مجلسی قدس سرّه (۲) نیز بیان فرموده ـ مرسل است، (۳) اما ادله و ظنون معتبری وجود دارد که اعتبار و صحت این دعای شریف را ثابت می کنند. این ادله عبارت اند از:

۱. وجود روایتی در کتب اربعه، ظن بر حجیت ایجاد می کند. این دعای مبارك در دو کتاب از کتب اربعه، یعنی کافی و تهذیب ذکر شده است.

۲. این دعا در کتب معتبر و مهمی وارد شده که ظن بر حجیت آن ها وجود دارد. از جمله:

الف) ابن مشهدی این دعا را در المزار الکبیر ذکر کرده و در مقدمه اثر خود آورده است:

من در این کتاب از میان زیارات مشاهد مشرفه، اعمال مساجد و اماکن مقدسه، دعاهای برگزیده و تعقیبات نمازهای فرضیه، متونی را جمع کرده ام که با سند متصل و توسط راویان مورد وثوق به دستم رسیده است. (۴)

۱- تعلیق در علم الحدیث به حذف نام یک یا چند راوی از ابتدای سند به اتکای اسناد قبل گفته می شود بدون این که به قسمت محذوف سند با عباراتی چون «بهذا الاسناد» یا ضمیر اشاره شود.

۲- مرآه العقول، ج۱۶، ص۳۹۴.

۳- مرسل در اصطلاح علم الحدیث به روایتی گفته می شود که در آن، نام یک یا چند نفر از سلسله سند حذف شده باشد. آقای حمید احمدی جلفایی مقاله ای زیبا درباره سند این دعا به رشته تحریر در آورده است. ایشان برای رفع تعلیق و ارسال این دعا می نویسد: «غالب صاحب نظران و محققان، امثال این سندها را بر سند حدیث یا احادیث قبلی معلق فرض کرده اند... و سند این دعا چنین خواهد بود: احمدبن محمد، عن علی بن الحسن، عن محمدبن عیسی و این راویان ثقه هستند». فصل نامه انتظار، ش ۶، ص ۲۶۲.

۴- المزار الکبیر، ص۲۷.

آیت الله خویی قـدس سـرّه با اشاره به این عبارت ابن مشـهدی می نویسد: «این جمله به صـراحت، بر توثیق همه کسانی که در سلسله سند این کتاب قرار گرفته اند، دلالت می کند». (۱)

ب) این دعا در مصباح کفعمی قدس سرّه نقل شده است. ایشان در مقدمه کتاب خود نوشته است: «این کتاب را از کتاب های مورداعتماد جمع آوری کرده ام». (۲)

ج) سـیدبن طاووس قدس سرّه در کتاب اقبال، این دعا را از کتاب ابن ابی قرّه ـ که در میان علمای رجال مقامی عالی دارد ـ نقل کرده است. مرحوم نجاشی قدس سرّه درباره ایشان می نویسد:

ابوالفرج، محمد بن علی بن یعقوب بن اسحاق بن ابی قرّه قنائی موثق بوده و روایات زیادی استماع و کتب زیادی تألیف کرده، که از آن جمله است: عمل یوم الجمعه، عمل الشهور، معجم رجال ابی مفضل و کتاب تهجد، که همه آن ها را به من خبر داده و به من اجازه روایت آن ها را داده است. (۳)

نجاشی لقب او را «قنائی» آورده، ولی علامه حلی قدس سرّه یک بار از او با «قنائی» و بار دیگر با «قنابی» یاده کرده (۴) و او را توثیق نموده است. (۵) مرحوم نمازی در عظمت ایشان می نویسد: «به اتفاق همه رجالیون، مورد وثوق است». (۶)

۱- معجم رجال الحدیث، ج۱، ص۶۵.

۲- جنه الامان الواقعیه و جنه الایمان الباقیه، ص۱۷.

۳- الرجال، نجاشی، ص۳۹۸.

۴- ایضاح الاشتباه، ص۲۶۶ و ۲۸۷.

۵- ایضاح الاشتباه، ص۱۶۴.

۶- مستدرک علم رجال الحدیث، ج۷، ص۲۵۱.

بنابراین، از این که قنائی در کتابش این دعا را نقل فرموده و سید بن طاووس قدس سرّه

ــ که در وثاقت مشهور است (۱)ــ از او نقل می کنـد، یقین حاصل می شود که این دعا معتبر است و از همین رو، همواره آن را در کتب معتبر دعایی شیعه نقل کرده اند.

۳. مضامین و بخش های این دعا با عقل و نقل سازگار است و در شرح و تفسیر بخش های آن، می توان از ادعیه مشابه دیگر بهره برد. ضمن آن که تمام بخش ها و جملات این دعا، در ادعیه دیگر نیز وارد شده است. برای مثال:

الف) برخی از فرازهـای این دعـا در دعای ساعت آخر هر روز (از هنگام زردی آفتاب تا غروب) که برای امام عصـر عجل الله تعالی فرجه الشریف خوانده می شود، وارد شده است. در آن دعا می خوانیم:

یـا من توحّـد بنفسه عن خلقه... و کن له ولیّاً و حافظاً و ناصـراً و قائـداً و کالئـاً و ساتراً حتی تسـکنه أرضک طوعاً و تمتّعه فیها طویلاًـ یـا أرحم الراحمین و لاحول و لا قوّه إلّا بالله العلیّ العظیم...؛ (۲) ای کسـی که به وسیله ذاتت، تنها و یگانه از مخلوقات شـدی!... برای او (حجه بن الحسن) سـرپرست و حافظ و یاور و پیشوا و مخفی گاه و پوشاننـده باش، تا او را در حالی که مردم به او میل و رغبت دارند، بر روی زمین ساکن

۱- نسب این عالم بزرگوار به فرزنـد امام حسن مجتبی علیه السـلام می رسـد. وی از محدثان بزرگ و قابل اعتماد شـیعه است. مرحوم شـیخ حر عـاملی در کتاب امل الآمال، ج ۲، ص ۸۲ دربـاره او می نویسـد: «حاله فی العلم و الفضل و الزهـد و العبادهٔ و الثقـهٔ و الفقه و الجلالـهٔ و الورع اشـهر من ان یذکر». علامه شوشتری نیز در وصف او می نویسد: «السـید السـند المعظم المعتمد العـالم العابـد الزاهـد الطیب الطـاهر، مالک أزمـهٔ المناقب و المفاخر، صاحب الـدعوات و المقامات و المکاشـفات و الکرامات، مظهر الفیض السنی و اللطف الخفی و الجلی».

۲- مصباح المتهجد، ص۵۱۷؛ البلد الامین، ص۲۱۱؛ المصباح، ص۱۹۳؛ منهاج العارفین، ص۱۲۷؛ بحارالأنوار، ج۸۶، ص ۳۴۰؛ مکیال المکارم، ج۲، ص۶۴ و صحیفه مهدیه، ص۳۸۲.

گردانی و بهره مندی او را در زمین طولانی فرمایی. ای رحم کننده-ترین رحم کنندگان! هیچ توانایی و قدرتی جز به خدای بلندمرتبه بزرگ نخواهد بود.

ب) برای بعد از نماز صبح روز جمعه، دعای نسبتاً طولانی وارد شده است که بخشی از آن، این چنین است:

اللّهم و کن لولیّک فی خلقک ولیّاً و حافظاً و قائداً و ناصراً حتّی تسکنه أرضک طوعاً و تمتّعه فیها طویلًا و تجعله و ذرّیّته فیها الأئمّه الوارثین...؛ (۱) پروردگارا! برای ولی‌ات در میان مخلوقاتت سرپرست و حافظ و پیشوا و یاور باش تا او را در حالی که مردم به او میل و رغبت دارند، روی زمین ساکن گردانی و بهره مندی او را در زمین طولانی فرمایی و او و ذریه اش را پیشوایان وارث قرار دهی.

از هم سو بودن این دعا با دعاها و زیارات دیگر در می یابیم که این دعای شریف، معتبر بوده و از سوی معصوم صادر شده است.

آن سفر کرده که صد قافله دل همره اوست

هر کجا هست خدایا به سلامت دارش

۱- بحار الأنوار، ج۸۶، ص۳۴۹ و مکیال المکارم، ج۲، ص۶۸.

بررسی مقدمه دعا

در آغاز این دعا آمده است: «تُکَرِّرُ [کرّر] فِی لَیْلَهِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ هَذَا الدُّعَاءَ سَاجِداً وَ قَائِماً وَ قَاعِداً وَ عَلَی کُلِّ حَالٍ وَ فِی الشَّهْرِ کُلِّهِ وَ کَیْفَ أَمْکَنَکَ وَ مَتَی حَضَرَکَ مِنْ دَهْرِکَ تَقُولُ بَعْدَ تَحْمِیدِ اللَّهِ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی وَ الصَّلَاهِ عَلَی النَّبِیِّ...؛ این دعا را در شب بیست و سوم ماه رمضان، در حال سجده، ایستادن، نشستن و در همه حال و بلکه در همه این ماه و تا زمانی که زنده هستی، تکرار کن. بعد از تمجید خداوند متعال و صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله بگو...».

از این مقدمه نتیجه می گیریم:

۱. تکرار دعا مطلوب است و یکی از ابزار ارتباط مؤثر خلق با خالق محسوب می شود.(تُکَرِّرُ)

۲. از شرایط مقدماتی دعا، تمجید و تکریم پروردگار متعال، و درود و سلام بر آخرین پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلام است. شایسته است برای خواندن این دعا نیز ابتدا تحمید و تمجید کرد. (تَقُولُ بَعْدَ تَحْمِیدِ اللَّهِ)

۳. در بهترین ماه و شب سال (ماه رمضان و شب قدر) و بلکه در همه حال، باید برای

امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دعا کرد؛ چرا که او واسطه فیض و سبب اتصال زمین و آسمان است. (فِی لَیْلَهِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.. وَ مَتَی حَضَرَکَ مِنْ دَهْرِکَ)

ورود این دعا در شب قـدر اهمیت ویژه ای دارد؛ زیرا پیامبر صـلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السـلام بر احیای شب قدر و سپری کردن آن بـا دعـا و نماز و قرآن سـفارش فراوان کرده انـد. در حـدیثی طولانی از پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله آمـده است:

حضـرت موسـی علیه السلام به خدا عرض کرد: «خدایا! مقام قربت را خواهانم». پاسخ آمد: «قُرْبی لِمَن اسْتَیْقَظَ لَیْلَهَ الْقَدْر؛ قرب من، برای کسـی است که در شب قدر بیدار ماند». عرضه داشت: «پروردگارا! رحمتت را خواسـتارم». پاسخ آمد: «رَحْمَتی لِمَنْ رَحِـمَ الْمَسـاکِینَ لَیلَـهَ الْقَـدر؛ رحمـت مـن در ترحّم بر مسـاکین در شب قـدر است». گفت: «خـدایا! جـواز عبـور از صـراط می خواهم». پاسخ آمد: «ذلِکَ لِمَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَهٍ لَیْلَهَ الْقَدْر؛ رمز عبور از صراط، صدقه دادن در شب قدر است».

عرض کرد: «خـدایا! بهشت و نعمت هـای آن را می طلبم». پاسـخ آمـد: «ذلک لِمَنْ سَـبَّحَ تَسْبیحَه فی لیلهِ القـدر؛ دست یابی به آن، در گرو تسبیـح گفتن در شب قـدر است». عرضه داشت: «پروردگارا! خواهان نجات از آتش دوزخم». پاسخ آمد: «ذلک لِمَنِ اسْـتَغْفَرَ فِی لَیلهِ الْقَـدْر؛ رمز نجـات از دوزخ، اسـتغفار در شب قـدر است». در پایان گفت: «خـدایا! رضای تو را می طلبم». پاسخ آمد: «رِضایَ لِمَنْ صَلّی رَکْعَتَینِ فِی لَیلهِ الْقَدْر؛ کسی مشمول رضای من است که در شب قدر نماز بگذارد». (۱)

شاید رمز تقارن شبِ تقدیرِ بشر با شب نزول قرآن در آن باشد که سرنوشت بشر

۱- وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۲۰.

وابسته به قرآن است. اگر انسان پیرو قرآن باشد، سعادت مند و رستگار خواهد شد و اگر دور از قرآن باشد، شقاوت و بدبختی برای او رقم خواهد خورد.

و چه زیباست اگر در شب نزول قرآن صامت، با دعا برای قرآن ناطق، بر بهره خود بیفزاییم؛ چراکه در روایات آمده است: «انجام کار نیک در شب قدر، بهتر از انجام آن در هزار ماهِ بدون شب قدر است» و چه کار نیکی بهتر از دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف؟!

در شب قدر، سرنوشت همه انسان ها به محضر و امضای امام می رسد. پس شایسته است که انسان مؤمن، دعاهایش را به او اختصاص دهد؛ زیرا او صاحب شب قدر است.

سید بن طاووس قبل از ذکر این دعا می گوید:

از وظایف هر شب روزه دار، آن است که ابتدا دعایش را با ذکر کسی آغاز کند که نائب خدا در میان بندگان و قیّم روزه گیران است و اعمالش را نیز به ذکر او ختم کند. (۱)

آیت الله صافی نیز می نویسد: «از جمله وظایف مهم شب قدر، تجدید عهد با ولیّ امر و خواندن این دعاست». (۲)

آن چه حائز اهمیت است، آن است که سفارش شده در میان اعمال فراوان شب قدر، این دعا در حالات مختلف، یعنی در قیام و قعود و... خوانده شود؛ دعایی که در حق امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و واسطه همه فیض های جهان است. یعنی خدا را در بهترین شب، برای بهترین فرد و با بهترین عمل بخوانیم.

از دقت در سوره قدر می آموزیم که اولاً زمان ها یکسان نیستند؛ بلکه بعضی زمان ها بر

۱- اقبال الاعمال، ج۱، ص ۱۹۱.

۲- ماه مبارک رمضان، مکتب عالی اخلاق و تربیت، اثر آیت الله العظمی صافی ص۷۴.

بعضی دیگر برتری دارد و ثانیاً برای امور مقدس، زمان مقدس انتخاب کنیم: ((لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ)).

۴. ذکر این دعا در اعمال شب بیست و سوم هم اهمیت دارد. کسی از پیامبر صلی الله علیه و آله پرسید: «منزل ما از مدینه دور است. یک شب را به عنوان شب قدر معیّن فرمایید تا برای احیای آن، به شهر بیاییم». حضرت فرمود: «شب بیست و سوم به مدینه بیا». (۱)

امام صادق علیه السلام نیز در یکی از سال ها در شب بیست و سوم ماه رمضان بیمار بودند، با این حال، از اطرافیان خواستند تا ایشان را به مسجد ببرند. (۲) هم چنین حضرت فاطمه علیها السلام در این شب با پاشیدن آب به صورت بچه ها، مانع خوابیدن آن ها می شدند. (۳) در روایات آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله در دهه آخر ماه رمضان، بستر خواب خود را جمع می-کرد و آن ده شب را احیا می داشت. (۴)

البته در این حدیث، لفظ شب آمده که روشن می سازد شب جایگاه ویژه ای در مسائل معنوی دارد. در این جا به چند مورد اشاره می کنیم تا قدر شب های عمرمان را بیش تر و بهتر بدانیم و آن را به غفلت نگذرانیم.

_ خداوند برای اهدای تورات، حضرت موسی علیه السلام را به مناجات شبانه فراخواند: ((أَرْبَعِينَ لَيْلَةً)). (۵)

۱- وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۰۷.

۲- بحار الأنوار، ج ۹۵، ص ۱۶۹.

۳- بحار الأنوار، ج ۹۴، ص ۱۰.

۴- مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۷۸۷.

۵- سوره بقره، آیه ۵۱.

ـ قرآن، زمان مناسب برای استغفار را هنگام سحر معرفی می کند: ((وَ بِالْأَسْحارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ)). (۱)

ـ عروج پیامبر صلی الله علیه و آله به آسمان، به هنگام شب بود: ((أَسْرى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ)). (۲)

ـ پیامبر صلی الله علیه و آله مأمور بود که مناجات و عبادات شبانه داشته باشد: ((وَ مِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نافِلَةً لَكَ))، (۳) ((قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا)). (۴)

ـ خداوند، عابدان در شب را ستایش می کند: ((يَتْلُونَ آياتِ اللَّهِ آناءَ اللَّيْلِ)). (۵) و به تسبیح در شب سفارش می فرماید: ((وَ سَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا)). (۶)

ـ خداوند در قرآن، به زمان طلوع فجر و هنگام عصر یک بار سوگند یاد کرده است؛ ولی به زمان سحر، سه بار: ((وَ اللَّيْلِ إِذا عَسْعَسَ))، (۷) ((وَ اللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ))، (۸) ((وَ اللَّيْلِ إِذا يَسْرِ)). (۹)

۵. دعا کردن برای ولیّ نعمت و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ساعت خاصی ندارد؛ بلکه باید تمام

۱- سوره ذاریات، آیه ۱۸.

۲- سوره اسراء، آیه ۱.

۳- سوره اسراء، آیه ۷۹.

۴- سوره مزمل، آیه ۲.

۵- سوره آل عمران، آیه ۱۱۳.

۶- سوره انسان، آیه۲۶.

۷- سوره تکویر، آیه ۱۷.

۸- سوره مدثر، آیه ۳۳.

۹- سوره فجر، آیه ۴.

لحظات را با یاد او باید سپری کرد. (و متی حضرک من دهرک)

تکرار این دعا در هر شبانه روز و در نمازها، شایسته و مناسب است. دعا کردن برای امام نباید موسمی باشد. نباید هر وقت گرفتار شدیم، یاد خدا و خلیفه او بیفتیم. ما هر وقت گرفتار می شویم، می گوییم: «یا الله»! وقتی کار ما به بیمارستان می افتد، وقتی مریض می شویم، وقتی زنی به اتاق زایمان می رود، «یا الله» می گوییم. پدرها و مادرها وقتی نوبت کنکور بچه ها می رسد، «اللهم صلّ علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم» می گویند؛ ای کاش یکی از آن صلوات ها را قبلاً می فرستادیم!

قرآن از ما انتقاد می کند که چرا هر وقت گیر می کنیم، او را صدا می زنیم: ((فَإِذا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ)). (۱) همین که کشتی می خواهد غرق بشود، خدا را صدا می زنند، اما ((فَلَمَّا نَجَّاهُمْ))، وقتی نجات پیدا می کنند، خدا را فراموش می کنند. «یاد موسمی» مورد انتقاد است.

فرعون هم وقتی دید دارد غرق می شود، گفت: ((تُبْتُ الْآنَ))، خدایا! من الآن توبه کردم. اما خدا می فرماید: ((وَ لَيْسَتِ التَّوْبَةُ)). (۲) آن هایی که دم مرگ می گویند: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ»، توبه آن ها قبول نخواهد شد. توبه دقیقه آخر فایده ای ندارد.

ما هم وقتی یاد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می افتیم که گرفتار بشویم. اما باید همیشه به یادش باشیم، هر روز برایش صدقه بدهیم و برای سلامتی اش دعا کنیم.

باید توی خانه هایمان حداقل یک کتاب درباره امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برای هر گروه سنی داشته باشیم تا با حضرت بیش تر آشنا شویم، خودمان را برای رساندن به صف یاران آن

۱- سوره عنکبوت، آیه ۶۵.

۲- سوره نساء، آیه ۱۸.

امام آماده کنیم، با ادعیه مهدوی انس بگیریم، زیارت آل یاسین بخوانیم، در قنوت یا در تعقیبات نماز، «اللَّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ» بخوانیم، صلوات را همراه با «عجل فرجهم» بفرستیم و خلاصه همیشه به یاد حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باشیم.

برخی مقیّد هستند که در همه نمازهایشان با این دعا برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دعا کنند. درباره آیت الله بهاء الدینی قدس سرّه نوشته اند که ایشان در قنوت نمازهایشان، دعاهای مرسوم را می خواندند تا این که نوع دعا، کلمات و عبارات ایشان تغییر کرد و هرگاه دست های خود را مقابل صورت می گرفتند، برای حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف این گونه دعا می کردند: «اللهم کن لولیّک...». در فرصت مناسبی، علت تغییر دعا را از ایشان پرسیدند. معظم له در یک جمله کوتاه فرمودند: «حضرت پیغام دادند در قنوت به من دعا کنید». (۱)

۱- آیت بصیرت، ص۱۰۷.

بررسی متون دعا

این دعـا سه گونه نقـل شـده است؛ امـا نقـل هـا اختلاف زیادی با هم ندارنـد، تنها برخی کلمات و جملات، اضافه یا متقـدم یا متأخر شده اند. متن دعاهای نقل شده به این شرح است:

۱. «اللّهم کن لولیّک فلان بن فلان فی هـذه السـاعه و فی کـلّ ساعه ولیّاً و حافظاً و قائـداً و ناصـراً و دلیلاً و عیناً [عونا]، حتی تسکنه أرضک طوعاً و تمتّعه [تمکنه] فیها طویلاً؛ (۱)

پروردگارا! برای ولیّ خودت (حضرت حجت بن الحسن) در این ساعت و در تمامی ساعات، سرپرست و حافظ و پیشوا و یاور و راهنما و نگهبان باش؛ تا او را در حالی که مردم به او میل و رغبت دارند، بر روی زمین ساکن گردانی و بهره مندی او را در زمین طولانی فرمایی».

۲. «اللّهم کن لولیّک القائم بأمرک، محمّد بن الحسن المهدی علیه و علی آبائه أفضل

۱- کافی، ج۴، ص۱۹۲؛ مصباح المتهجد، ص ۶۳۰؛ المصباح، ص۷۷۹ و مختصر بصائر الدرجات، ص۱۹۲.

الصلاه و السلام فی هذه الساعه و فی کلّ ساعه ولیّاً و حافظاً و قائداً (۱) و ناصراً و دلیلاً و مؤیّداً، حتّی تسکنه أرضک طوعاً و تمتّعه فیها طولاً و عرضاً؛ (۲)

پروردگارا! برای ولیّ ات که قائم اوامرت است، حضرت محمد بن الحسن المهدی

_ که بر او و بر پدرانش برترین سلام ها و درودها باد _ در این ساعت و تمامی ساعات، سرپرست و حافظ و پیشوا و یاور و راهنما و تأییدکننده باش تا او را در حالی که مردم به او میل و رغبت دارند، بر روی زمین ساکن گردانی و او را در طول و عرض آن بهره مند گردانی».

۳. «اللّهم یا ذا المجد الشامخ و السلطان الباذخ، صلّ علی محمّد و آل محمّد و کن

۱- در نسخه های اصلی دعا، واژه «قائداً» آمده است و احتمال دارد که از سوی کاتبان یا ناشران، اشتباه و تصحیفی صورت گرفته و قائد به قاعد تغییر یافته است. البته برخی معتقدند که این واژه صحیح است و وجوهی را برای آن یادآور شده اند: الف: احتمال دارد که این واژه از عبارت «فلان أقعد من فلان» به معنای «قرب منه» گرفته شده باشد. عرب می گوید: «هو أقعدهم، أی: أقربهم إلی الجدّ الأکبر» و در مقابل، وقتی می-گوید: «هو أطرفهم أو أسفلهم» به معنای «أبعدهم منه» است. بنابراین طبق این بیان، «قاعداً» یعنی «قریباً». پس معنا چنین می شود: «پروردگارا! آن حضرت را در مقام قرب خود جای ده». ب: احتمال دارد که این واژه، مشتق از «قاعده» و به معنای اساس و پایه باشد. در این صورت، کنایه از مأمن و تکیه گاه است و این وجه، بهتر از وجه اول به نظر می رسد. ج: گاهی در لغت، «قعید» را به معنای «أب» یعنی پدر گرفته اند. مصراع جناب فرزدق هم در این باره مشهور است که می گوید: «قَعیدکم الله الذی أنتما له». با توجه به این معنا، این بخش از دعا کنایه از حصانت، حفاظت و حمایت الهی از آن حضرت است. د: مفسران در تفسیر آیه شریفه ((عن الیمین و عن الشمال قعید)) «قعید» را به معنای حافظ و نگه دارنده گرفته اند. احتمال دارد که «قاعداً» هم به همین معنا باشد. فصلنامه انتظار، ش ۱۶، ص ۲۷۴.

۲- اقبال الاعمال، ج۱، ص۱۹۱، فصل فیما نذکره ممّا یختم به کلّ لیلهٔ من شهر الصیام.

لولیّک و ابن ولیّک محمّـد بن الحسن المهـدی فی هـذه الساعه ولیّاً و حافظاً و قائـداً و ناصـراً و دلیلًا و عوناً و عیناً و معیناً حتّی تسکنه أرضک طوعاً و تمتّعه فیها طویلًا؛ (۱)

پروردگارا! ای صاحب شـکوه و عظمت بلنـدمرتبه و سـلطنت والا! بر محمـد و آل محمد درود فرست و برای ولیّ و فرزند ولیّ خود، محمد بن الحسن المهدی، در این ساعت، سرپرست و حافظ و پیشوا و یاور و راهنما و مددکار و نگهبان و کمک رسان باش، تا او را درحالی که مردم به او میل و رغبت دارند، بر روی زمین ساکن گردانی و بهره مندی او را طولانی فرمایی».

۱- منهاج العارفین، ص۱۳۰ و صحیفه مهدیه، ص۳۱۸.

شرح عبارات دعا

اللّهُمَّ

در ابتـدای دعـا از خـدا بـا لفظ «اللهم» مـدد می گیریم. «اللهم» در اصل «یا الله» است و نـدا محسوب می شود. «الله» لفظ خاصّ خداست و همه صفات او را در بر می گیرد.

آغاز هر کاری با یاد و نام پروردگار متعال، آثار و برکات فراوانی دارد. وقتی دعاکننـده، اول نام خـدا را می گویـد، نشان می دهد که ذات بی همتای الهی را مسبب تمام امور می داند و تنها از او استعانت می جوید.

اولین دسـتوری هم که پیامبر صـلی الله علیه و آله از جانب خداوند دریافت کرد، این بود که پیام و سخنش را با نام خدا شروع کند: ((اقرأ باسم ربّک الّذی خلق))؛ (۱) «بخوان به نام پروردگارت که آفرید».

امام صادق علیه السلام نیز می فرماید:

کـان رسول الله یجهر ببسم الله الرّحمن الرّحیم و یرفع صوته بهـا؛ (۲) پیامبر همواره نام خدا را آشـکارا بیان می-کرد و آن را با صدای بلند بر زبان جاری می نمود.

۱- سوره علق، آیه ۱.

۲- بحار الأنوار، ج ۸۵، ص ۸۲.

نامه های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام با نام خدا شروع می شده است. حضرت سلیمان علیه السلام برای دعوت «بلقیس»، ملکه سبأ، به پرستش خدای یگانه، نامه ای را توسط هدهد برایش فرستاد که آغازش با نام خدا بود: ((انّه من سلیمان و انّه بسم اللَّه الرّحمن الرّحیم)). (۱) سوره های مبارک قرآن، همه با نام خدا آغاز می شوند؛ غیر از سوره توبه که به خاطر لحن تند و خطاب معترضانه به کفار، «بسم الله» ندارد؛ زیرا نام خدا که نشانه رحمت است، با اعلام برائت مناسبت ندارد.

لذا باید یاد گرفت که در شروع کارها فقط نام خدا را به زبان آورد و در کنار نام خدا، نام دیگری را شریک نساخت. پس کسانی که به نام خدا و سلاطین، یا به نام خدا و خلق او کاری را شروع می کنند، هر دو مشرک اند.

شهید مطهری قدس سرّه در این باره ذیل تفسیر سوره اعلی چنین نوشته است: «شروع کردن با نام غیرخدا، کفر، و با نام خدا و غیرخدا، شرک است. بلکه توحید در شروع کارها با نام خداست. (۲) چنان که فرمود: ((سبّح اسم ربّک الاعلی))؛ (۳) «نام پروردگار بلند مرتبه ات را منزّه دار» و ((تبارک اسم ربّک ذی الجلال و الاکرام))؛ (۴) «پروردگار تو که صاحب عزت و کرامت است، نامش بابرکت است».

با توجه به آیات مختلف قرآن روشن می شود که یادآوری نام خدا منحصر در گفتن و خواندن نیست؛ بلکه در مسائلی هم چون ذبح و شکار نیز باید نام خدا را بر زبان جاری

۱- سوره نمل، آیه ۳۰.

۲- قرآن وتبلیغ، ص۱۰۲

۳- سوره اعلی، آیه ۱.

۴- سوره الرحمن، آیه ۷۸.

ساخت تا آن طعام برای پرورش جسم، مناسب و حلال شود و اگر کسی عمداً نام خدا را بر زبان جاری نکند، آن غذا حرام می شود. (۱)

به عنوان مثال در قرآن آمده است: ((فکلوا ممّا ذکر اسم اللّه علیه ان کنتم بآیاته مؤمنین))؛ (۲) «پس شما ای مؤمنان! اگر به آیات خدا ایمان دارید، از آن چه نام خدا بر آن یاد شد بخورید» و یا ((ولا تاکلوا ممّا لم یذکر اسم اللّه علیه))؛ (۳) «و از آن چه نام خدا بر آن برده نشده، نخورید.»

همان گونه که یادآوری نام خدا بر غذای جسم مهم است، ذکر نام خدا در دعا ــ که غذای روح است ــ نیز اهمیت بسیار دارد. دعاکننده با گفتن «اللهم» در آغاز دعا، احساس نیاز و فقر خود را به خدا ابراز می کند. شروع دعا به این سبک بسیار زیباست. خداوند متعال در قرآن می فرماید: ((یا أَیُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَراءُ إِلَی اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِیُّ الْحَمِیدُ))؛ (۴) «ای مردم! این شمایید که به خداوند نیاز دارید و [تنها] خداوند، بی نیاز و ستوده است».

پیام های این آیه عبارت است از:

۱. هیچ کس از خدا بی نیاز نیست. ((یا أَیُّهَا النَّاسُ))

۲. همه موجودات در مقابل خدا فقیرند؛ لیکن انسان چون ادعا و سرکشی می کند، مورد خطاب آیه قرار گرفته است. ((یا أَیُّهَا النَّاسُ))

۳. نقش واسطه ها و وسائل و علل را قبول داریم، اما تمام اسباب و علل نیز در

۱- رساله امام خمینی قدس سرّه، مسأله ۲۵۹۴.

۲- سوره انعام، آیه ۱۱۸.

۳- سوره انعام، آیه ۱۲۱.

۴- سوره فاطر، آیه ۱۵

تأثیرگذاری به خدا محتاج اند. ((هُوَ الْغَنِیُّ))

۴. غنیِ واقعی و مطلق و کامل، تنها خداست. ((وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِیُّ))

۵. معمولاً اغنیا محبوب نیستند و در تیررس جسارت ها، حسادت ها، رقابت ها و سرقت ها قرار دارند؛ اما خداوند، غنیِ حمید است. ((وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِیُّ الْحَمِیدُ))

۶. خداوند غنای خود را در راه رفع نیاز و نفع رساندن به مخلوقات به کار می برد؛ لذا مورد ستایش است. ((الْغَنِیُّ الْحَمِیدُ))

باید دانست که دعوت خدا از مردم، به خاطر نیاز او به مردم نیست. همان گونه که اگر بگوییم مردم خانه های خود را رو به خورشید بسازند، این دعوت، نشانه نیاز خورشید به ما نیست؛ بلکه نشانه نیاز ما به نور است. یکی از راه های مبارزه با غرور و تکبر، دعوت انسان به درگاه خداست تا انسان به ضعف و جهل و فقر و نیاز خود پی ببرد.

برخی سؤال می کنند که چرا دعاها با «بسم الله» شروع نشده است، با این که «بسم الله» تابلوی رحمت الهی است؟ چرا ادعیه اهل بیت علیهم السلام عصمت و طهارت، همانند دعای کمیل، جوشن کبیر، دعاهای صحیفه سجادیه و یا همین دعا با «بسم الله الرحمن الرحیم» شروع نشده است؟

البته باید توجه داشت که این مطلب دلالت ندارد که ما در خواندن این ادعیه نمی توانیم با «بسم الله» آغاز نکنیم؛ بلکه می توانیم «بسم الله» را به قصد رجاء و ثواب بگوییم.

پاسخ آن است که معنای شروع کار به نام خدا این نیست که خصوص لفظ «بسم الله» ذکر شود؛ بلکه هر چه سبب یاد خداوند شود، کافی است. چراکه مهم، یاد خداست و لفظ «اللهم» نیز که حاکی از نام و یاد خداست، کفایت می کند. بر این اساس، برخی از ادعیه به جای کلمه «بسم الله» با تحمید، تسبیح یا تکبیر آغاز می شود و در همه این موارد،

توجه به اسمی از اسمای الهی صورت گرفته است.

هیچ دعایی نیست که بدون نام خدا شروع شده باشد. همین دعای سلامتی نیز با نام خدا شروع شده؛ چون به نام «الله» آغاز گشته است و مشمول این حدیث نخواهد بود: «هر کاری که با نام خدا شروع نشود، ابتر و بی نتیجه خواهد ماند». (۱)

بنابراین شروع با نام خدا در هر کاری شایسته است و از آن جا که مؤثر واقعی در هر کاری خداست و توفیق در هر عملی بستگیِ تمام به خواست او دارد، باید همه کارها را با نام او آغاز کرد تا بدین ترتیب، پشتوانه الهی و تأثیری مثبت پیدا کند.

کُنْ

«کُن» فعل امر از باب «کانَ یکونُ» و به معنای «باش» است. این کلمه بیانگر درخواست ما از خدای متعال است. یعنی از خداوند متعال می خواهیم که باشد. چه باشد؟! برای که باشد؟! فقرات بعدی بدان اشاره می کند: «ولیّاً و حافظاً...». این عبارات، خبر فعل «کن» است و درخواست های دعاکننده را شامل می شود. این شش کلمه و درخواست، همه یک حقیقت را دنبال می کنند و آن طلب سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و عنایت خدا به ایشان است. این نوع درخواست به دلیل آن است که خداوند متعال، غنی مطلق است و با هرکه باشد، او را بی نیاز می کند.

خواندن خدا و خواستن از او با این گونه الفاظ و به این سبک، در دعاهای دیگر نیز وارد شده است. (۲) این گونه درخواست در دعاهای دیگر، هم در حق خود و هم در حق

۱- بحار الأنوار، ج ۴۹، ص ۲۴۲.

۲- این لفظ یادآور آیه ((کُنْ فَیَکُونُ)) در قرآن است که هشت مرتبه آمده و رمز قدرت مطلقه الهی است. قدرت خداوند همراه با حکمت او اعمال می شود. با این که خداوند می تواند با یک اراده، آسمان ها و((زمین و آن چه را که میان آن هاست خلق کند و با ذکر آیه ((کُنْ فَیَکُونُ)) از این قدرت سخن به میان آورده است، ولی آفرینش آسمان ها و زمین را در چند مرحله انجام داده و این، نشان گر آن است که اعمال قدرت باید همراه با مصلحت باشد و مصلحت آفرینش، ایجاد در چند مرحله بوده است.

دیگران، به خصوص در حق ولیّ زمان وجود دارد که به نمونه هایی از آن اشاره می کنیم:

الف) در حق خود

ــ «اللّهم کن لی عوناً و معیناً؛ (۱) پروردگارا! برای من کمک و یاور باش».

ــ «اللّهم کن لی ولیّاً و حافظاً و ناصراً و معیناً؛ (۲) پروردگارا! برای من، ولیّ، حافظ، ناصر و یاور باش».

ــ «اللّهم کن بی حفّیاً؛ (۳) خدایا! پشتیبان من باش».

ــ «اللّهم کن لی جاراً من کلّ جبّار عنید؛ (۴) خدایا! در برخورد با هر دشمن ستم گری همراه من باش».

ب) در حق دیگران

ــ «اللّهم کن الطالب لها ممّن ظلمها و استخفّ بحقّها؛ (۵) پروردگارا! طالب حق او (حضرت زهرا علیها السلام) باش از کسانی که به او ظلم کردند و حقش را سبک شمردند».

۱- العدد القویه، ص۲۶۴ و بحار الأنوار، ج۹۴، ص ۲۷۰.

۲- فقه الرضا علیه السلام، ص۴۰۴ و بحار الأنوار، ج۸۴، ص۲۱۳.

۳- اقبال الاعمال، ج۲، ص۳۷۶ و بحار الأنوار، ج۹۵، ص۲۴۶.

۴- کافی، ج۴، ص۲۸۴؛ تهذیب، ج۵، ص ۵۰؛ المصباح، کفعمی، ص۱۸۸؛ وسائل الشیعه، ج۱۱، ص۳۸۳؛ بحار الأنوار، ج۷۳، ص۳۳۶ و ج۹۷، ص ۱۶۰.

۵- مصباح المتهجد، ص۳۹۹؛ جمال الاسبوع، ص۴۸۶ و بحار الأنوار، ج۹۱، ص ۷۴.

ـ «اللّهم کن أنت الشهید علیهم؛ (۱) پروردگارا! شاهد بر اعمال آنان باش».

ـ «اللّهم کن لنا و لاتکن علینا؛ (۲) پروردگارا! برای ما باش و علیه ما مباش».

ج) در حق صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

ـ «اللّهم کن لفلان بن فلان عوناً...؛ (۳) خدایا! یاور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باش».

ـ «اللّهم کن لولیّک فی خلقک ولیّاً؛ (۴) پروردگارا! خلیفه خودت را سرپرست باش».

به راستی چرا برای امام از خداوند متعال این گونه درخواست می شود؟ به عبارت دیگر، خدای متعال که ولیّ و حافظ اوست؛ پس چرا باید دعا کنیم؟!

این دعا، درخواست نزول انواع خیرات و برکات (ولایت، حفاظت، نصرت و...) بر حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه الشریف است و یکی از حکمت های این درخواست، آن است که این دعاها شامل خود ما نیز می شود، زیرا:

۱. دعا برای نزول برکات بر آن حضرت، درخواست افاضه به ما از طریق ایشان است. یعنی وقتی حضرت سالم و پا برجا باشد، همه هستی، سالم و ثابت است؛ چراکه ایشان واسطه فیض است.

۲. دعا برای حضرت، باعث دعای حضرت برای نزول همان برکات بر ماست. آیا می شود شما برای حضرت دعا کنید و خودتان بی بهره بمانید؟! هرگز!

در حقیقت، اگرچه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بهترین خلق خداوند متعال و در بالاترین مراتب

۱- الامالی، صدوق، ص۱۶۲ و بحار الأنوار، ج۴۴، ص۳۲۱.

۲- بحار الأنوار، ج۸۳، ص۵۲.

۳- بحار الأنوار، ج۹۹، ص۲۵۸.

۴- بحار الأنوار، ج۸۶، ص۳۴۰.

وجود است، ولی ادب دعـا اقتضـا می کنـد که بهترین چیزهـا را برای بهترین فرد هستی بخواهیم و به جهت رعایت این نکته و سایر آداب دعا، تنها خواسته ما متوجه یوسف زهراست.

لِوَلِیِّکَ

«ولیّ» به معنای سرپرست است. لام در «لولیّک» لام اختصاص خوانده می شود و حرف کاف در این کلمه نیز اشاره به خداوند متعال دارد. پس «ولیّک» یعنی «آن آقا و سرپرستی که تو قرار دادی و منصوب کردی». به عبارت دیگر، ولایت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از جانب خداست و خدای متعال، آن حضرت را به امامت منصوب فرموده است.

این ولیّ، همان شخصی است که اطاعتش در آیه اولوالامر واجب شمرده شده است: ((أَطِیعُوا اللَّهَ وَ أَطِیعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِی الْأَمْرِ مِنْکُمْ)). (۱)

«ولیّ» در لغت به معنـای نزدیک، قریب و مباشـر است. (۲) چنان که در عرب می گوینـد: «تباعـدنا بعد ولیّ»؛ (۳) یعنی بعد از نزدیک بودن، دور شدیم. بنابراین درباره دو چیز بسـیار نزدیک به هم، به گونه ای که هیچ فاصـله ای بین آن ها نباشد، از این لفظ استفاده می شود.

ولیّ خـدا، یعنی کسـی که قرین خداست و بین او و خدا مانع و فاصـله ای نیست. بر این اساس، او برترین مخلوق خداوند، و از همه به او نزدیک تر است.

«ولیّ» در اصطلاح متون دینی و اسلامی، براساس آیات و روایات، خصوصاً واقعه

۱- سوره نساء، آیه ۵۹.

۲- «الواو و اللاّـم و الیـاء أصـل صـحیح یـدلّ علی قرب، من ذلک الولیّ: القرب... و الباب کلّه راجع إلی قرب». معجم مقاییس اللغه، ج۶، ص۱۴۱.

۳- قاموس قرآن، ج۷، ص۲۴۵.

غدیرخم و حدیث «من کنت مولاه فهذا علیّ مولاه» به معنای سرپرست آمده است. (۱)

معصومان علیهم السلام هم خود و هم جانشینان خود را با این کلمه معرفی نموده اند. مثلاً امام رضا علیه السلام در دعا برای فرزندش امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف عرضه می دارد: «اللّهم ادفع عن ولیّک...». (۲)

خلاصه آن که ولیّ در اصطلاح به معنای سرپرست، و در لغت به معنای دو چیزی است که آن چنان به هم نزدیک هستند که هیچ فاصله ای بین آن ها نیست. لذا خداوند، ولیّ مؤمنان است و آن ها هم ولیّ خدایند. همان طور که در آیات قرآن کریم می خوانیم: ((الله ولیّ الذین آمنوا)) (۳) و ((ألا إنّ أولیاء الله...)). (۴)

ولایت بین امام و خداوند متعال، دو سویه است؛ امام با خدا قرب، پیوند و اتصال دارد و از او تأثیر و تأثر می پذیرد. خدا هم ولیّ و نزدیک امام است، اما در پی این قرب، تنها تأثیر می گذارد و تأثیرپذیر نیست.

الْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَن علیهما السلام

این بخش در برخی از متون با لفظ «فلان بن فلان» (۵) و در برخی دیگر به اسم خاص

۱- علامه امینی در الغدیر (ج۱، ص۳۶۹) بحث مفصلی در مورد این مسأله ذکر کرده و علامه محسن علی بلستانی کتاب مستقلی در این باره با عنوان النهج السوی فی معنی المولی و الولی نوشته که جناب آقای سیدمرتضی موسوی گرمارودی آن را ترجمه کرده و بنیاد بین المللی غدیر آن را به چاپ رسانده است.

۲- مصباح المتهجد، ص۴۰۹.

۳- سوره بقره، آیه ۲۵۷.

۴- سوره یونس، آیه ۶۲. و چه زیباست که امام صادق علیه السلام با استناد به این آیه شریفه می فرماید: «خوشا به حال پیروان امام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف که در غیبتش منتظر ظهور، و به هنگام ظهورش، مطیع فرمان اویند. آن ها اولیای خدا هستند، نه ترسی دارند و نه غمی». کمال الدین، ج۲، ص۱۷۶ و نور الثقلین، ج۲، ص۳۰۹.

۵- در کتاب تهذیب این عبارت آمده، اما در پاورقی تصریح شده است: «به جای فلان بن فلان بگو: الحجه بن الحسن». گفتنی است که در برخی از روایات، «فلان بن فلان» به جای نام حضرت نشسته(((رک: اثباه الهداه، ج۷، ص۳۹۶، ح۲۱) و در داستان «زخمی از صفین» نیز امام، خود را با همین کلمه معرفی فرموده است. لذا برخی احتمال داده اند که این دعا برای امام هر عصری باشد، همان طور که در خصوص برخی از دعاها این احتمال داده شده است. مثلاً در معجم احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف (ج۴، ص۱۷۴) درباره دعای امام رضا علیه السلام (اللهم ادفع عن ولیک و خلیفتک...) آمده است: «الظاهر أنّ هذا الدعاء و بعض الأدعیه الأخری المروی أنّها لصاحب الأمر یقصد بها الإمام المفترض الطاعهٔ فی کلّ عصر فهی أیضاً تشمل إمام عصرنا صاحب الأمر المهدی أرواحنا فداه». چنان که این احتمال را بپذیریم، در اصل مقصود هیچ تفاوتی نمی کند؛ زیرا امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف امام حاضر در این زمان به شمار می آید و این دعا، تنها

درباره ایشان است.

حضرت آمده است. با توجه به این که برخی از علمای شیعه، تصریح به اسم خاص امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را جایز نمی دانند، (۱) درباره لقب «حجهٔ بن الحسن» به طور مختصر توضیح می دهیم.

حجت به معنای دلیل و برهان است. این واژه در چند جای قرآن کریم به کار رفته (۲) و در لسان قرآن عبارت است از هر چیزی که خداوند متعال، به وسیله آن، بر بندگان خویش احتجاج کند، عقاب و ثواب خود را با آن تحکیم بخشد و راه هرگونه عذر و بهانه را به واسطه آن کاملاً ببندد.

حجت و دلیل نزد خداوند بسیار مهم است. مثلاً اگر کسی بیمار شود و به دکتر مراجعه کند و دکتر به او بگوید که فلان دارو را بخور؛ او هم آن را بخورد و اتفاقاً دارو اشتباه بوده باشد و فرد بمیرد، با این که در اثر آن دارو مرده است، اما در روز قیامت روسفید خواهد بود. چرا؟! برای این که حجت دارد. اگر گفتند: چرا این دارو را خوردی؟ می گوید: دکتر

۱- رک: فصل نامه انتظار، ش۶، ص ۱۶۰، مقاله آقای نجم الدین طبسی.

۲- سوره نساء، آیه ۱۶۵و سوره مائده، آیه ۱۴۹.

گفت. وقتی دکتر بگوید، ولو اشتباه گفته باشد، حجت دارد، روسفید است.

اما اگر آدمی که پزشک نیست بگوید این دارو را بخور، مریض هم آن دارو را بخورد و اتفاقاً خوب بشود، چون حجت ندارد، کار اشتباهی کرده است. یعنی گاهی وقت ها آدم می-میرد، اما روسفید است و گاهی حیات دارد، اما روسیاه است.

بارزترین این حجت ها انبیا و امامان علیهم السلام هستند. قرآن کریم در این باره می-فرماید: ((رُسُلاً مُبَشِّرِینَ وَ مُنْذِرِینَ لِئَلّا یَکُونَ لِلنَّاسِ عَلَی اللّهِ حُجَّهً بَعْدَ الرُّسُلِ))؛ (۱) «ما پیغمبران را بشارت دهنده و بیم دهنده قرار دادیم تا برای مردم در پیشگاه خداوند [برای کوتاهی و قصورشان] حجتی نباشد».

در روایات بسیاری آمده است که خداوند متعال هیچ گاه زمین را از حجت خود (پیامبر یا امام معصوم) خالی نمی گذارد؛ هرچند در پس پرده غیبت باشد و دیدگان مردم، او را نبینند. در برخی اخبار آمده است: «اگر به فرض، تنها دو نفر روی زمین باشند، یکی از آن دو حتماً امام دیگری است». (۲) لذا امام، حجت الهی است و به همین دلیل، در دعای معرفت عرضه می داریم: «اللّهم عرّفنی حجّتک فإن لم تعرّفنی حجّتک ضللت عن دینی؛ (۳) پروردگارا! حجتت را به من معرفی فرما؛ چراکه اگر حجت تو را نشناسم، در دینم گمراه می شوم».

لفظ شریف «حجت» از القاب خاصه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هم هست. هنگامی که «حجت» یا «حجت الله» گفته می شود، ذهن ها و فکرها به یاد آخرین حجت الهی منصرف می گردد.

۱- سوره نساء، آیه ۱۶۵.

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵۳.

۳- کمال الدین وتمام النعمه، ج۲، ص۲۸.

در بسیاری از ادعیه، زیارات و روایات نیز با همین لقب نورانی از آن حضرت یاد می شود. نقش انگشتری ایشان هم «أنا حجّه الله» و به روایت دیگری «أنا حجّه الله و خالصته» (۱) است.

آری! او حجت الهی و آخرین حجت پروردگار عالمیان و فرزند یازدهمین پیشوای برحق، امام حسن عسکری علیه السلام است. این مولود گرامی در سحرگاه نیمه شعبانِ سال ۲۵۵ هجری قمری پا به عرصه وجود گذاشت و جهان را با نور خود منوّر کرد. روایاتی وجود دارد که متولد شدن آن امام را تأیید می کنند؛ از جمله حکیمه خاتون، دختر امام جواد علیه السلام می گوید:

حضرت امام حسن عسکری علیه السلام کسی را به دنبال من فرستاد و به من فرمود: عمه جان! امشب که شب نیمه شعبان است، افطار نزد ما باش. به درستی که خدای تبارک و تعالی، امشب حجت را ظاهر می سازد و او حجت پروردگار بر روی زمین است... (۲)

صَلَوٰاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلیٰ آبٰائِهِ

از وظایف و تکالیف منتظران آن حضرت، درود فرستادن بر ایشان است. (۳) با توجه به آیه شریفه ((إنّ الله و ملائکته یُصلّون علی النبی...)) (۴) روشن می شود که:

الف) هرگاه صلوات فرستادن به خداوند متعال نسبت داده شود، به معنای فرستادن

۱- نجم الثاقب، ص۶۸، لقب ۳۸.

۲- کمال الدین وتمام النعمه، ج۲، ص۴۲۴ و بحار الأنوار، ج۵۱، ص۲.

۳- رک: مکیال المکارم، ج۲، ص۳۷۳، وظیفه چهل و یکم.

۴- سوره احزاب، آیه ۵۶.

رحمت و هرگاه به فرشتگان و مؤمنان منسوب گردد، به معنای طلب رحمت است. (۱)

ب) از تعبیر ((یُصلّون)) که فعل مضارع و دلیل بر استمرار است، فهمیده می شود که خداوند متعال، همیشه و پیوسته بر پیامبر صلی الله علیه و آله رحمت و درود می فرستد. (۲)

بنابراین، صلوات الهی بر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و پدران گرامی ایشان، به معنای فرستادن رحمت و برکت بی کران بر آنان است.

در دعای عهد نیز مشابه همین کلام را عرضه می داریم: «صلوات الله علیه و علی آبائه الطاهرین» (۳) و چه زیباست که در دعای عهد از خداوند متعال می خواهیم که از جانب همه مردان و زنان مؤمن، در مشرق و مغرب زمین، در کوه و صحرا و دشت و دریا و از جانب دعاکننده و پدر و مادر او، به وسعت و اندازه عرش و کلمات الهی و به قدر آن چه بر آن احاطه دارد (یعنی بی نهایت) بر آن حضرت صلوات بفرستد.

در دعای افتتاح نیز از خداوند می خواهیم: «اللّهم و صلّ علی ولیّ أمرك القائم». در دعای روز عید فطر عرضه می داریم: «اللّهم صلّ علی ولیّك المنتظر». در پگاه هر جمعه در دعای ندبه از پروردگار متعال می خواهیم: «اللّهم صلّ علی حجّتك و ولیّ أمرك». در دعای صلوات هم می گوییم: «اللّهم صلّ علی ولیّك و ابن أولیائك». (۴)

صلوات فرستادن خدا بر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف واضح است؛ زیرا قرآن کریم می فرماید که خداوند جدا از فرشتگان بر مؤمنان صلوات می فرستد: ((هُوَ الَّذِی یُصَلِّی عَلَیْکُمْ وَمَلَائِکَتُهُ

۱- المفردات، ذیل واژه صل.

۲- رک: تفسیر نمونه، ذیل آیه شریفه و الأنوار الساطعه فی شرح زیاره الجامعه، ج۵، ص۵۲۷.

۳- در کتاب شرح دعای عهد، راجع به صلوات بر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مطالب مفیدی ذکر شده است.

۴- مصباح المتجهد، ص۴۵ و صحیفه مهدیه، ص۳۸۸.

لِیُخْرِجَکُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَی النُّورِ))؛ (۱) «او کسی است که با فرشتگان خود بر شما درود می فرستد تا شما را از تاریکی ها به سوی روشنایی برآورد».

درود الهی بر معصوم نیز رحمت به شمار می آید؛ زیرا او نیز محتاج رحمت الهی است. از مرحوم علامه طباطبایی قدس سرّه سؤال کردند که «معصوم به درود و صلوات نیازی ندارد، پس چرا باید بر او صلوات بفرستیم؟». ایشان فرمودند:

«صلواتی که ما می فرستیم، اولاً از خودمان چیزی اهدا نمی کنیم؛ بلکه به خدا عرض می کنیم و از او می خواهیم که بر پیامبر و خاندانش علیهم السلام رحمت ویژه بفرستد. ثانیاً گرچه این خاندان نسبت به ما محتاج نیستند، ولی به ذات اقدس اله نیازمندند و باید دائماً فیض الهی بر آنان نازل شود.

ما با این صلوات، خود را به این خاندان نزدیک می کنیم. مانند آن که باغبانی که در باغی که همه گل ها و میوه هایش مِلک صاحب باغ است، کار می کند و از صاحب باغ حقوق می گیرد، روز عید یک دسته گل از باغ تهیه کند و به حضور صاحب باغ ببرد. آیا عمل او موجب تقرب به صاحب باغ می شود یا نه؟ مسلماً می شود. این عمل نشانه ادب باغبان است.

صلوات هم ادب ما را ثابت می کند و إلّا ما که از خودمان چیزی نداریم؛ بلکه از ذات اقدس اله مسئلت می کنیم که بر مراتب و درجات این بزرگواران بیفزاید، و همین عرض ادب برای ما تقرب است». (۲)

لازم به ذکر است از عبارت «و علی آبائه» به دست می آید که در درود فرستادن بر

۱- سوره احزاب، آیه ۴۳.

۲- توصیه ها، پرسش ها و پاسخ ها در محضر آیت الله جوادی آملی، ص۷۸.

امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف نبایـد از آبا و اجـداد ایشان غافل شـد. آن حضـرت در حقیقت، ادامه خط رسالت و ولایت است. در دیدگاه اسلام سابقون دارای ارزش و مقام والایی هستند:

((و السابقون السابقون اولئک المقربون))(۱).

درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام، شعار اسلام و به خصوص، شیعه است و نماز بدون آن، مقبول نیست. اسرار، آثار و فواید صلوات، خصوصاً در مقام دعا بسیار است. در روایتی از امام علی علیه السلام آمده است:

دعا و حاجت خود را همراه با صلوات کنید. زیرا صلوات، دعایی مستجاب است و خدای سبحان چنین نیست که یکی از دو حاجت را برآورد و دیگری را رد کند. (۲)

حضرت محمد صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس بر من یک بار صلوات فرستد خدا بر او ده بار درود خواهد فرستاد و نیز ده خطا را از او بر طرف خواهد ساخت و ده درجه او را بالا خواهد برد. (۳)

صلوات، کلید استجابت دعا و سبب سنگین شدن اعمال نیک مؤمن در میزان قیامت است. امام رضا علیه السلام می فرماید:

من لم یقـدر علی ما یکفر به ذنوبه فلیکثر من الصلوات علی محمـد و آل محمد فانها تهدم الذنوب ذنبا؛ (۴) هر فردی که نمی تواند کفاره گناهانش را بپردازد، زیاد صلوات بفرستد؛ زیرا صلوات گناهان را نابود می کند.

۱- سوره واقعه، آیه ۱۰.

۲- سفینه البحار، ج۲، ص۶۶۲.

۳- مستدرک الوسائل، ج ۵ ، ص ۳۷۷ .

۴- بحار الأنوار، ج۹۱، ص۴۷.

پیامبر صلی الله علیه و آله نیز فرمود: «صلوات فرستادن بر من، سبب نورانیت قبر می شود». (۱) ایشان در حدیث دیگری فرموده است: «صلوات شما بر من، سبب استجابت دعا و رضایت پروردگار و پاکی و رشد اعمالتان می شود». (۲) در روایاتی آمده است که هر کس بر پیامبر صلی الله علیه و آله صلوات بفرستد، خدا و فرشتگان هم بر او صلوات می فرستند و در روز قیامت، از نزدیک ترین افراد به پیامبر صلی الله علیه و آله است. (۳)

اما یکی از رازهای فواید صلوات آن است که وقتی رحمت به حضرت نازل شود، به دیگران هم می رسد؛ چون او مجرای فیض است و اگر بخواهد خیری به دیگران برسد، باید نخست بر ایشان _ که رحمت خاصه است _ نازل شود و سپس به دیگران برسد.

مرحوم علامه طباطبایی قدس سرّه در این باره فرموده اند:

معنای صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام این است که خدایا رحمتت را برای آنان فرو فرست تا از آنان به ما برسد. اگر بخواهد رحمتی ببارد، ابتدا بر این خاندان می بارد و سپس به دیگران می رسد. بنابراین، طلب رحمت، مستلزم اجابت این دعاست. (۴)

این فراز از دعا صلواتی است که موجب نزول رحمت الهی بر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می شود و آثار آن متوجه جهانیان نیز می شود؛ همان طور که در زیارت سرداب مقدس نیز آمده است:

اللّهمّ صلّ علیه صلوه تظهر بها حجّته و توضح بها بهجته و ترفع بها

۱- بحار الأنوار، ج۹۴، ص ۷۰.

۲- بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

۳- بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

۴- توصیه ها، پرسش ها و پاسخ ها، در محضر آیت الله جوادی آملی، ص۹۶.

درجته و تؤیّد بهـا سـلطانه و تعظّم بها برهانه و تشـرّف بها مکانه و تعلّی بها بنیانه و تعزّ بها نصـره و ترفع بها قـدره و تسـمی بها ذکره و تظهر بها کلمته و تکثر بها نصـرته و تعزّ بها دعوته و تزیـده بها إکراماً و تجعله للمتّقین إماماً و تبلّغه فی هـذا المکان مثل هـذا الأوان و فی کـلّ مکان منّا تحیّهً و سـلاماً لایبلی جدیـده؛ (۱) بارالهـا! آن طـور بر او درود فرسـت کـه حجت و دلیلش را آشـکار، و شادمـانی و تـازگی اش را نمایـان گردانی و درجـه اش را بالاـ ببری و سـلطنتش را تأییـد و تقـویت کنی و دلیـل و برهـانش را معظم و جایگاهش را شـریف، و اساس و بنیان او را بلنـد مرتبه، و یاری او را کامل و بزرگ گردانی و ارزش او را بیش تر کنی و یـادش را نمـودار، و کلمـه اش را آشــکار گردانی؛ هـم چنیـن درود تـو بـاعث افزایش یـاری اش، عزت منـدی دعوتش، افزایش کرامتش و پیشوا شدن او برای پرهیزگاران شود. در این جا و این لحظه و در هر جای دیگری از ما به او سلام و احترام ویژه ای برسان که جدید آن، کهنه نگردد.

جمع آمدن لفظ «صلوات» و تکرار حرف اضافه «علی» در این فراز (صـلواتک علیه و علی آبائه) بی حکمت نیست. در ادبیات عرب آمده است: «تکرار حرف جر در حکم تکرار عامل است». یعنی دعاکننده، یک بار رحمت های الهی را برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می خواهد و دوباره با تکرار لفظ «علی» این رحمت های را برای آبا و اجداد ایشان نیز طلب می کند.

در صـلوات بر پیـامبر و اهـل بیت علیهم السـلام واژه صـلوات مفرد است و لفظ «علی» تکرار نمی شود؛ یعنی می گوییم: «اللهم صلّ علی محمد و آل محمد». اما در این دعا تمام رحمت های الهی یک بار برای امام حیّ و حاضر، و یک بار برای معصومین قبلی علیهم السلام

۱- مصباح الزائر، ص ۴۱۸.

درخواست می شود.

بـا توجه به این که هر امامی وظیفه خاص و معیّنی بر عهـده داشـته و این تنوع وظایف، تنوع رحمت ها، برکت ها و فیض ها را می طلبد، دعاکننده با گفتن لفظ جمعِ صلوات، تمام آن ها را برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و سایر ائمه علیهم السلام خواهان و خواستار می شود.

فی هٰذِ هِ السّاعَهِ وَ فی کُلِّ ساعَهِ

در این بخش، دعاکننده از پروردگار متعال، سـلامتی و نصـرت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را در لحظات شیرین و معنوی دعـای خود و سـایر ایـام طلب می کنـد و در حقیقت، متوجه افق وسـیع تری می شود و می گویـد: «پروردگارا! در همه ساعات، زمان ها، دوران و لحظات، سلامتی، نصرت، حمایت و لطف بی کرانت را شامل حال آخرین امام بگردان».

«فی هـذه الساعـهٔ» در این دعا، به شب قـدر و شب نزول برکات، خیرات و مقـدرات اشاره دارد و عبارت «فی کل ساعهٔ» بیانگر وظیفه همیشگی منتظر، یعنی توجه و دعای همیشگی برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است. دعاکننده ضمن توجه به زمان حالش، به آینده نیز توجه دارد.

وقتی انسان با دریای رحمت الهی آشـنا می شود و وسـعت کرم و لطف او را مشاهده می کند، درخواست و تمنایش نیز وسـیع می گردد. بنابراین در ادعیه و زیارات، الفاظی مثل کثیراً، متتابعاً، سرمداً، دائماً، ابداً و... بسیار به چشم می آید. (۱) هم چنین نه تنها از جانب خود دعا می کند، بلکه با ایمان به رحمت الهی عرضه می دارد:

اللّهم بلّغ مولانـا... عن جمیع المؤمنین و المؤمنـات فی مشـارق الأرض و مغاربها، سـهلها و جبلها...من الصـلوات زنه عرش الله و مداد کلماته و ما

۱- بحار الأنوار، ج۹۹، ص۱۵۷.

أحصاه علمه و أحاط به کتابه...؛ (۱) خداوندا! برسان به مولای ما... از سوی تمامی مردان و زنان مؤمن که در مشرق ها و مغرب های زمین و در صحرا و کوه ها هستند... درود و تحیتی که با عرش خدا برابری کند و به اندازه کلمات حق، و آن-چه علم خدا احصا می کند و کتاب آفرینش حق در بر گرفته است، باشد....

مانند این فراز در ادعیه دیگر نیز وارد شده است. برای نمونه، در دعای روز عرفه می خوانیم:

اللّهم صلّ علی محمّد و علی أهل بیته... فی هذه الساعه و فی کلّ الساعه تحیّه کثیره؛ (۲) خدایا! بر محمد و آل محمد علیهم السلام در این ساعت و همه ساعات درود فراوان برسان!.

در یکی از زیارات جامعه نیز عرضه می داریم:

اللّهم فبلّغ أرواحهم و أجسادهم فی هذه الساعه و فی کلّ وقت و أوان و حین و زمان منّا السلام و اردد علینا منهم السلام؛ (۳) پروردگارا! به ارواح پاک و بدن های مطهر ائمه علیهم السلام در این لحظه و تمام وقت ها و زمان ها از ناحیه ما سلام برسان و سلام آن ها را هم به ما برگردان.

از آن جایی که تبرّی نیز مانند تولّی از واجبات مذهب تشیع به شمار می آید، این گونه درخواست ها در زمینه تبرّی از دشمنان اهل بیت علیهم السلام نیز منعکس شده است. به عنوان نمونه، در زیارت امام حسین علیه السلام و در بخش لعن بر دشمنان او عرضه می داریم:

«لعن الله قاتلک و جدّد علیهم العذاب فی هذه الساعه و فی کل

۱- مفاتیح الجنان، دعای عهد.

۲- بحار الأنوار، ج۹۵، ص ۱۸۱.

۳- بحار الأنوار، ج۹۹، ص ۱۵۶.

ساعه؛ (۱) خداوند قاتلت را لعنت کند و عذاب را در این ساعت و تمام ساعات تجدید فرماید».

امام سجاد علیه السلام هم از خداوند متعال می خواهد:

اللَّهُمَّ لَا تُنْسِنِي ذِكْرَهُمَا فِي أَدْبَارِ صَلَوَاتِي، وَ فِي إِنًى مِنْ آنَاءِ لَيْلِي، وَ فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ نَهَارِي؛ (۲) خدایا! به من توفیق بده که فردی باشم که هیچ ساعتی از ساعات روز را از یاد پدر و مادرم غافل نشوم و پشت سر هر نمازی به پدر و مادرم دعا کنم.

خلاصه آن که این فراز از دعا، نشان گر همت والای دعاکننده است. او تمام لحظات را مدنظر قرار داده و سلامتی امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف را در همه لحظه ها و ساعات و زمان ها از خداوند متعال خواستار است.

ولیّاً

همان طور که قبلًا یادآور شدیم، «ولیّ» به معنای سرپرست است. دعاکننده از خداوند متعال می خواهد که ولیّ امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد؛ زیرا اگر او سرپرستی و ولایت کسی را عهده دار شود، از همه بهتر و والاتر است و او را کفایت می-کند: ((و کفی بالله ولیا)). (۳)

علامه طباطبایی قدس سرّه در بیان معنای ولایت می گوید:

برای ولایت معانی زیادی ذکر کرده اند، اما اصل در معنای آن، از بین رفتن واسطه بین دو شیء است، به نحوی که آن چه از آنان نیست، بین آن دو فاصله ایجاد نکند. (۴)

۱- بحار الأنوار، ج۹۸، ص۳۶۸.

۲- صحیفه سجادیه، دعای ۲۴.

۳- سوره نساء، آیه ۴۵.

۴- «والولایه و إن ذکروا لها معانی کثیرة لکن الأصل فی معناه ارتفاع الواسطه الحائلة بین الشیئین بحیث(لایکون بینهما ما لیس منهما». المیزان، ج ۱۰، ص۸۸.

ایشان با توجه به موارد به کار رفته در متون آیات و روایات می نویسد:

کلمه ولایت با توجه به موارد استعمال آن در قرآن و بیان اهل بیت علیهم السلام و غیره، عبارت است از نزدیکی و قرب خاصی که براساس آن، نوع خاصی از تصرف و مالکیت و حاکمیت و تدبیر و تصدّی پا می گیرد. (۱)

بر این اساس، دعا کننده با گفتن این فراز، از خداوند متعال می خواهد که سرپرستی اش را برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ادامه دهد.

به عبارت دیگر، تمام انسان ها، حتی مؤمنان هم محتاج سرپرستی خداوند متعال هستند. بنابراین قرآن کریم می فرماید: ((الله ولیّ الذین آمنوا))؛ (۲) «خداوند، ولیّ و سرپرست کسانی است که ایمان آورده اند».

امامان معصوم نیز سرپرستی الهی را خواستارند. امام علی علیه السلام در مناجاتش به خدا عرضه می دارد: «و لاتولّنی غیرک؛ (۳) پروردگارا! سرپرستی ام را به کسی جز خودت

۱- المیزان، ج۶، ص۱۲. برای اطلاع بیش تر از معانی اصطلاحی ولایت در علوم مختلف، رک: نظریه تعطیل حکومت و نقد آن، پایان نامه آقای محمدعلی قاسمی، ص۵۰.
۲- سوره بقره، آیه ۱۸۷. منظور از مؤمنین در این آیه، یا اهل بیت علیهم السلام است یا ولایت الهی بر مؤمنان، به واسطه ولایت بر امام است. لذا در خطبه غدیر فرمود: «إن الله مولای و انا مولی المؤمنین»؛ پس ولایت الهی، شامل یک نفر می شود و آن، انسان کامل است و مؤمنین به واسطه ولایت او تحت ولایت الهی قرار می گیرند. در روایات نیز تصریح شده است که خلقت مؤمنین از خلقت امام نشأت می گیرد؛ لذا ولایت معصوم در ادامه ولایت خداوند متعال است.
۳- بحار الأنوار، ج۹۲، ص۲۶۵؛ صحیفه مهدیه، ص۵۰۱. در ادعیه دیگر نیز این خواسته بیان شده است. مانند: «و تولنی و لا تولّنی غیرک...».المصباح، ص۷۱.

مسپار».

امـام مهـدی عجـل الله تعالی فرجه الشـریف نیز در دعای ماه رجب از خداونـد چنین خواسـته است: «ولا تکلنا إلی غیرک؛ (۱) پروردگارا! ما را به غیر خودت وا مگذار».

عاشـقان امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز در این دعا، یک خواسته را با شش واژه مترادف بیان می کند که عبارت انـد از ولیّ، حافظ، قائـد، ناصـر، دلیل و عین. اما تقدم و تأخر این واژه ها بی حکمت نیست. چرا اولین واژه، لفظ «ولیّ» است؟ قطعاً تقدم این لفظ بر سایر کلمات، دلیلی دارد و آن، عظمت، شرافت، گستردگی و عمق این لفظ نسبت به سایر الفاظ است.

بـا نگـاهی اجمـالی به ظـاهر و مفهـوم این کلمـات، روشن می شـود که پربـارترین و جـامع ترین آن هـا واژه «ولیّ» است؛ زیرا هنگامی که خداوند متعال ولیّ و سـرپرست شخصی شد، قطعاً او را حفظ می کند و تحت رهبری، نصرت و حراست خود قرار می دهد. بنابراین، احتمال می رود که حکمت تقدم لفظ «ولیّ» بر دیگر واژه ها همین مسأله (جامعیت) باشد.

ضمن آن که کاربرد این واژه با روح، حکمت و ضرورت دعا، هماهنگی خاصی دارد. یعنی دعاکننده می داند که همه خلایق در ذات خود، فقیر و محتـاج به پروردگار هسـتند و حتی ولیّ و سـرپرست تمام موجودات این عصـر نیز محتاج سـرپرستی الهی است. به عبارت دیگر، شخصـی که خود، ولیّ، حافظ، قائـد، ناصـر، دلیل و عین است هم به قـدرتی بالاتر از خود نیاز دارد که خالق همه این خصوصیات است.

و حافظاً

شخص منتظر در این بخش از دعا، حفاظت و حمایت الهی را برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که

۱- المصباح، ص۷۰۱؛ مصباح المتهجد، ص۸۰۳؛ بحار الأنوار، ج۹۸، ص۳۹۲ و صحیفه مهدیه، ص۲۸۸.

حافظ اسرار الهی است، (۱) طلب می کند؛ زیرا خداوند بهترین حافظ است: ((فالله خیر حافظا (۲).))

در قرآن آمـده است که حفـاظت هسـتی برای خداونـد متعـال سـنگین نیست: ((وَ لا ـ یَؤُدُهُ حِفْظُهُمـا)). (۳) کسـی که از هستی حفاظت می کنـد، می توانـد امام را نیز در برابر خطرات حفظ کند. لذا برای حفاظت امام، خواندن آیه الکرسی سـفارش شده است.

بر اسـاس روایـات، امـام زمـان عجل الله تعالی فرجه الشـریف حیاتی طبیعی دارد و در میان مردم است و همان طور که پیامبران الهی و دیگر ائمه علیهم السـلام به بیماری یا مشـکلات دچار می شدنـد، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف نیز مصون از این مسائل نیست. بنابراین، دعا و صدقه برای سلامتی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف لازم و ضروری است.

امامان هم در ادعیه و مناجات های خود با خدا، برای حفظ و سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دعا کرده اند. به عنوان مثـال، امـام زین العابـدین و سـید الساجـدین علیه السـلام در حق آن امـام، چنین دعا فرموده انـد: «و راعه بعینک و احمه بحفظک؛ (۴) او را نگاه دار و در پناه خود حفظ فرما».

امام رضا علیه السـلام نیز پیوسته به دعا کردن برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف امر می فرمودند و برای ایشان چنین دعا می کردند:

۱- «السلام علیك یا حافظ أسرار ربّ العالمین»؛ مفاتیح الجنان، ص۸۶۸. امام صادق علیه السلام هم امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را حافظ اسرار امامت معرفی فرموده است: «الحافظ لما استودع»؛ بشاره الاسلام، ص۱۴۱.

۲- سوره یوسف، آیه ۶۴.

۳- سوره بقره، آیه ۲۵۵.

۴- صحیفه سجادیه، دعای ۴۷ و معجم احادیث الامام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج۳، ص۲۰۴.

اللّهم ادفع عن ولیّک... و أعذه من شرّ جمیع ما خلقت و برأت و أنشأت و صوّرت و احفظه من بین یدیه و من خلفه و عن یمینه و عن شـماله و من فوقه و من تحته بحفظک الذی لا یضیع من حفظته به؛ (۱) خداونـدا! هرگونه بلا را از ساحت ولیّ خود دور گردان... و او را در پنـاه خود از شـرّ تمام آن چه آفریـده ای و ایجاد و انشا و صورت گری فرموده ای محفوظ بـدار، و او را از پیش رو و پشت سر و راست و چپ و از بالا و پایین حفظ کن، حفظ کردنی که اگر کسی را آن طور محفوظ گردانی، از بین نرود.

در دعای «صلوات» نیز برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از خدا چنین مسئلت می کنیم:

اللّهم أعذه من شـرّ کل باغ و طاغ و من شـرّ جمیع خلقک و احفظه من بین یدیه و من خلفه و عن یمینه و عن شماله و احرسه و امنعه أن یوصـل إلیه بسوء؛ (۲) خدایا، او (امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف) را از زیان و بدی و شـرّ تمام سـتمگران و طـاغوت هـا و سـرکشان و همه آفریـدگانت در پناه خود محفوظ بـدار و او را از پیش روی، پشت سـر، راست و چپ نگهبانی کن، و پاسدار و نگه دارنده اش باش تا هیچ گزند و بدی به او نرسد.

هم چنین امام جواد علیه السلام امر فرموده اند که بعد از هر نماز واجب برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چنین دعا کنیم:

اللّهم ولیّک فلان فاحفظه من بین یدیه و من خلفه و عن یمینه و عن

۱- مصـباح المتهجد، ص۴۰۹؛ المصباح، ص۷۲۶؛ جمال الاسـبوع، ص۳۰۷؛ البلـد الامین، ص ۱۲۰؛ صـحیفه مهدیه، ص۳۴۳ و مکیال المکارم، ج۲، ص۱۲۷. این دعا از طریق یونس بن عبدالرحمن نیز با اندکی تفاوت نقل شده است.

۲- مصباح المتهجد، ص۴۰۵.

شماله و من فوقه و من تحته؛ (۱) خداوندا! ولیّ ات را در پیشگاه خودت، از پیش رو و پشت سر و از سمت راست و چپ و از بالا و پایین حفظ بفرما.

امام حسن عسکری علیه السلام هم در قنوت نمازهایشان برای آن امام این گونه دعا می فرمودند:

فاجعله اللّهم فی حصانه من بأس المعتدین... و اجعله اللّهم فی أمن ممّا یشفق علیه منه... و ردّ عنه من سهام المکائد ما یوجّهه أهل الشنآن إلیه؛ (۲) خداوندا! او را در پناه گاهی قرار ده تا از شرّ متجاوزان در امان باشد. خدایا! او را از چیزهایی در امان بدار که از آن برایش می ترسیم و تیرهای نیرنگ را که کینه توزان و بدخواهانش به سویش پرتاب می کنند، برطرف ساز.

چرا همواره برای سلامتی و مصونیت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از همه بلاهای آسمانی و زمینی دعا می شود؟ چرا باید برای سلامتی ایشان و در امان بودن وجود نازنین او و از هرگونه خطر، این گونه دعا کرد؟

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف واسطه فیض و محور عالم هستی است. اگر او نباشد، هیچ مخلوقی توان حیات ندارد. بنابراین جهان هستی وابسته به اوست و دراین باره روایات فراوانی وجود دارد.

۱- کافی، ج۲، ص۵۴۸ و من لایحضر الفقیه، ج۱، ص۳۲۷. در منبع اخیر، به جای «فلان»، «الحجه» ذکر شده است.

۲- مصباح المتهجد، ص۱۵۶؛ مهج الدعوات، ص۸۵؛ البلد الامین، ص ۶۶۰ و صحیفه مهدیه، ص۱۶۵ و ۱۶۷.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله خطاب به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

إنّی و احد عشر من ولدی و أنت یا علیّ زرُّ الأرض أعنی أوتادها و جبالها، بنا أوتد الله الارض أن تسیخ بأهلها، فإذا ذهب الإثناعشر من ولدی ساخت الأرض بأهلها و لم ینظروا؛ (۱) من و یازده تن از فرزندانم و تو ای علی، لنگرهای زمین هستیم. خداوند به وسیله ما زمین را استوار کرده که ساکنانش را در دل خود فرو نبرد. هنگامی که دوازده فرزندم از روی زمین بروند، زمین ساکنانش را در دل خود فرو می برد و به آن ها مهلت داده نمی شود.

امام زین العابدین علیه السلام هم در یک روایت طولانی می فرماید:

و بنا یمسک الأرض أن تمید بأهلها و بنا ینزّل الغیث و بنا ینشر الرحمه و یخرج برکات الأرض ولولا ما فی الأرض منّا لساخت بأهلها؛ (۲) خداوند به وسیله ما نمی گذارد که زمین، اهل خود را پریشان سازد و به وسیله ما باران را می فرستد و به وسیله ما رحمتش را می گستراند و به وسیله ما برکات زمین را خارج می سازد و اگر امامی از ما بر روی زمین نبود، زمین اهل خود را در کام خود فرو می برد.

امام باقر علیه السلام هم در این باره می فرماید:

لو أنّ الإمام رفع من الأرض ساعه لماجت بأهلها کما یموج البحر

۱- الغیبه، شیخ طوسی، ص۱۳۶؛ بحار الأنوار، ج۳۶، ص۲۵۹؛ اثبات الهداه، ج۱، ص۴۶۰ و کافی، ج۱، ص۳۱۹ (با اندکی تفاوت).

۲- کمال الدین وتمام النعمه، ج۱، ص۲۰۷؛ الأمالی، صدوق، ص۱۵۷؛ فرائد السمطین، ج۱، ص۴۶؛ ینابیع الموده، ج۱، ص۷۵ و ج۳، ص۳۶۰.

بأهله؛ (۱) اگر امـام یـک ساعت از روی زمین برداشـته شود، زمین ساکنانش را در هم می پیچـد، آن چنان که دریا [به هنگام طوفان] ساکنانش را در هم می پیچد.

آیت الله صـافی در کتـاب امامت و مهـدویت، شـش توجیه و تحلیل درباره ارتباط وجود امام با تـداوم حیات هستی بیان نموده است. (۲) علاـوه بر این مطـالب، علت و حکمت حفـظ امـام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف، حفظ نبوت، امامت و دین الهی است؛ زیرا مادامی که ایشان سالم و پا برجا باشد، هدف ارسال رسل و انزال کتب تحقق می یابد.

امام رضا علیه السلام با اشاره به همین حقیقت می فرماید:

و احفـظ فیه رسولـک و آبائه أئمتک و دعائم دینک؛ (۳) خـدایا! به واسـطه وجود مبارک او (امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف) پیامبرت و پدرانش را که امامان منصوب از ناحیه خودت و ستون های دینت هستند، حفظ فرما.

او وارث و ادامه دهنـده خـط رسـالت، نبوت و امـامت است. دعـا برای سـلامتی ایشـان، دعـا برای حفظ و سـلامتی تمام دسـت آوردهـای وحیـانی و آسـمانی است. البته پروردگـار متعـال هم برای حفظ او تـدابیری به کار بسـته است، وانگهی انسان ها نیز وظیفه دارند که از

۱- کمـال الـدین وتمام النعمه، ج۱، ص۲۰۲؛ بحـار الأنوار، ج۲۳، ص۳۴ (بـا انـدکی تفاوت)؛ الغیبه، نعمانی، ص۱۳۹ و بصائر الدرجات، ص۵۰۸.

۲- ج۲، صص۷۵ _ ۱۱۲.

۳- مصباح المتهجد، ص۴۰۹؛ المصباح، ص۷۲۶؛ جمال الاسبوع، ص۳۰۷ و بلد الامین، ص۱۲۲. این فراز در چندین دعا وارد شـده؛ از جمله دعای «معرفت» که از وجود نازنین امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف شـرف صـدور یافته است. (کمال الـدین و تمام النعمه، ج۲، ص۵۱۲؛ مصـباح المتهجد، ص۴۱۱؛ المصباح، ص۴۲۵؛ الاحتجاج، ج۲، ص۳۱۶ و صـحیفه مهدیه، ص۳۵۸.

خداوند متعال برای آخرین حجتش سلامتی و تن درستی درخواست نمایند.

جنبه دیگری که در دعا برای حفظ آن حضرت می تواند مدنظر باشد، آن است که خداوند، وجود مقدس حضرت بقیهٔ الله ــ ارواحنا فداه ــ را برای انجام رسالت بی نظیری که برعهده اش گذاشته شده، حفظ فرماید. زیرا آن چه آخرین وصیِ خاتم الانبیا صلی الله علیه و آله متحمّل شده و قرار است که با ظهور خود به طور کامل ادا نماید، مسئولیت و رسالت بسیار بزرگی است که برای حُسن انجام آن، عنایت خاص و ویژه الهی لازم است.

ما از خداوند می خواهیم که ایشان را برای تحمل این بار سنگین، چه در زمان غیبت و چه در زمان ظهور حفظ فرماید؛ چراکه به دوش کشیدن ودایع بزرگ امامت، هم در زمان غیبت ــ که به امر خداوند بدون آشکار شدن علنی برای مردم است ــ و هم در هنگامه ظهور ــ که امید و آرزوی همه انبیا و اولیای الهی را بر روی زمین محقّق خواهد فرمود ــ بسیار سنگین است و نیاز به حفظ و مراقبت ویژه خداوند از تنها ولیّ حیِ خود دارد. (۱)

پروردگار متعال همواره برای حفظ اولیای خود، از وسایل و اسبابی استفاده کرده است؛ به آتش فرمان داده که بر ابراهیم علیه السلام گلستان شود، به رود خروشان دستور داده که صندوق حامل موسی علیه السلام را به سلامت به کاخ فرعون برساند، حضرت عیسی علیه السلام را به آسمان برده، (۲) برای حفظ جان اشرف مخلوقاتش به عنکبوت، دستور تنیدن و به کبوتر، فرمان لانه سازی بر دهانه غار داده و در جنگ ها، ملائک را به یاری او و سپاهش فرستاده است.

سرچشمه این حفاظت ها، رحمت الهی است: ((فَاللَّهُ خَيْرٌ حافِظاً وَ هُوَ أَرْحَمُ

۱- مناجات منتظران، ج ۲ ، ص ۲۵۴.

۲- سوره ابراهیم، آیات ۳۶ تا۴۴.

الرَّاحِمِين)) (۱) و حفـاظت، از شـئون ربـوبیت خداونـد اسـت: ((یَکْلَؤُکُمْ ... رَبِّهِمْ)). (۲) از حفـاظت آسـمان هـا تـا رام بودن حیوانات و حفظ بدن انسان در برابر میکروب ها، همه گوشه ای از انواع حفاظت انسان در هر لحظه از سوی خداست. در کنار همه عوامل طبیعی، برخی فرشتگان هم برای حفاظت از انسان ها گماشته شده اند: ((انّ علیکم لحافظین)). (۳)

باید توجه داشت که حفاظت الهی همیشه به صورت معجزه نیست؛ بلکه گاهی هم عوامل طبیعی، ابزار و زمینه حفاظت هستند؛ آن گـونه کـه در حفـاظت از اصـحاب کهـف چنین بـود: ((وَ تَریَ الشَّمْسَ اِذا طَلَعَتْ تَزاوَرُ عَنْ کَهْفِهِمْ ذاتَ الْیمینِ وَ اِذا غَرَبَتْ تَقْرِضُـهُمْ ذاتَ الشِّمـالِ وَ هُمْ فی فَجْوَهٍ مِنْهُ ذلِکَ مِنْ آیاتِ اللّهِ...)). (۴) نتابیدن مسـتقیم خورشید و وجود نسیم و وسعت مکان غار، از عوامل طبیعی برای سلامت اصحاب کهف بود.

اگرچه خداونـد متعال، بر حفظ ولی اش قدرت دارد، اما تمام انسان ها در تمام دوران ها وظیفه دارند که برای حفظ ولیّ زمان خود جان فشانی کنند. کامل ترین و بارزترین نمونه این جان فشانی، ایثار امیرالمؤمنین علیه السلام در لیله المبیت بود.

بنـابراین همـان راه هـایی که برای حفـظ و سـلامتی انبیا و اولیای گذشـته وجود داشـته، در مورد آخرین حجت الهی نیز وجود دارد؛ امـا تمـام انسـان هـای عصـر امـام مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف موظف به تلاش برای حفظ ایشان در برابر تمام حوادث و آسیب ها هستند. دعا برای ایشان، یکی از

۱- سوره یوسف، آیه ۶۴.

۲- سوره انبیاء، آیه۴۲.

۳- سوره انفطار، آیه۱۰.

۴- «و خورشـید را می نگریستی که چون [از افق مشـرق] برمی آمـد، از غارشـان به طرف راست متمایل می گشت، و هنگامی که فرو می شـد، از سـمت چپ آنـان دامن برمی چیـد [و در سـمت مغرب فرو می رفت] و آنـان در فراخنائی از آن [غار] قرار داشتند. این از نشانه های [قدرت] خداست». سوره کهف، آیه ۱۷.

راه های انجام این وظیفه است.

امام رضا علیه السلام به پسر مقاتل سفارش فرمود که در قنوت نماز چنین دعا کند:

اللّهم أصلح عبدک و خلیفتک بما أصلحت به أنبیائک و رسلک و حفّه بملائکتک و أیّده بروح القدس من عندک و أسلکه من بین یدیه و من خلفه رصداً یحفظونه من کلّ سوء؛ (۱) خدایا! کار بنده و خلیفه ات (امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف) را سامان ده به آن چه کار پیامبران و فرستادگانت را سامان دادی و فرشتگانت را پیرامونش قرار ده و او را به روح القدس از سوی خویش تأیید فرما تا از پیش رو و پشت سرش او را از هر بدی محافظت کنند.

خداوند متعال، دیگر امامان معصوم علیهم السلام را هم تحت حمایت و حفاظت خود داشت. امام موسی بن جعفر علیهما السلام در تفسیر آیه شریفه ((وَ لَوْ لَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ)) (۲) و آیه ((لَیَنصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ یَنصُرُه)) (۳) چنین فرموده اند:

هم الأئمه و هم الأعلام ولولا صبرهم و انتظارهم الأمر أن یأتیهم من الله تعالی لقتلوا جمیعاً؛ (۴) منظور در این آیات، ائمه علیهم السلام هستند و اگر صبر و انتظار آمدن امر الهی را نداشتند، همه کشته می شدند.

این دو عامل، یعنی صبر و انتظار، در حقیقت یکی از راه ها و روش های حفظ امام

۱- مصباح المتهجد، ص۳۶۶؛ جمال الاسبوع، ص۲۵۶؛ بحار الأنوار، ج۸۹، ص۲۵۱؛ صحیفه مهدیه، ص۱۷۸ و مکیال المکارم، ج۲، ص۵۸.

۲- سوره حج، آیه ۳۹.

۳- سوره حج، آیه ۴۰.

۴- البرهان، ج۳، ص۹۴؛ کنز الفوائد، ص۱۷۰؛ بحار الأنوار، ج۲۴، ص۳۵۹ و تأویل الآیات، ج۱، ص۳۴۰.

زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به شمار می آید. او هم منتظر آماده شدن ما و رسیدن فرمان از جانب حضرت حق است و بیش از هزار سال است که ظلم و ستم، فتنه و فساد، و آفت و آسیب ها را می بیند و صبر می کند تا خداوند متعال اذن ظهور دهد.

برخی می پرسند: چه آسیب و خطراتی وجود امام را تهدید می کند؟ خداوند متعال، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را از شرّ چه چیزهایی حفظ می فرماید؟ آیا ما شیعیان توان و لیاقت حفظ امام را نداریم؟!

در پاسخ باید گفت: خطرهایی برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف وجود دارد که شاید به ذهن کم تر کسی خطور کند. شیطان با تمام اعوان و انصارش، هر لحظه در حال نقشه کشیدن و اجرا کردن اهدافشان برای به عقب انداختن ظهور آن حضرت هستند؛ زیرا آن ها خوب می دانند که ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مساوی با پایان کار آن هاست. در آن زمان، عمر دولت آن ها تمام می شود و دیگر نمی توانند انسان ها را به راحتی اغوا کنند.

هنگامی که شیطان از درگاه الهی رانده شد و تا روز قیامت مهلت خواست، خداوند او را تا وقت معلوم، مهلت داد: ((قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِی إِلَی یَوْمِ یُبْعَثُونَ * قَالَ فَإِنَّکَ مِنْ الْمُنْظَرِینَ * إِلَی یَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُوم))؛. «و آن را از هر شیطان رانده شده ای حفظ کردیم». سوره حجر، آیات ۳۶ تا ۳۸. (۱)منتخب الانوار المضیئه، ص۲۰۳؛ بحار الأنوار، ج۵۲، ص۳۷۶ و معجم احادیث الامام المهدی، ج۵، ص۱۹۷. (۲)تفسیر عیاشی، ج۲، ص۲۴۲؛ دلائل الامامه، ص۲۴۰؛ بحار الأنوار، ج۶۳، ص۲۲۱ و معجم(احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج۵، ص۱۹۸. (۳) علیهم السلام، «وقت معلوم» به ظهور امام

۱- «[شیطان] گفت: پروردگارا! مرا تا روزی که برانگیخته خواهند شد، مهلت ده* [خداوند] فرمود: تو از مهلت یافتگانی * تا روز [و] وقت معلوم». در روایاتی از امام سجاد،

۲- امام صادق

۳- و امام رضا. کمال الدین وتمام النعمه، ج۱، ص۳۷۱؛ کفایه الاثر، ص۲۷۰؛ بحار الأنوار، ج۵۲، ص۳۲۱ و معجم احادیث، ج۵، ص۲۰۱.

مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف تأویل شـده است. امام هادی علیه السـلام هم مصـداق آیه شـریفه ((وَ حَفِظْنَاهَا مِنْ کُلِّ شَیْطَانٍ رَجِیمٍ)) (۱) را روز ظهور بیان فرموده اند. (۲)

از سوی دیگر، معتقدان به امامت تصور می کنند که برای دفاع از اهل بیت عصـمت و طهارت علیهم السلام آماده هستند؛ ولی تجربه تاریـخ نشـان می دهـد که اکثر آن هـا در عرصه امتحـان، موفق و سـربلند نبوده انـد و چه بسا خود آنان خطراتی را برای اسلام به وجود آورده اند و حتی برخی از شیعیان به امام زمان خود آسیب رسانده اند.

امام صادق علیه السـلام در پاسـخ به اسـحاق بن عمار که درباره آیه شـریفه ((إِنَّ اللَّهَ یُدَافِعُ عَنْ الَّذِینَ آمَنُوا)) (۳) پرسیده بود، فرمودند:

نحن الـذین آمنوا و الله یدافع عنّا ما أذاعت شـیعتنا؛ (۴) آن هـایی که ایمان آورده انـد، ما هستیم. خداونـد متعال از ما دفاع می کند، به هنگامی که پیروان، ما را اذیت کنند.

به شـهادت تاریـخ، برخی از شـیعیان، نه تنها مـدافع اهل بیت علیهم السـلام نبوده انـد، بلکه در صف مقابل قرار گرفته و مجری طرح های شیطان شده اند. چه بسا کسانی که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را

۱- سوره حجر، آیه ۱۷.

۲- معانی الاخبار، ص۱۳۹؛ البرهان، ج۱، ص۲۸۱؛ نورالثقلین، ج۳، ص۸۵؛ بحار الأنوار، ج۶۳، ص۲۴۲ و معجم احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج۵، ص۱۹۶.

۳- «قطعاً خداوند از کسانی که ایمان آورده اند دفاع می کند». سوره حج، آیه ۳۸.

۴- کنزالفوائد، ص۱۷۱ و بحار الأنوار، ج۲۳، ص۳۸۲.

نمی شناسـند، خطری هم برای آن حضرت نیافرینند، ولی آن هایی که شیعه نامیده می شوند، در برابر آن حضرت صف آرایی کننـد و علیه اهـداف و انگیزه های ایشان اقدام نمایند و قلبشان را ناراحت سازند. همان طور که خود آن امام در توقیع شـریف فرمود:

قد آذانا جهلاء الشیعه و حمقائهم، و من دینه جناح البعوضه أرجح منه؛ (۱) نادانان و کم خردان شـیعه و کسانی که بال پشه از دین داری آنان محکم تر است، ما را می آزارند.

و قائداً

«قائـد» به معنـای رهـبر، راهبر و پیشواست. (۲) کسـی که جلـوی کـاروان حرکت می کنـد و کـاروان را به پیش می برد، قـائد خوانـده می شود. دعاکننـده در این فراز از خداونـد متعال می خواهـد که در همه حال، راهبر و رهبر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد.

اساساً تمـام موجودات، محتاج عنایت پروردگار هسـتند. اگر خداونـد متعال لحظه ای انسان را سـرپرستی نکنـد و او را به حال خود و هوای نفسش واگذارد، طغیان می کند و از مسیر حق خارج می شود.

بنابراین، اشرف مخلوقات، پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله در هر روز عرضه می داشت:

إلهی... لاتکلنی إلی نفسی طرفه عین أبداً، فإنّک إن تکلنی إلی نفسی أقرب من الشرّ و أبعد من الخیر؛ (۳) خدایا! یک چشم بر هم زدن مرا به خودم وامگذار؛ زیرا اگر مرا به نفسم واگذار کنی، به بدی بسیار نزدیک و از خوبی بسیار دور می شوم.

۱- الاحتجاج، ج ۲، ص ۴۷۴.

۲- الرائد، ج ۲، ص ۱۳۲۴.

۳- من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۸۸ و مجمع الزوائد، ج ۱۰، ص ۱۸۱.

در دعایی هم از امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف نقل شده است: «و لاتکلنا إلی غیرک؛ (۱) خدایا ما را به غیر خودت وامگذار».

خلاصه آن که عاشق منتظر، با الفاظ و عبارات نزدیک به هم، از پروردگار می خواهد که ولیّ عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را سرپرستی کند. در حقیقت، روح این دعا درخواست عنایت خاص الهی برای ولیّ زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است.

وَ ناصِراً

هر حرکتی که بخواهد به سرانجام برسد، باید مورد حمایت و یاری قرار گیرد تا بتواند به نتیجه مطلوب برسد، و حمایت چه کسی بهتر از خداوند، که قدرت مطلق و بهترین یاری دهنده است؟!

یکی از وعده ها و سنت های الهی، نصرت مؤمنین و دفاع از آن هاست. خداوند این دفاع و حمایت را بر خود لازم فرموده است: ((وَ کانَ حَقًّا عَلَیْنا نَصْرُ المومنین)). (۲) در قرآن، بارها از یاری انبیا و اولیا توسط خدا سخن به میان آمده است. اسامی برخی از پیامبران که نصرت الهی شامل حال آن ها شده، از این قرار است:

ــ حضرت نوح علیه السلام: ((فَنَجَّیْناهُ وَ مَنْ مَعَهُ فِی الْفُلْکِ))؛ (۳) «ما او و کسانی را که با او در کشتی بودند، نجات دادیم».

ــ حضرت ابراهیم علیه السلام: ((یا نارُ کُونِی بَرْداً وَ سَلاماً))؛ (۴) «ای آتش! بر ابراهیم سرد و

۱- المصباح، ص۷۰۱؛ مصباح المتهجد، ص۸۰۳؛ بحار الأنوار، ج۹۸، ص۳۹۲ و صحیفه مهدیه، ص۲۸۸.

۲- سوره روم، آیه ۴۷.

۳- سوره یونس، آیه ۷۳.

۴- سوره انبیاء، آیه ۶۹.

سلامت باش».

ــ حضرت لوط علیه السلام: ((إِذْ نَجَّیْناهُ وَ أَهْلَهُ أَجْمَعِینَ))؛ (۱) «ما او و بستگانش [به جز همسرش] را نجات دادیم».

ــ حضرت یوسف علیه السلام: ((وَ کَذلِکَ مَکَّنّا لِیُوسُفَ فِی الْأَرْضِ یَتَبَوَّأُ مِنْها حَیْثُ یَشاءُ))؛ (۲) «و ما این گونه برای یوسف در زمین مکنت قرار دادیم که هر جای آن را که می خواهد برگزیند».

ــ حضرت شعیب علیه السلام: ((نَجَّیْنا شُعَیْباً وَ الَّذِینَ آمَنُوا مَعَهُ))؛ (۳) «ما شعیب و مؤمنان همراه او را نجات دادیم».

ــ حضرت صالح علیه السلام: ((نَجَّیْنا صالِحاً وَ الَّذِینَ آمَنُوا مَعَهُ))؛ (۴) «ما صالح و مؤمنان همراه او را نجات دادیم».

ــ حضرت هود علیه السلام: ((نَجَّیْنا هُوداً وَ الَّذِینَ آمَنُوا مَعَهُ))؛ (۵) «ما هود و مؤمنان همراه او را نجات دادیم».

ــ حضرت یونس علیه السلام: ((وَ نَجَّیْناهُ مِنَ الْغَمِّ))؛ (۶) «ما یونس را از غم نجات دادیم».

ــ حضرت موسی علیه السلام: ((وَ أَنْجَیْنا مُوسی وَ مَنْ مَعَهُ أَجْمَعِینَ))؛ (۷) «ما موسی و کسانی را

۱- سوره صافات، آیه ۱۳۴.

۲- سوره یوسف، آیه ۵۶.

۳- سوره هود، آیه ۹۴.

۴- سوره هود، آیه ۶۶.

۵- سوره هود، آیه ۵۸.

۶- سوره انبیاء، آیه ۸۸.

۷- سوره شعراء، آیه ۶۵.

که با او بودند، نجات دادیم».

ـ حضرت عیسی علیه السلام: ((إِنِّی مُتَوَفِّیکَ وَ رافِعُکَ إِلَیَّ))؛ (۱) «من تو را می گیرم و به سوی خود بالا می برم».

ـ حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله: ((إِنَّا فَتَحْنا لَکَ فَتْحاً مُبِیناً))؛ (۲) «همانا ما برای تو پیروزی آشکاری گشودیم».

هم چنین خداوند مؤمنان را نیز در مواقف بسیاری یاری داده است. آیات زیر بیان گر این حقیقت هستند:

ـ ((وَ لَقَدْ نَصَرَکُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَ أَنْتُمْ أَذِلَّهٌ))؛ (۳) «همانا خداوند شما را در جنگ بدر یاری کرد، در حالی که ذلیل بودید».

ـ ((ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَکِینَتَهُ عَلی رَسُولِهِ وَ عَلَی الْمُؤْمِنِینَ))؛ (۴) «خداوند آرامش خود را بر پیامبرش و مؤمنین نازل کرد».

ـ ((هُوَ الَّذِی أَنْزَلَ السَّکِینَهَ فِی قُلُوبِ الْمُؤْمِنِینَ لِیَزْدادُوا إِیماناً))؛ (۵) «اوست که آرامش را در دل های مؤمنان نازل کرد تا ایمانشان زیاد شو».

نصرت الهی در مورد پیامبران و مؤمنان به صورت های مختلفی جلوه می کند. برخی از آن ها عبارت اند از:

۱- سوره آل عمران، آیه ۵۵

۲- سوره فتح، آیه ۱.

۳- سوره آل عمران، آیه ۱۲۳.

۴- سوره توبه، آیه ۲۶.

۵- سوره فتح، آیه ۴.

_ ایجاد الفت و گرایش دل ها به هم: ((وَ لِیَرْبِطَ عَلی قُلُوبِکُمْ))، (۱) ((یُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِینَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِی الْحَیاهِ الدُّنْیا)). (۲)

_ استجابت دعا: قرآن درباره حضرت یوسف علیه السلام می فرماید: ((فَاسْتَجابَ لَهُ رَبُّهُ)). (۳) در سوره انبیا نیز به استجابت دعای حضرت نوح، یونس، زکریا و ایوب علیهم السلام اشاره شده است. (۴) هم چنین در سوره شوری می خوانیم: ((وَ یَسْتَجِیبُ الَّذِینَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحاتِ))؛ (۵) «خداوند دعای کسانی را که اهل ایمان و عمل صالح اند، مستجاب می فرماید».

_ اعطای حکومت: ((آتَیْناهُمْ مُلْکاً عَظِیماً))؛ (۶) «به آن ها حکومتی بزرگ عنایت کردیم».

_ غلبه در جنگ: ((لَقَدْ نَصَرَکُمُ اللَّهُ فِی مَواطِنَ کَثِیرَهٍ))؛ (۷) «خداوند در مواقع بسیاری شما را یاری کرد».

_ نزول سکینه و آرامش بر قلب: ((فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَکِینَتَهُ عَلَیْهِ وَ أَیَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْها))؛ (۸) «پروردگار آرامش را بر او فرستاد و او را با سپاهی که نمی توانستید آن ها را مشاهده

۱- سوره انفال، آیه ۱۱.

۲- سوره ابراهیم، آیه ۲۷.

۳- سوره یوسف، آیه ۳۴.

۴- ((فَاسْتَجَبْنا)). سوره انبیاء، آیات ۷۶، ۸۴، ۸۸ و ۹۰.

۵- سوره شوری، آیه ۲۶.

۶- سوره نساء، آیه ۵۴.

۷- سوره توبه، آیه ۲۵.

۸- سوره توبه، آیه ۴۰.

کنید، یاری کرد».

ــ هلاکت دشمن یا انتقام از او: ((فَأَغْرَقْناهُمْ))؛ (۱) «همگیِ آنان را غرق کردیم».

ــ نزول فرشتگان و امدادهای غیبی: ((أَ لَنْ یَکْفِیَکُمْ أَنْ یُمِدَّکُمْ رَبُّکُمْ بِثَلاثَهِ آلافٍ مِنَ الْمَلائِکَهِ مُنْزَلِینَ))؛ (۲) «آیا خداوند که سه هزار فرشته را به یاری شما فرستاد، کافی نیست؟»

ــ ایجاد رعب در دل دشمن: ((وَ قَذَفَ فِی قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ))؛ (۳) «و در دل هایشان رعب و وحشت انداخت».

ــ پیروزی در سایه نصرت الهی: ((إِذا جاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَ الْفَتْحُ))؛ (۴) «هنگامی که یاری و پیروزی خدا بیاید».

ــ گسترش فکر و فرهنگ: ((لِیُظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کُلِّهِ))؛ (۵) «تا بر تمامی ادیان برتری پیدا کند».

ــ نجات از خطرها: ((فَأَنْجَیْناهُ وَ أَصْحابَ السَّفِینَهِ))؛ (۶) «نوح و سرنشینان کشتی را نجات دادیم».

ــ خنثی کردن حیله ها و خدعه ها: ((وَ أَنَّ اللَّهَ مُوهِنُ کَیْدِ الْکافِرِینَ))؛ (۷) «پروردگار،

۱- سوره اعراف، آیه ۱۳۶.

۲- سوره آل عمران، آیه ۱۲۴.

۳- سوره حشر، آیه ۲ و سوره ابراهیم، آیه ۲۷.

۴- سوره نصر، آیه ۱.

۵- سوره صف، آیه ۹.

۶- سوره عنکبوت، آیه ۱۵.

۷- سوره انفال، آیه ۱۸.

نیرنگ کافران را بی اثر می نماید».

اگرچه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ناصر بی یاوران است، (۱) اما خود ایشان نیز به نصرت الهی احتیاج دارد. از این رو، دعاکننده از خداوند متعال نصرت و یاری او را در همه برنامه ها و احوال طلب می کند؛ زیرا:

ـ تنها او نصیر است: ((و کفی بالله نصیرا))؛ (۲)

ـ او بهترین ناصر است: ((نِعْمَ الْمَوْلی وَ نِعْمَ النَّصیر))؛ (۳)

ـ او تنها ناصراست: ((وَ مَا النَّصْرُ إلا مِنْ عِنْدِ اللّهِ الْعَزیزِ الْحَکیم))؛ (۴)

ـ او بارها مؤمنان را نصرت داده است: ((لَقَدْ نَصَرَکُمُ اللّهُ فی مَواطِنَ کَثیرَهٍ))؛ (۵)

ـ ناصر انبیا، اولیا و مؤمنان بوده و هست: ((إِنّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنا وَ الَّذینَ آمَنُوا فِی الْحَیاهِ الدُّنْیا))؛ (۶)

ـ باید از او درخواست نصرت شود: ((ثَبِّتْ أَقْدامَنا وَ انْصُرْنا عَلَی الْقَوْمِ الْکافِرینَ))؛ (۷)

ـ نصرت الهی، نشانه ولایت خدا بر مؤمنان است: ((وَ اللَّهُ وَلِیُّهُما ... وَ لَقَدْ نَصَرَکُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ)). (۸)

۱- «واجعله اللّهم مفزعاً لمظلوم عبادك و ناصراً لمن لا یجد له ناصراً غیرك». مفاتیح الجنان، دعای عهد.

۲- سوره نساء، آیه ۴۵.

۳- سوره انفال، آیه ۴۰.

۴- سوره آل عمران، آیه ۱۲۶.

۵- سوره توبه، آیه ۲۵.

۶- سوره غافر، آیه ۵۱.

۷- سوره بقره، آیه ۲۵۰ و سوره آل عمران، آیه ۱۴۷.

۸- سوره روم، آیه ۴۷.

درخواست نصرت برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در بسیاری از ادعیه مهدوی با عبارات متفاوت بیان شده است. برای مثال امام محمد باقر علیه السلام می فرماید: «در روز جمعه و عید فطر و قربان، به هنگام خروج از منزل برای خواندن نماز بگو: ... و انصره نصراً عزیزاً». (۱)

امام صادق علیه السلام نیز در تعقیب نماز ظهر عرضه می داشت: «اللهم أیّده بنصرک و انصر عبدک؛ (۲) خدایا! با یاری خودت او را تأیید کن و بنده ات را یاری نما».

آن حضرت هم چنین به شخصی سفارش فرمود که هرچه را ترک می کنی، این را ترک مکن و در هر صبح و شام بگو: «...وانصره، نصراً عزیزاً» (۳) و به کسی که خواهان طول عمر و زیارت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بود، سفارش فرمود که چنین دعا کند: «... و عجّل لولیّک الفرج و العافیه و النصر». (۴)

امام رضا علیه السلام نیز درباره آن امام چنین دعا می نمود:

وانصر بنصرک العزیز... و أیّده بالنصر و انصره بالرعب؛ (۵) او را با نصر عزت مند نصرت بده... او را مؤید به نصر فرما و با ایجاد رعب در دل دشمنان، او را یاری نما.

در دعای دیگری از آن حضرت نیز آمده است: «وانصره بنصرک العزیز نصراً عزیزاً؛ (۶)

۱- اقبال الاعمال، ص۵۸۵ و صحیفه مهدیه، ص ۲۶۰.

۲- فلاح السائل، ص ۱۷۰؛ البلد الامین، ص۲۷؛ بحار الأنوار، ج۸۶، ص ۶۲ و صحیفه مهدیه، ص۱۸۹.

۳- کافی، ج۲، ص ۵۳۰ و مکیال المکارم، ج۲، ص۶۲.

۴- مصباح المتهجد، ص۵۸؛ فلاح السائل، ص۱۶۷؛ بحار الأنوار، ج۸۶، ص۷ و مکیال المکارم، ج۲، ص۲۹.

۵- جمال الاسبوع، ح۵۰۷ و مکیال المکارم، ج۲، ص۱۲۷.

۶- اقبال الاعمال، ج۱، ص۴۲۷ و صحیفه مهدیه، ص۳۱۴.

او را به نصرت قوی و نیرومندت، مقتدرانه یاری فرما».

هم چنین امام حسن عسکری علیه السلام در قنوت نمازهایش، نصرت و یاری یادگار شایسته اش را این گونه از خدا طلب می نماید: «وانصره علی من عاداه... فاشدد اللّهم ازره بنصرك؛ (۱) خدایا! او را بر تمام دشمنانش پیروز کن... و با یاری ات پشتش را محکم گردان».

در زیارت «آل یاسین» نیز عرضه می داریم: «اللّهم انصره؛ (۲) بارالها! او را یاری فرما».

البته بعید نیست که درخواست نصرت، در واقع، تمنای فرج و ظهور آن حضرت باشد؛ اگرچه نصرت در عصر غیبت را نیز شامل می شود.

وَ دَلِیلًا

«دلیل» به معنای راهنماست. (۳) در زمان گذشته، کاروان-ها برای رسیدن به مقصد، از شخصی با عنوان دلیل و راهنما استفاده می کردند. ما از خداوند می خواهیم که خودش دلیل و راهنمای امام باشد تا زمینه های ظهور او فراهم شود و با قیام زیبایش عدالت را در جهان حاکم گرداند.

دعاکننده با گفتن این فراز از خداوند متعال می خواهد که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را راهنمایی کند. در حقیقت، روح این دعا ـ که درخواست سلامتی برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است ـ با جملات و الفاظ متفاوتی بیان می شود. «دلیلًا» عطف بیان دیگری بر «ولیّاً» است، یا

۱- مهج الدعوات، ص۸۵؛ البلد الامین، ص ۶۶۰ و مصباح المتهجد، ص۱۵۶.

۲- الاحتجاج، ج۲، ص۳۱۶ و بحار الأنوار، ج۹۴، ص۲.

۳- «دلّ... إبانه الشیء بإماره تتّعلهما، دللت فلاناً علی الطریق و الدلیل: الإماره فی الشیء». معجم مقاییس اللّغه، ج۲، ص۲۵۱.

تأکیدی دیگر بر درخواست سلامتی آن حضرت.

بر عاشق امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف سخت و گران است که ناخوشی و ناراحتی و غم و اندوه، امام زمانش را فراگیرد و او سرگرم دنیای خویش باشد. در دعای ندبه آمده است: «عزیز علیّ أن تحیط بک دونی البلوی؛ گران و سخت است بر من که تنها تو گرفتار باشی و بلا تنها تو را احاطه کند».

وقتی سختی حقیقی باشد، نگرانی و اضطراب پیدا می شود. برای رفع تمام این تشویش ها، باید به آرام بخش دل ها و جان ها دل سپرد و دست به دعا برداشت و با بیان الفاظ متعدد، بر درخواست اصلی اصرار و پافشاری کرد و در هر شبانه روز، چندین بار در حالات مختلف، خواسته خود را بیان نمود.

وَ عَیْناً

واژه «عین» مشترک لفظی است و معانی متعددی دارد. بنابراین، در هر مورد، به قرینه معیّنه و خاص نیاز است. در این دعا «عین» به معنای نگهبان و ناظر آمده است. (۱) ما از خداوند متعال می خواهیم که در تمام لحظه ها نگهبان، ناظر و حافظ آن امام باشد؛ زیرا تنها او مراقب است: ((و اصبر لحکم ربک فانک باعیننا)). (۲)

اگر پروردگار عالَم نگهبان کسی باشد، هیچ خطری او را تهدید نمی کند. امام زین العابدین علیه السلام برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف این گونه دعا می فرمود: «و راعِهِ بعینک؛ (۳) خدایا! او را با دیده خود، رعایت]و نگهبانی[فرما».

۱- «هو عین علیه». الرائد، ج۲، ص۱۲۳۳.

۲- سوره طور، آیه ۴۸.

۳- صحیفه سجادیه، دعای ۴۷ و معجم احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج۳، ص۲۰۴.

برخی در شرح این فراز نوشته اند: «شاید این لفظ، اشاره به حدیث مشهور به «قرب نوافل» دارد که بسیاری از علما درباره آن بحث کرده اند. در حدیث آمده است که بنده، با تقرب هرچه بیش تر به خداوند متعال، به مقامی می رسد که خداوند، چشم و گوش و زبان او می شود و در واقع، همه رفتار و گفتار او خدایی می گردد؛ به همین سبب است که در برخی روایات، از آن حضرت با عبارت «عین الله» یاد شده است». (۱)

از این شش کلمه روشن می شود که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در پناه خداوند متعال و حفظ و حمایت و مراقبت او، سرپرستی جامعه را برعهده دارند.

حَتّیٰ تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً

آیا این درخواست ها فقط مخصوص به عصر غیبت است؟ خیر؛ بلکه دعاکننده، سلامتی مولایش را در تمام لحظات غیبت و ظهور می طلبد. در ابتدای دعا «فی هذه الساعه و فی کلّ ساعه» گفته شد و در این بخش با لفظ «حتّی» غایت کلام معلوم شده

۱- فصل نامه انتظار، ش ۱۸، ص ۲۷۵. متن حدیث به این شرح است: «عن ابی عبد الله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله قال الله: ما تحبب الی عبدی بشیء احب الی مما افترضه علیه و انه لیتحبب الی بالنافله حتی احبه، فاذا احببته کنت سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر به و لسانه الذی ینطق به، و یده التی یبطش بها و رجله التی یمشی بها اذا دعانی اجبته و اذا سألنی اعطیته؛ امام صادق علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت کرده که خداوند فرمود: اظهار دوستی نکرد بنده من به چیزی دوست داشتنی تر از آن چه واجب کردم بر او، و او با نوافل به سوی محبت من می آید تا این که من نیز او را دوست بدارم. پس هنگامی که او را دوست بدارم شنوایی او می باشم، آن گاه که می شنود؛ و بینایی او می باشم، آن گاه که می بیند و زبان او می باشم آن گاه که سخن می گوید و دست او می باشم آن گاه که ضربه می زند و پای او می باشم آن گاه که راه می رود، هنگامی که به درگاه من دعا کند اجابت می کنم و اگر از من درخواست کند به او می دهم. (محاسن برقی، ج ۱، ص ۲۹۱ و اصول کافی، کلینی، ج ۲، ص ۳۵۲) البته این مطلب صحیح است اما در شرح این دعا کاربرد ندارد ودر این دعا چنین درخواستی نمی شود.

است. در حقیقت، این غـایت داخـل در مغیّا‌است. یعنی چنین درخـواست می کنیم: «خـدایا! در عصـر غیبت و ظهـور، امـامم را پشتیبانی کن و او را سلامت بدار!»

هم اکنون امـام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف بر روی همین کره خاکی، حاکم و فرمان رواست؛ وانگهی سـکونت ایشان به دلیل غیبت و کثرت دشـمنان در حال اختفا و سختی است، تا روزی که ظهور نماید و تمام انسان ها از حضرت اطاعت کنند و از مخالفت ها و عنادهایی که در برخورد با سایر انبیا و اوصـیای عظیم الشأن الهی علیهم السـلام وجود داشته، دست بردارند. (۱)

دعاکننـده از خداونـد متعال می خواهد که اهل زمین را برای آن حضـرت، رام و فرمان بردار قرار دهد؛ چنان که در تأویل این آیه شـریفه آمده است: ((و له اسلم من فی السموات و الارض طوعا و کرهاً))؛ (۲) «هر که در آسـمان ها و زمین است، خواه و ناخواه، سر به فرمان او (خداوند متعال) نهاده است».

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

اذ اقـام القـائم لاـیبقی ارض الاّ نودی فیها بشـهادهٔ ان لا اله الا الله و ان محمـداً رسول الله؛ (۳) هنگامی که امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف قیام کند، زمینی باقی نمی ماند، مگر آن که گل بانگ توحید و شـهادت به رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله در آن بلند می گردد.

۱- در حقیقت از لحاظ صـرف و نحو «تسکنه» فعل و فاعل و مفعول، و «أرضک» مفعول دوم و «طوعاً» مصدر فعل «طاع، یطیع» به شـمار می آیـد و حـال برای مفعول دوم به معنـای «طائعاً» یعنی انقیاد، رام شـدن، گردن نهادن، مطیع شـدن، فرمان برداری و فروتنی است. از آن جایی که حال بایـد مشـتق باشـد و «طوعاً» مصـدر و جامـد محسوب می شود، لـذا به طائعاً که اسم فاعل و مشـتق است تأویل می شود، و چون اسم فاعل از فعل لازم به شـمار می آید، در واقع معنای مفعولی و مطاوعت دارد مثل ناجی یعنی نجات یافته و نازل یعنی فرود آمده.

۲- سوره آل عمران، آیه ۸۳.

۳- تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۱۸۳ و معجم احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج ۵، ص ۵۹.

بنـابراین آن گـاه که امـام مهـدی عجـل الله تعالی فرجه الشـریف بر روی زمین ساکن و حاکم شود، همگان با میل و رغبت، به حاکمیت او گردن می نهنـد و از جان پـذیرایش می-شوند، در حالی که هیچ اکراه و اجباری برای آن ها نیست. لذا دعاکننده از خداوند متعال می خواهد که عمر توأم با سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف تا آن جا طولانی شود که روزگار ظهور و سکونت آن حضـرت بر زمین در حال اطاعت مردم فرا رسد و پس از آن که مردم از اطاعتش سر باز می زدند، با میل و رغبت به اطاعتش درآیند.

البته احتمال دارد که «طوعاً» صـفتی برای حضرت باشد. (۱) در این صورت، معنای این فراز، آن است که زندگانی و سـلامتی امـام مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف تـا زمانی باشـد که او در زمین با میل و رغبت و اشتیاق، ساکن و حاکم شود؛ زیرا ظهور و حاکمیت بر زمین و و اجرای احکام الهی، خواسته خداوند، هدف بعثت انبیا و آرزوی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است و به همین علت، سکونت و حاکمیت بر ارض از روی میل و رغبت، برای حضرتش طلب می شود.

در این عصـر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف بر روی زمین مستقر هستند، ولی به علت اطاعت نکردن مردم از ایشان، در محل های مختلفی به سـر می برند. از آن جا که این نوع زندگی، توأم با استقرار و آرامش نیست، «سکونت» محسوب نمی شود. (۲)

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سفارش امام حسن عسکری علیه السلام در این باره را این گونه بیان فرموده اند:

إنّ أبی عهد إلیّ أن لا اُوطّن من الأرض إلّا أخفاها و أقصاها، إسراراً

۱- «أنّ الأصل الواحد فی هذه المادّه: هو العمل بما یقتضیه الأمر و الحکم مع رغبه و خضوع، فله ثلاثه قیود: الرغبه و الخضوع و العمـل علی طبـق الأـمر. و إذا فقـدت الرغبه و التمایـل یصـدق الکره، سواء حصـل خضوع أو عمـل أم لاـ». التحقیق فی کلمـات القرآن، ج۷، ص۱۳۷.

۲- «أنّ الأصـل الواحـد فی هـذه المـاده]سـکنی[: هو الاسـتقرار فی مقابـل الحرکه و هم أعمّ من الاسـتقرار المـادّی و الروحی». التحقیق فی کلمات القرآن، ج۵، ص۱۶۳.

لأمری...؛ (۱) بـه درسـتی کـه پـدرم از من تعهـد گرفت که وطنی از زمین را برای سـکونت انتخـاب نکنم، مگر مخفی ترین و دورترینِ آن را؛ برای آن که امر خود را پوشیده سازم.

آن حضرت در توقیع به شیخ مفید قدس سرّه نیز به این قضیه اشاره فرموده اند:

«نحن و إن کنّا نأین]تأوین[بمکاننا النائی عن مساکن الظالمین، حسب الذی أراناه الله تعالی لنا من الصـلاح، و لشیعتنا المؤمنین فی ذلـک مـادامت دوله الـدنیا للفاسـقین، فإنّا نحیط علماً بأنبائکم؛ (۲) هم اکنون در مکـانی دور از جایگاه سـتم گران سـکنی گزیـده ایم؛ زیرا خداونـد صـلاح مـا و شـیعیان باایمان ما را ــ مادامی که حکومت دنیا به دست تبه کاران است ــ در این کار قرار داده است. با وجود این، بر اخبار و احوال شما آگاهیم».

حسن بن سلیمان حلی قدس سرّه در شرح این فراز از دعا می نویسد:

یـدلّ علی زمـان ظهوره و انبسـاطه یـده علیه السـلام و لأنّه الیوم مقهور مغصوب مسـتأثر علی حقّه غیر مسـتطیع لإظهار الحقّ فی الخلق؛ (۳) این جمله بر زمان ظهور و بسط یـد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف دلالت دارد؛ زیرا امروزه (عصـر غیبت) ایشان مقهور مانده و حقش غصب شده است و توان اظهار حق در میان خلایق را ندارد.

چه روزی آن حضـرت بـا بسـط یـد ظاهر می شونـد و مردم هم از روی میل و رغبت از ایشان اطاعت می کننـد؟ آن روزی که پروردگار متعال، اذن ظهور بفرمایـد و ایشان نظام عدل را برپا دارند. در آن روز، زمین و اهل آن ــ در حالی که میل و رغبت کامل دارند ــ

۱- کمال الدین، ج۲، ص۴۴۷.

۲- الاحتجاج، ج۲، ص۵۹۶ و بحار الأنوار، ج۵۳، ص۱۷۶.

۳- مختصر بصائر الدرجات، ص۱۹۳.

از ایشان اطاعت می کنند، پرچم اسلام به اهتزاز در می آید و گل بانگ توحید در سرتاسر عالم هستی طنین افکن می شود.

امام علی، (۱) امام صادق (۲) و امام کاظم علیهم السلام، (۳) آیه شریفهٔ ((وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا)) (۴) را به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف تأویل فرموده اند.

امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه می فرماید:

هنگامی که قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند، نقطه ای بر روی زمین نمی ماند، جز آن که به یکتایی خدا و رسالت حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله گواهی می دهد. (۵)

ابن بکیر می گوید: از امام کاظم علیه السلام در مورد آیه ((وله اسلم...)) پرسیدم. ایشان فرمود:

این آیه در حق قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف نازل شده است. هنگامی که او ظاهر شود، اسلام را بر یهود، نصاری، صابئین، ملحدین، مرتدین و کافرین شرق و غرب عرضه می کند؛ پس هرکه [پس از شناخت حقانیت اسلام] از روی رغبت اسلام آورد، او را به نماز و زکات و دیگر وظائف اسلامی امر می فرماید و هر کس نپذیرد با او برخورد می شود تا در شرق و غرب جهان، احدی جز موحد باقی نباشد. (۶)

سرانجامِ این اراده و عنایت های ویژه حضرت حق آن است که زمین به دست امام

۱- مختصر بصائر الدرجات، ص۲۰۱؛ بحار الأنوار، ج۵۳، ص۷۷ و معجم احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج۵، ص۵۹.

۲- تفسیر عیاشی، ج۱، ص۱۸۳؛ بحارالأنوار، ج۵۲، ص۳۴۰ و معجم احادیث الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ج۵، ص۶۰.

۳- تفسیر عیاشی، ج۱، ص۱۸۳

۴- «هرکه در آسمان ها و زمین است، خواه و ناخواه، تسلیم اوست». سوره آل عمران، آیه ۸۳.

۵- بحار الانوار، ج۵۲ ، ص ۳۴۰.

۶- معجم احادیث الامام المهدی،ج۵ ،ص ۶۰.

مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و با قیام آسمانی اش، از آلودگی ها و نافرمانی ها پاک می شود و عبادت الهی بدون هیچ شرکی بر روی زمین محقق می گردد: ((یَعْبُدُونَنِی لا یُشْرِکُونَ بِی شَیْئا)) (۱) و هدف از خلقت تحقق می یابد: ((وَ ما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ إِلاَّ لِیَعْبُدُونِ)). (۲)

در ادامه این دعا، ما از خداوند می خواهیم که این نعمت ارزشمند، پس از پدید آمدن، مدتی طولانی ادامه یابد تا انسان های زیادی در سایه این حکومت به سرانجام نیک نائل شوند.

وَ تُمَتِّعَهُ فِیهَا طَوِیلاً

این فراز از دعا، آرزوی طول بقا برای حکومت آن موعود جهانی است. دعاکننده از خداوند چنین می خواهد: «پروردگارا! تو او را برای مدت طولانی روی زمین متمکّن ساز».

در برخی از متون و نسخه ها عبارت «تمکّنه» آمده است، که با آیاتی از قرآن کریم که به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف تأویل شده، سازگاری و مناسبت بیشتری دارد. (۳) معنی این دو فعل، بسیار قریب و مشابه است و هر دو به معنای استفاده کردن و بهره بردن استعمال می شوند.

در قرآن کریم می خوانیم:

((وَعَدَ اللَّهُ الَّذِینَ آمَنُواْ مِنکُمْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ لَیَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِی الْأَرْضِ کَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِینَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَیُمَکِّنَنَّ لَهُمْ دِینَهُمُ الَّذِی ارْتَضَی لَهُمْ وَ لَیُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْناً

۱- سوره نور، آیه ۵۵.

۲- سوره ذاریات، آیه ۵۶.

۳- ((وَنُمَکِّنَ لَهُمْ فِی الْأَرْضِ))؛ «و در زمین قدرتشان دهیم». سوره قصص، آیه ۶. ((وَلَیُمَکِّنَنَّ لَهُمْ دِینَهُمُ الَّذِی ارْتَضَی لَهُمْ))؛ «آن دینی را که برایشان پسندیده است، به سودشان مستقر کند». سوره نور، آیه ۵۵.

يَعْبُدُونَنِی لَا يُشْرِكُونَ بِی شَيْئاً وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذلِكَ فَأُوْلئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ))؛ (۱)

«خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین جانشین قرار دهد؛ همان گونه که کسانی پیش از ایشان را جانشین کرد، و قطعاً دینی را که برای آنان پسندیده است، برایشان استقرار و اقتدار بخشد و از پی ترسشان امنیت را جایگزین کند، تا [تنها] مرا بپرستند و چیزی را شریک من نکنند، و هر کس بعد از این کفر ورزد، پس آنان همان فاسقان اند».

پیام هایی که از این آیه استفاده می شود، به این قرار است:

۱. اسلام، دین آینده جهان است. آینده تاریخ به سود مؤمنان و همراه با شکست سلطه کافران خواهد بود. ((وعداللّه ... لیمکننّ لهم دینهم))

۲. به محرومان مؤمن امید دهید تا فشار و سختی ها آن ها را مأیوس نکند. ((وعد اللّه الّذین آمنوا))

۳. کلید و رمز لیاقت برای ایجاد حکومت جهانی حق، تنها ایمان و عمل صالح است. به کسانی که اهل ایمان و عمل باشند، وعده پیروزی داده شده است، نه آنان که تنها اهل ایمان باشند. ((الّذین آمنوا و عملوا الصالحات))

۴. دین از سیاست جدا نیست؛ بلکه سیاست و حکومت برای حفظ دین است. ((لیستخلفنّهم ... یعبدوننی))

۵. در تبلیغ و ارشاد مردم، بیان نمونه هایی از تاریخ برای باورپذیری مطالب، مفید خواهد بود. ((کما استخلف الّذین من قبلهم))

۱- سوره نور، آیه ۵۵.

۶. پیروزی نهایی اهل حق، یک سنت الهی است. ((کما استخلف الّذین من قبلهم))

۷. هدف از پیروزی و حکومت اهل ایمان، استقرار دین الهی و تحقق توحید و امنیت کامل بر زمین است. ((لیمکّننّ لهم دینهم.. لیبدلّنهم... لایشرکون))

۸. دست خدا را در تحولات تاریخ ببینیم. ((وعداللّه ... لیمکّننّ لهم... لیبدلّنهم))

۹. دین اسلام، تنها دین مورد رضایت الهی است. ((دینهم الّذی ارتضی لهم))

۱۰. امنیت واقعی در سایه حکومت اسلام محقق خواهد شد. ((ولیبدلّنّهم من بعد خوفهم أمنا))

۱۱. امنیت در جامعه اسلامی، شرایط مناسبی را برای عبادت فراهم می سازد؛ زیرا هدف نهایی وعده های الهی، عبادت خالصانه خداوند است. ((أمنا یعبدوننی))

۱۲. عبادت خدا، زمانی کامل است که هیچ گونه شرکی در آن نباشد. ((یعبدوننی لایشرکون))

۱۳. در حکومت صالحان نیز گروهی انحراف خواهند داشت. ((و من کفر بعد ذلک))

قرآن، بارها حکومت جهانی صالحان را وعده داده است؛ از جمله در سه آیه آمده است: ((لیُظهِره علی الدّین کلّه))؛ «اسلام بر همه ادیان پیروز خواهد شد». (۱) در جای دیگری می خوانیم: ((انّ الارض یرثها عبادیَ الصالحون))؛ (۲) «بندگان صالح من وارث زمین خواهند شد» و در جای دیگری از قرآن کریم آمده است: ((والعاقبه للتّقوی))، (۳) ((والعاقبه

۱- سوره توبه، آیه ۳۳؛ سوره فتح، آیه ۲۸ و سوره صف، آیه ۹.

۲- سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

۳- سوره طه، آیه ۱۳۲.

للمتّقین)). (۱)

قُرطبی در تفسیر خود، درباره پیروزی کامل اسلام چند حدیث نقل می کند و می گوید: «در آن زمان بر روی زمین خانه ای نخواهد بود، مگر آن که اسلام در آن وارد خواهد شد». (۲)

هنگامی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در آخرین سفر حج خود و در مسیر برگشت از مکه، به فرمان خداوند در منطقه غدیر خم، حضرت علی علیه السلام را جانشین خود اعلام کرد، این آیه نازل شد: ((رَضیتُ لکم الاسلام دیناً))؛ (۳) «امروز من اسلام را برای شما پسندیدم». در این آیه نیز وعده خداوند، پیروزی آن دینی است که برای مؤمنان پسندید: ((دینهم الّذِی ارتضی لهم)). (۴)

دعاکننده بعد از درخواست ظهور، حکومت طولانی امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را تقاضا می کند. با توجه به این که این دعای شریف از ناحیه امامان معصوم علیهم السلام صادر شده و در طول تاریخ، انسان های مؤمن و متّقی، بارها و بارها آن را زمزمه کرده اند و تنها خواسته شان استجابت این دعا بوده و پروردگار متعال هم دعاها را استجابت می فرماید، قطعاً حکومتی که ایشان تشکیل می دهد، طولانی است و تا پایان عمر زمین به طول می انجامد.

در منابع اهل سنت، روایاتی وارد شده که مدت حکومت آن حضرت را کوتاه بیان

۱- سوره اعراف، آیه ۱۲۸.

۲- تفسیر قرطبی، الجامع لأحکام القرآن، ج ۷، ص ۴۶۹۲.

۳- سوره مائده، آیه ۳.

۴- سوره نور، آیه ۵.

می کننـد؛ اما این روایات پذیرفتنی نیسـتند. (۱) اگر در منـابع شـیعه نیز احـادیث مختلفی دیـده می شود، اشـاره به دوران های حکومت است؛ یعنی از زمان ظهور تا اسـتقرار حکومت، هفت سال به طول خواهـد کشـید، دوران تکامل دولت آن حضـرت، چهل سال، و دوران نهایی اش بیش از سی صد سال خواهد بود.

بسیار روشن است که دورانی بسیار کوتاه، به این مقدمه طولانی احتیاج ندارد. بشر در طول سال های متمادی، رنج و سختی را تحمل کرده تا حقیقت ناب را در سال های طولانی به نظاره بنشیند. (۲)

در برخی از محافـل و مجـالس، در پایـان این دعا، عبارت «برحمتک یا ارحم الراحمین» گفته می شود که شایسـته است به دعا افزوده نشود؛ زیرا در هیـچ یـک از منـابع دعـا، این جمله ذکر نشـده است. بنابراین اگر این جمله به قصـد جزئیت به دعا اضافه شود،

۱- مـدت حکومت آن حضـرت در فتوحات مکیه (ج۳، ص۳۱) چهـل روز، و در ینابیع الموده (ص۳۳۱) هفت سال بیان شـده است. البته در متون شیعی هم روایـاتی وجـود دارد که مـدت حکومت مهـدوی را هفت سـال اعلام کرده-انـد، امـا مراد آن روایـات، سال های عادی نیست؛ بلکه فلک در گردش خود چنان کُنـد می شود که هر سال آن، ده سال به طول می انجامـد. (ارشاد مفید، ص۳۴۵) امام صادق علیه السـلام در این باره می فرماید: «یملک القائم سـبع سـنین تکون سـبعین سـنه من سـنیکم هـذه؛ حضـرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشـریف هفت سال حکومت می کنـد که برابر است با هفتاد سال از سال های شـما». (بحار الأنوار، ج۵۲، ص۳۸۶)

۲- رک: بامداد بشریت، ص۱۱۰؛ یک صد پرسـش و پاسخ پیرامون اموال امام زمان، ص۲۱۷ و حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ص۲۸۱. شـیخ جلیل حسن بن سلیمان حلی در شرح این فراز می نویسد: «هذا یکون علی ما رویناه فی رجعته علیه السـلام؛ این بخش، همـان طور که روایت شـده، مربوط به رجعت امـام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف بعـد از وفاتشان است». مختصـر بصائر الدرجات، ص۱۹۴؛ امـا این سـخن، مخالف ظاهر دعاست. از ظاهر دعا چنین برمی آیـد که امام بعـد از ظهور سـال هـای زیـادی حکومت می کنـد. چنـان چه دست از ظاهر هم بر نـداریم، محظوری لازم نمی آیـد تا محتاج تأویل و تفسیر یا توجیه باشیم.

اشکال دارد؛ ولی اگر مطلق دعا مدنظر باشد، اشکال ندارد. با این حال، از آن جایی که این گونه قصدها برای عموم واضح نیست، مناسب است که این عبارت گفته نشود.

فوائد قرائت دعای سلامتی

همه در برابر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف مسئول هستند و نسبت به ایشان وظایفی دارند. (۱) یکی از آن وظایف، انجام دادن اعمالی است که موجب تن درستی ایشان می شود؛ مانند صدقه دادن و دعا کردن.

حتی اگر کسی برای سلامت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف صدقه ندهد و دعا هم نکند، پروردگار متعال، وجود گرامی ایشان را از گزند حوادث و بلاها محفوظ می دارد؛ اما نکته آن است که این گونه اعمال، قبل از آن که آثاری برای امام داشته باشد، فوائد و نتایجی برای عامل به همراه دارد. (۲) مانند نماز خواندن که اگر همه انسان ها کافر شوند و نماز نخوانند، ذره ای

۱- مرحوم آیت الله سید محمدتقی موسوی اصفهانی در مکیال المکارم (ج۲، صص ۱۸۱ _ ۵۶۸) هشتاد وظیفه را بیان کرده اند.

۲- در جلد اول کتاب مکیال المکارم، بیش از یک صد فایده برای دعا در حق امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ذکر شده، که مهم ترینِ آنان عبارت اند از: الف) دعا برای ایشان، نشانه علاقه و محبت است و ازدیاد محبت امام در دل، موجب تقویت ایمان می گردد؛ ب) دعا تجدید عهد و پیمان با حضرت است؛ ج) دعا سبب زنده نگه داشتن یاد امام در دل است؛ د) کسی که به سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف اهمیت بدهد، مسلماً آزردن حضرت نیز برایش سخت است. در نتیجه دعا برای سلامتی حضرت، انسان را به انجام دادن اعمالی وامی دارد که موجب خشنودی پروردگار((متعال و آن امام می شود؛ ه_) دعا مسأله ای مهم و مؤثر است و موجب فرج آن حضرت و نیز فرج و گشایش در زندگی مؤمنان می شود.

از عظمت پروردگار کم نمی شود و خداوند متعال نیز محتاج عبادات بندگان نیست: ((إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ))؛ (۱) «اگر شما و هرکه روی زمین است همگی کافر شوید، بی گمان خداوند بی نیاز ستوده است».

انسان براساس وظیفه و احتیاج به عنایت پروردگار، عبادت می کند و نماز می خواند. بنابراین، کسی که نماز می خواند و شکر نعمت پروردگار را انجام می دهد، فوائد زیادی را نصیب خود می کند؛ زیرا: ((لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ))؛ (۲) «اگر واقعاً سپاسگزاری کنید، بر نعمت شما خواهم افزود، و اگر ناسپاسی کنید، قطعاً عذاب من سخت خواهد بود».

از نتایج دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف جلب توجه و عنایت خاص ایشان است. بنا بر آیه شریفهٔ ((هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ)) (۳) و آیه ((وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا))، (۴) امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف علاوه بر بذل عنایات فراوان به فرد دعاکننده، در حق او دعا هم می کند.

بحث فوائد دعا به معنای این نیست که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برای رسیدن به کمالات و

۱- سوره ابراهیم، آیه ۸.

۲- سوره ابراهیم، آیه ۷.

۳- «مگر پاداش احسان، جز احسان است؟» سوره الرحمن، آیه ۶۰.

۴- «و چون به شما درود گفته شد، شما به بهتر از آن، درود گویید، یا همان را]در پاسخ[برگردانید». سوره نساء، آیه ۸۶.

سلامتی، به ما نیاز دارد. او تنها نیازمند به خداست و خداوند متعال نیز اگر بخواهد، لطف نموده و دعای ما را مقدمه و زمینه برای سلامتی آن حضرت قرار می دهد.

ما معتقدیم که همه خوبی ها و خیرها به واسطه ایشان به ما می رسد و حتی دعاهای ما هم به برکت ایشان مستجاب می شود؛ لذا مفید بودن دعاهای ما منافاتی با وساطت فیض از سوی ایشان ندارد.

اگر گفته می شود که دعای ما برای آن حضرت فایده دارد، منظور، آن فایده ای که در مورد دیگران مطرح می شود، نیست؛ چراکه حجت الهی هیچ نیازی به ما ندارد. با این مقدمه، فوائد قرائت این دعا را در دو بخش عرضه می کنیم:

الف) فوائد دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

۱. رفع بلا

ائمه علیهم السلام بشر هستند؛ لذا سختی ، گرفتاری و بلا متوجه آن ها نیز خواهد بود. مثلاً در تاریخ آمده است که امیرمؤمنان علیه السلام در جنگ خیبر مبتلا به چشم درد شدیدی شده بودند یا در زندگانی برخی از اهل بیت علیهم السلام نوشته شده که طبیب برای رفع بیماری و معالجه نمودن آنان، به محضرشان رسیده است یا این که ائمه علیهم السلام برای رفع بیماری خود دعا کرده اند.

به طور کلی امامان علیهم السلام به مقتضای بشر بودنشان، ناراحتی و رنج و غصه های فراوانی را متحمل می شدند و برای رفع آن، به علل مادی و معنوی توسل پیدا می کردند. چنان که یک بار حضرت صادق علیه السلام بیمار شدند و از کسی خواستند که به حرم امام حسین علیه السلام برود و برای رفع بیماری ایشان در آن مکان مقدس دعا کند. آن شخص از امام می پرسد: «همان طور که امام حسین علیه السلام امام مفترض الطاعه هستند، شما نیز امام واجب الاطاعه

است. پس چرا باید در حرم امام حسین علیه السلام دعا کرد؟» از توضیحی که امام صادق علیه السلام به آن شخص دادند، معلوم می شود که ایشان دعای یک فرد عادی زیر قبّه سیدالشهداء علیه السلام را برای رفع بیماری خود، مؤثر می دانستند. (۱)

بنابر این روایت، دعا کردن برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف معنا و مفهوم می یابد و ما می توانیم برای رفع بلاها و جلب عنایات ایشان، برای سلامتی حضرتش دعا کنیم.

البته خوب می دانیم که آن چه همه دردها و رنج های امامان را یک جا برطرف می کند، چیزی جز مژده ظهور از جانب خداوند نیست؛ پس بهترین دعایی که می توانیم برای رفع همه گرفتاری های آن حضرت بکنیم، دعا برای تعجیل در فرج آن بزرگوار است. لذا در صدر همه دعاها و بیش از همه آن ها، برای تعجیل در فرج ایشان دعا می کنیم و می دانیم که اگر این دعا مستجاب شود، خواسته های دیگر هم ضمن آن محقّق می گردد.

۲. نزول برکات و عنایات الهی بر آن امام

یکی دیگر از فوائد دعا برای امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، اختصاص عنایات پروردگار به ایشان است. رحمت الهی بسیار گسترده و بی کران است و امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هم محدودیتی برای پذیرش این عنایات ندارد. صلوات بر پیامبر و آل او علیهم السلام نیز در همین راستا مفهوم می یابد. حتی مستحب است که در تشهد برای بالا رفتن درجه پیامبر صلی الله علیه و آله دعا کنیم. (۲)

۱- .«ان لله تعالی بقاعاً یستجابُ فیها الدعاءُ فتلک البقعهٔ من تلک البقاع؛ خداوند متعال مکان هایی دارد که دعا در آن جا مستجاب است و حرم امام حسین علیه السلام یکی از آن مکان هاست». وسائل الشیعهٔ، ج ۱۰، ص۴۲۱، ح ۲.

۲- گفتن ذکر «و تقبل شفاعته و ارفع درجته» بعد از صلوات تشهد مستحب است. عروهٔ الوثقی، ج ۱، ص۶۹۱.

هر کس حتی غیرمسلمان نیز برای پیامبر صلی الله علیه و آله دعا کند، برای ایشان فایده دارد. امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید:

لاتستحقروا دعوة احد، فانه یستجاب للیهودی فیکم، و لایستجاب له فی نفسه؛ (۱) دعای هیچ فردی را کوچک نشمارید. به درستی که دعای یهودی در حق شما مستجاب می شود؛ اگرچه در حق خودش مستجاب نمی گردد.

لذا اگر ما گنه کار هم باشیم، باز دعای ما اثر دارد. اگر اثر نداشت، خداوند متعال نمی فرمود: ((إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيما)). (۲) خدا و فرشتگان بر پیامبر صلی الله علیه و آله صلوات می فرستند؛ تو چرا صلوات نمی فرستی؟! تو هم صلوات بفرست. اگر فایده ای نداشت، خدا در قرآن به ما نمی فرمود که صلوات بفرستید.

حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به ما گفته است که برای من دعا کنید. دعای کسی در مرتبه پایین ، در حق فردی بالاتر از خودش اثر می کند. امام حسین علیه السلام به زینب کبری علیها السلام فرمود: «به من دعا کن».

دعا یک نوع تشکر است. ما وقتی برای آن حضرت دعا می کنیم، در حقیقت می خواهیم به ایشان بگوییم که دوستشان داریم.

۳. تعجیل فرج

با ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و گشایش در همه امور، غم و غصه ایشان نیز پایان می پذیرد.

۱- بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۲۹۴.
۲- سوره احزاب، آیه ۵۶.

لذا در اواخر دعای سلامتی، برای ظهور و فرج ایشان نیز دعا می شود.

ناگفته پیداست که ما انسان ها می توانیم در تقدیم یا تأخیر ظهورِ حضرتش مؤثر باشیم. صریح ترین دلیل در این خصوص، حدیث امام صادق علیه السلام است:

فلمّا طالَ علی بَنی اسرائیلَ العَذابُ ضَجُّوا وَ بَکَوا اِلَی اللهِ اَربعینَ صباحاً فأوحَی اللهُ اِلی موسی وَ هارُونَ اَن یُخَلِّصَهُم مِن فِرعَونَ فَحَطَّ عَنهُم سَبعینَ وَ مِأَةَ سَنَةٍ؛ وقتی مدت عذاب بر بنی اسرائیل طولانی شد، چهل صباح به پیشگاه الهی ضجه زدند و گریه کردند تا این که خداوند به موسی و هارون علیهما السلام وحی فرمود که آن ها را از شرّ فرعون خلاص می کند. به این ترتیب صد و هفتاد سال از عذاب ایشان کم کرد.

امام صادق علیه السلام پس از نقل این ماجرا اضافه فرمودند:

هکَذا أَنتُم لَو فَعَلتُم لَفَرَّجَ اللهُ عَنّا فَأَمّا اِذا لَم تَکُونُوا فإنّ الأمرَ یَنتَهی إلی مُنتهاه؛ (۱) وضع شما نیز همین طور است. اگر چنین کنید، خداوند فرج ما را می رساند؛ اما اگر چنین نباشید، کار به آخرین حدّ خود خواهد رسید.

ب) فوائد دعا برای دعاکننده

۱. کسب معرفت

در سایه دعا، شناخت بیشتر خداوند متعال، امکان پذیر خواهد بود. وقتی از خداوند چیزی درخواست می کنیم، بر معرفت ما نسبت به او افزوده می شود. هنگامی که برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز چیزی می خواهیم، معرفت ما نسبت به ایشان ازدیاد پیدا می کند. زیرا می شود که امام را نشناخت و برای اودعا کرد؟! قطعاً این گونه دعاها در عمق بخشیدن به معرفت تأثیرگذار است.

۱- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۱۵۴، ح ۴۹.

۲. آرامش روانی

یکی از بهترین راه های از بین بردن اضطراب و به دست آوردن آرامش، دعا و راز و نیاز با خداست؛ چراکه دعا برقراری ارتباط بنده با خداست، خدایی که بر هر کاری تواناست.

این ارتباط، انسان را امیدوار و به قدرتی برتر، دل گرم می کند. ضمن آن که دعا برای امام، مایه آرامش انسان هم می شود؛ زیرا وقتی ما به فکر او باشیم، او نیز به یاد ماست و این مسأله در بهداشت روان ما مؤثر خواهد بود.

۳. از بین بردن خودخواهی

می دانیم که برای استجابت دعا بهتر است که انسان اول برای دیگران دعا کند، سپس برای خود. چنان که پیامبر صلی الله علیه و آله می فرمایند: «وقتی کسی از شما دعا می کند، آن را عمومیت دهد و برای دیگران هم دعا کند؛ چرا که باعث استجابت دعاست». (۱) هم چنین امام صادق علیه السلام می فرمایند: «هر کس چهل مؤمن را قبل از خود دعا کند، دعایش مستجاب می شود». (۲)

طلب خیر و سلامتی برای دیگران، در واقع، مبارزه درونی با انحصارطلبی و خودخواهیِ نفس است. اگر خود وخواسته هایمان را فراموش کنیم و امام را بر همه خواسته های خود مقدم نماییم، معلوم می شود که از خودخواهی فاصله گرفته ایم.

۱- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۴۸۷.

۲- کافی، ج ۲، ص ۵۰۹

۴. نجات از دوزخ

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند:

در قیامت امر می شود که عـده ای را به جهنم ببرنـد، اما خداوند به مالک جهنم سـفارش می فرماید: به آتش بگو پاهایشان را نسوزانـد، چون-که با آن به مساجـد می رفتند؛ صورتشان را نسوزاند، چون وضو می گرفتند و دست هایشان را نسوزاند، چون آن ها را هنگام دعا بالا می گرفتند... . (۱)

شما خود قضاوت کنید؛ اگر کسی مِهر امام را در دل داشته باشد، زبانش دعاگوی آن حضرت باشد و دست های نیازمندش را برای دعا در حق ایشان، نزد خدا بالا ببرد، آیا خداوند متعال با لطف و کرم بیش تری با او برخورد نمی کند؟!

۵. افزایش میل به فعالیت

امام صادق علیه السـلام می فرمایند: «دعای چهار نفر اجابت نمی شود. یکی از آن ها کسـی است که در خانه بنشـیند و از خدا روزی طلب کند...». (۲) کسـی که واقعاً چیزی را از خدا طلب می کند، باید حداکثر شـرایط اجابت آن را فراهم کند. یکی از آن شرایط، انجام فعالیت در راستای تحقق هدف همراه با دعاست.

انسـان منتظری که در بهترین حالاـت خود، یاد امام را در دل و جان شـکوفا می کنـد و برای برترین مخلوق این عصـر، بهترین خواسـته ها را از خداوند مسئلت می کند، در میدان عمل و برای تحقق خواسته های خود چگونه باید باشد؟ آیا خواستن بدون اقدام، توجیه

۱- عوالی اللآلی، ج ۱، ص ۳۶۰.
۲- کافی، ج ۲، ص ۵۱۱.

پذیر است؟ (۱) حضرت علی علیه السلام می فرماید: «الداعی بلا عمل کالرامی بلاوتر؛ (۲) دعاکننده بدون عمل، به تیرانداز بدون زه می ماند».

در روایت زیبایی، همین مسأله بعد از انتظار فرج ذکر شده است. (۳) امام صادق علیه السلام فرموده اند: «و أفضل عمل المرء انتظاره فرج الله و الداعی بلاعمل کالرامی بلاوتر».

اگر کسی انتظار گشایش از سوی خدا دارد، قلب و تمام اعضا و جوارح او نیز باید با زبانش هم راه شوند. اگر کسی به همسر و همکار خود ظلم کند، اما در دل شب بارها از خداوند متعال بخواهد که ظلم را از او دفع فرماید و ظالم را بر او مسلط نکند، هرگز خواسته اش پذیرای درگاه الهی نخواهد بود؛ زیرا او با عملش می گوید که ظلم خوب است. به عبارت دیگر، عمل نوعی دعاست؛ اگر کسی خیرخواه دیگران است، با زبان بی زبانی از خداوند متعال می خواهد که به او خیر برساند.

بنابراین کسی که برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دعای سلامتی می خواند، باید برای تحقق خواسته خود کوشا باشد و از اعمالی که سلامتی را برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به ارمغان می آورد ــ مانند صدقه دادن ــ غفلت نورزد.

صاحب مکیال المکارم وظیفه بیست و سوم و بیست و چهارم منتظر را به همین مسأله اختصاص داده و گفته است: «صدقه دادن به نیابت از آن حضرت و به قصد سلامتی

۱- خواستن بهشت بدون عمل نیز حماقت است: «طلب الجنّه بلا عمل حمق... طلب المراتب و الدرجات بلا عمل جهل». عیون الحکم و المواعظ، ص ۳۱۸.
۲- نهج البلاغه، ح۳۳۷. این روایت از امام صادق علیه السلام هم نقل شده است. رک: وسائل الشیعه، ج۷، ص۱۴۵، ح۸۹۶۵.
۳- تحف العقول، ص ۲۲۱ و بحار الأنوار، ج۷۵، ص ۶۰ و ۲۰۸.

ایشان، از وظایف منتظران است». (۱)

۶. محبوبیت نزد خدا

انجام هر عبادتی، انسان را محبوب درگاه حق تعالی می کند و دعا یکی از آن عبادات و بلکه افضل آن هاست.

کسی که سلامتی امام زمانش برایش مهم باشد، مسلماً آزردن آن حضرت برایش سخت است. در نتیجه، دعا کردن برای سلامتی آن حضرت، انسان را به انجام کارهایی وا می دارد که موجب خشنودی آن حضرت و در نتیجه، سبب رسیدن به مقام رضوان الهی است.

خداوند در قرآن کریم، از حضرت ابراهیم علیه السلام به خاطر دعاکردنش تعریف و تمجید کرده و فرموده است: ((ان ابراهیم لحلیم اوّاه منیب)). (۲) امام باقر علیه السلام در بیان تفسیر این آیه می فرمایند: «اوّاه کسی است که بسیار دعا می کند». (۳)

در دستور قرائت این دعا نیز آمده است: «متی حضرك من دهرك». از این رو، مناسب است که آن را زیاد بخوانیم.

۷. توجه به اصلاح جامعه

دین اسلام، همه ابعاد زندگی اجتماعی و فردی انسان را مورد توجه قرار داده، و همه افراد را نسبت به یک دیگر و جامعه، مسئول دانسته است. این مسئولیت در قالب تکلیف به امر به معروف و نهی از منکر، به عنوان یکی از فروع دین، واجب شده است و یکی از

۱- بحار الأنوار، ج۲، ص۳۰۱ و ۳۰۹.

۲- سوره هود، آیه ۷۵.

۳- بحار الأنوار، ج ۹، ص ۲۹.

شرایط استجابت دعا به شمار می آید.

امیرمؤمنان علیه السلام می فرماینـد: «امر به معروف و نهی از منکر کنیـد تا خداونـد دعایتان را مسـتجاب کنـد». (۱) ایشان هم چنین در وصیت خود به فرزنـدانشان فرموده انـد: «امر به معروف و نهی از منکر را ترک نکنید. مبادا خداوند اشـرار امت را بر شما مسلط کند و سپس هرچه دعا کنید، اجابت نشود». (۲)

۸. معنوی شدن جامعه

از آثـار مهم دعـا، معنوی شـدن جـامعه اسـلامی است. جـامعه ای که راز و نیاز و درخواست از خـدا در آن متبلور باشـد، قطعاً جامعه ای است که معنویت در آن موج می زند و این برای ساخت فضای ظهور، بسیار مناسب خواهد بود.

۱- مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۲۶۶.

۲- نهج البلاغه، نامه ۴۷.

شرایط استجابت دعا

دعاکننـده باید ابتدا خویش را به درجه اجابت دعا برساند، سـپس دعا کند. آماده کردن شـرایط دعا، خود، موجب آماده شدن شرایط ظهور می گردد. برخی از این شرایط عبارت اند از:

۱. بندگی خدا

خداوند در قرآن کریم می فرماید: ((وَإِذَا سَأَلَکَ عِبَادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْیَسْـتَجِیبُواْ لِی وَلْیُؤْمِنُواْ بِی لَعَلَّهُمْ یَرْشُدُونَ))؛ «و هرگاه بندگانم از تو درباره من بپرسند [که نزدیکم یا دور؟ بگو:] بی گمان من نزدیکم و دعای دعاکننده را وقتی مرا بخواند اجابت می کنم. پس باید مرا اجابت کنند و به من ایمان آورند؛ باشد که به رشد خود برسند». (۱)

بنابراین برای اسـتجابت دعا، اول بایـد بنـده خـدا شـد. بنـده خـدا شـدن، یعنی آن که انسان کاملاً مطیع خدا شود و تمام کار و عملش در جهت جلب رضای او باشـد. این نیت، به تمام کارهای انسان جهت خـدایی می دهد و تحصـیل، تدریس، پزشـکی، مهندسی، صنعت و... همه در مسیر الهی قرار می گیرد و جامعه، جامعه ای الهی می شود.

۱- سوره بقره، آیه ۱۸۶.

۲. اقتصاد حلال

امام کاظم علیه السلام می فرمایند:

خدای عظیم به حضرت موسی علیه السلام وحی کرد: من شش چیز را در شش چیز قرار دادم، اما مردم در جاهای دیگر به دنبال آن می گردند. یکی از آن ها این است که من استجابت دعا را در روزی حلال قرار داده ام، اما مردم در سروصدا و گریه دنبالش می روند و به آن نمی رسند. (۱)

کسب روزی حلال، خود، مقدمه اصلاحات گسترده ای در زمینه های اقتصادی و غیراقتصادی خواهد شد. گران فروشی، کم فروشی، ربا و... به فراموشی سپرده می شود و انسان برای کسب لقمه حلال سعی خواهد کرد که کار و فعالیت خود را از غش خالی کند و در برابر حقوقی که از بیت المال می گیرد، کار خود را به نحو احسن انجام دهد. با این کار، همه افراد، هم اصلاحات اقتصادی انجام می دهند و هم کار خود را به سوی اصلاح پیش می برند.

منشأ بسیاری از مفاسد و گناهان در جامعه، اقتصاد است. علت اصلی وجود ربا، کلاه برداری های آن چنانی، اختلاس، رشوه و دیگر مفاسدی که چهره جامعه را سیاه کرده، مسائل اقتصادی است. وقتی انسان بداند که این روش های ناسالم، تأثیری منفی بر معنویات او دارد و تصمیم بر ترک آن بگیرد تا لقمه حلالی به دست آورد، ریشه اصلی این مفاسد را قطع خواهد کرد.

۳. ترک گناه

دعای انسان گنه کار مستجاب نمی شود. حضرت موسی علیه السلام از راهی می گذشت. مردی در حال سجده بود و دعا می کرد. حضرت رفت و برگشت و دید که آن فرد هنوز

۱- «انّی وَضَعْتُ اِجَابَه الدُّعَاءِ فِی لُقْمَه الْحَلَالِ وَ النَّاسُ یَطْلُبُونَهَا فِی الْقِیلِ وَ الْقَالِ». مستدرک الوسائل، ج۱۲، ص ۱۷۳.

در حال سجده است و دعا می کند. عرض کرد: «خدایا! اگر من بودم، دعایش را مستجاب می کردم!» وحی آمد: «ای موسی! اگر او تا آخر عمر هم در سجده باشد، دعایش را مستجاب نمی کنم؛ چون اهل گناه است».

لذا انسان برای استجابت دعایش، چاره ای جز ترک گناه ندارد و این مسأله باعث می شود که دامنه فساد، ظلم و گناه از جامعه برچیده شود و جامعه ای سالم به وجود آید.

و آخر دعوانا ان الحمدالله رب العالمین

«فهرست منابع»

نهج البلاغه، سید رضی، بیروت، دارالاسوه، ۱۴۱۵ق.

صحیفه سجادیه، ترجمه سید صدرالدین بلاغی، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۹ش.

مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی، قم، روح، ۱۴۲۸ق.

۱.ابن طاووس، علی بن موسی، اقبال الاعمال، بیروت، مؤسسه الاعلمی، ۱۴۲۶ق.

۲.__________ ، جمال الاسبوع، قم، انتشارات رضی، بی تا.

۳.__________ ، فلاح السائل، تهران، چاپ و نشر بین الملل، اول ۱۳۸۶ش.

۴.__________ ، مصباح الزائر، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۴۱۷ق.

۵.__________ ، مهج الدعوات، قم، انتشارات دارالذخائر، ۱۴۱۱ق.

۶.ابن شهر آشوب، محمدبن علی، المناقب، قم، ذوی القربی، دوم، ۱۴۲۸ق.

۷.ابن عربی، محی الدین، فتوحات مکیه، بیروت، دارالوفاء، ۱۴۲۸ق.

۸.ابن فارس، احمد، معجم مقائیس اللغه، بیروت، دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۲۹ق.

۹.ابن مشهدی، المزار الکبیر، قم، القیوم، ۱۳۷۷ش.

۱۰.احسایی، ابن ابی جمهور، عوالی اللآلی، تحقیق مجتبی عراقی، اول، قم،

سیدالشهداء، ۱۴۰۳ق.

۱۱.امینی، عبدالحسین، الغدیر فی الکتاب والسنه والادب، قم، مرکز الغدیر للدراسات، ۱۴۱۶ق.

۱۲.برقی، احمد بن محمد بن خالد، المحاسن، تهران، دارالکتب اسلامیه، ۱۳۷۰ش.

۱۳.بلستانی، علامه محسن علی، النهج السوی فی معنی المولی والمولی، ترجمه سید مرتضی موسوی گرمارودی، بنیاد بین المللی غدیر.

۱۴.بنی هاشمی، سید محمد، مناجات منتظران، تهران، انتشارت منیر، دوم، ۱۳۸۹ش.

۱۵.جبران، مسعود، الرائد، مشهد، آستان قدس، ۱۳۷۳ش.

۱۶.جمعی ازنویسندگان، فصلنامه انتظارموعود، قم، مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم.

۱۷.جواد، عباس، الانوار الساطعه فی شرح زیاره الجامعه، قم، دارالحدیث، ۱۳۷۸ش.

۱۸. جوادی آملی، عبدالله، توصیه ها، پرسش ها و پاسخ ها در محضر آیت الله ، قم، نشر معارف، بی تا.

۱۹.حر عاملی، محمد بن حسن، اثبات الهداه بالنصوص والمعجزات، تهران، دارالکتب، ۱۴۲۹ق.

۲۰.__________ ، امل الآمال فی علماء جبل عامل، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۶۲ش.

۲۱.__________ ، وسائل الشیعه، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۴۰۹ق.

۲۲.حرانی، ابن شعبه، تحف العقول، قم، جامعه مدرسین، ۱۴۰۴ق.

۲۳.حسینی استرآبادی، سید شرف الدین، تأویل الآیات الظاهره، قم، جامعه مدرسین،

۱۴۰۹ق.

۲۴.حلی، رضی الدین علی بن یوسف، العدد القویه، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی، ۱۴۰۸ق.

۲۵.حلی، حسن بن سلیمان، مختصر بصائر الدرجات، نجف، مطبعه حیدریه، ۱۳۷۰ش.

۲۶.___________ ، ایضاح الاشتباه، قم، جامعه مدرسین، ۱۳۷۸ش.

۲۷. خزاز قمی، محمد بن علی، کفایه الاثر، قم، بیدار، ۱۴۰۱ق.

۲۸.خویی، ابوالقاسم، معجم رجال الحدیث، بیروت، دارالوفاء، ۱۴۲۵ق.

۲۹.دیلمی، حسن بن ابی الحسن، ارشادالقلوب، قم، شریف مرتضی، ۱۴۱۲ق.

۳۰.رجالی تهرانی، علیرضا، یکصد پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، قم، نبوغ، ۱۳۸۵ش.

۳۱.شفیعی، حسن ، آیت بصیرت، قم، پارسایان، ۱۳۷۶ش.

۳۲.شیخ مفید، الارشاد، بیروت، مؤسسه آل البیت، ۱۴۱۶ق.

۳۳.صافی گلپایگانی، لطف الله، ماه مبارک رمضان، مکتب عالی اخلاق و تربیت، قم، انتشارات حضرت معصومه علیها السلام، ۱۳۸۷ ش.

۳۴.صدوق، محمد بن علی بن حسین، امالی، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۲ش.

۳۵.___________ ، کمال الدین و تمام النعمه، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۷ش.

۳۶. ___________ ، معانی الاخبار، قم، جامعه مدرسین، ۱۳۶۱ش.

۳۷.___________ ، من لا یحضره الفقیه، قم، جامعه مدرسین، دوم، ۱۴۲۵ق.

۳۸.صفار، محمد بن حسن، بصائر الدرجات، قم، آیت الله مرعشی، ۱۴۰۴ق.

۳۹.طباطبایی یزدی، سید محمدکاظم، عروه الوثقی، قم، انتشارات مصطفوی، بی تا.

۴۰.طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، ترجمه سید محمدباقر موسوی، قم، انتشارات جامعه مدرسین، پنجم، ۱۳۷۴ش.

۴۱.طبرسی، فضل بن حسن، الاحتجاج، مشهد، نشر مرتضی، ۱۴۰۳ق.

۴۲.__________ ، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، تهران، ناصرخسرو، سوم، ۱۳۷۲ش.

۴۳.__________ ، مکارم الاخلاق، ترجمه میرباقری، فراهانی، ۱۳۸۱ش.

۴۴.طبسی، محمدجواد ، بامداد بشریت، قم، جمکران، ۱۳۸۵ش.

۴۵.طوسی، محمد بن حسن، تهذیب الاحکام، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۶۵ش.

۴۶.__________ ، غیبت، قم، مؤسسه معارف اسلامی، ۱۴۱۱ق.

۴۷.__________ ، مصباح المتهجد، بیروت، مؤسسه فقه شیعه، ۱۳۶۹ش.

۴۸.عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه ، تفسیر نورالثقلین، قم، اسماعیلیان، چهارم، ۱۴۱۵ق.

۴۹.عیاش سلمی سمرقندی، محمد بن مسعود، تفسیر عیاشی، تهران، چاپخانه علمیه، ۱۳۸۰ش.

۵۰.قرائتی، محسن، زندگی مهدوی در سایه دعای عهد، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی علیه السلام ، ۱۳۹۲ش.

۵۱.__________ ، قرآن و تبلیغ، تهران، درس هایی از قرآن، ۱۳۸۵ش.

۵۲.قرشی، علی اکبر ، قاموس قرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱ش.

۵۳.قرطبی، محمد بن احمد، تفسیر الجامع لاحکام القرآن، تهران، ناصرخسرو، اول، ۱۳۶۴ش.

۵۴.قمی، شیخ عباس، سفینه البحار، قم، اسوه، ۱۳۸۴ش.

۵۵.قندوزی، سلیمان بن ابراهیم، ینابیع الموده، بیروت، دارالاسوه، ۱۴۲۵ق.

۵۶.کراجکی، محمد بن علی، کنزالفوائد، بیروت، دارالاسوه، ۱۴۲۸ق.

۵۷.کفعمی، ابراهیم بن علی، البلد الامین، بیروت، البلاغ، ۱۴۲۸ق.

۵۸.__________ ، المصباح کفعمی، بیروت، مؤسسه البلاغ، ۱۴۲۸ق.

۵۹.کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵ش.

۶۰.کورانی، علی و دیگران، معجم احادیث الامام المهدی، قم، مؤسسه معارف اسلامیه، ۱۴۲۵ق.

۶۱.لیثی واسطی، علی بن محمد، عیون الحکم والمواعظ، قم، دارالحدیث، ۱۳۷۶ش.

۶۲.مجتهدی سیستانی، سید مرتضی، صحیفه مهدیه، قم، حاذق، ۱۳۸۵ش.

۶۳.مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، بیروت، الوفاء، ۱۴۰۴ق.

۶۴.__________ ، مرآه العقول فی شرح اخبار آل الرسول، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۴ق.

۶۵.محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۴ش.

۶۶.مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد، ۱۳۷۴ش.

۶۷.مفید، محمد بن محمد بن نعمان، امالی، ترجمه عقیقی بخشایشی، قم، نوید، ۱۳۸۵ش.

۶۸.مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، تفسیر نمونه ، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴ش.

۶۹.__________ ، حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام، مدرسه امیرمؤمنان علیه السلام ، قم،

۱۳۸۵ش.

۷۰.موسوی اصفهانی، کنز الغنائم فی فوائد الدعاء للقائم، یزد، موسسه مهدیه، ۱۳۶۱ش.

۷۱.موسوی اصفهانی، محمد تقی، مکیال المکارم، قم، جمکران، ۱۳۸۵ش.

۷۲.نجاشی،احمد بن علی، الرجال، قم، جامعه مدرسین، ۱۴۰۸ق.

۷۳.نجفی، سید بهاء الدین، منتخب الانوار المضیئه، قم، مؤسسه امام هادی علیه السلام، اول، ۱۴۲۰ق.

۷۴.نعمانی، محمدبن ابراهیم، غیبت نعمانی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵ش.

۷۵. نوری، میرزا حسین ، نجم الثاقب، قم، جمکران، ۱۳۸۷ش.

۷۶. ___________، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۴۱۷ق.

۷۷.هیثمی، نورالدین، مجمع الزوائد، بیروت، دارالکتب، لبنان، ۱۴۰۸ق.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹